

B A L L A M . A N N A

XY és XX

T Ö R T É N E T E K
A K Ö Z E L M Ű L T B Ó L

Budapest, 2014

BALLA M. ANNA

XY és XX
Történetek a közelmúltból

XY és XX
Történetek a közelmúltból

© Kollárné Balla M. Anna, 2014
www.drkollarne-ballaanna.hu

A könyv közvetlenül megrendelhető a +36 20 978 5662 telefonszámon
vagy a drkollarne@gmail.com e-mail címen.

Grafi@kák
© Nemeskéri-Orbán István

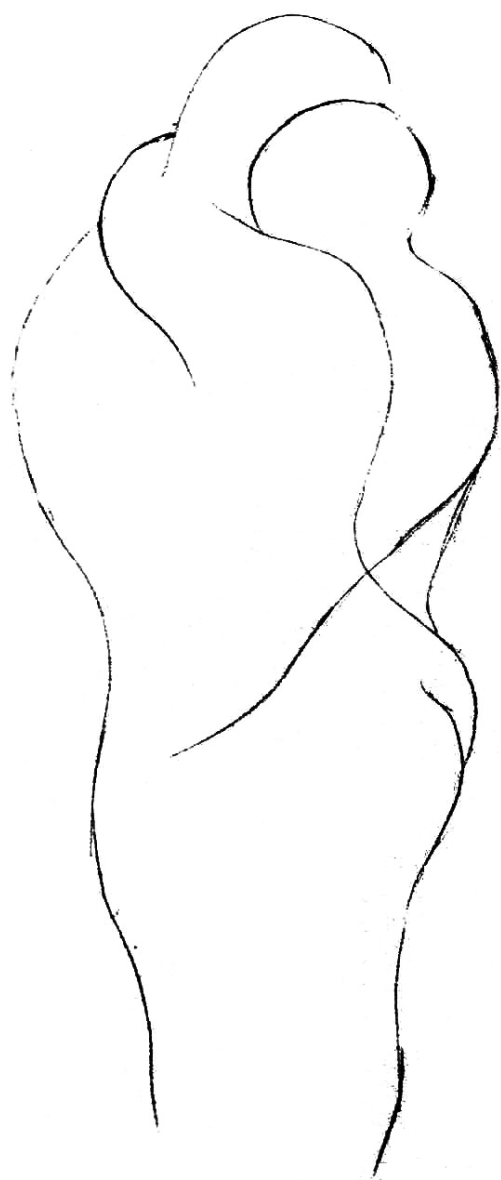
ISBN 978-963-08-8815-8

Felelős kiadó: Popart Kft.
www.popgroup.hu

TARTALOM

Előszó	9
Életfogytig	11
Szex narco	27
Nyárutó	41
Homoglóbusz	51
Manna és Malaszt	83
Menekülés a reményhez	97
Visszaszámlálás	135
Vallomás	145
Találkozásaim a Szex-el	147
Beskatulyázva	153
„És nevele az Úr”	163

Előszó

Kézirataimat rendezgetve ismét találtam egy kötetre valót. Ezek az írások abban különböznek a többiektől, hogy némi szépirodalmi jegyeket is hordoznak magukon, miközben hús-vér történetek. Életemnek abból a korábbi szakaszából valók, amikor sem az írással, sem a szerkesztéssel nem *főállásban* foglalkoztam, bár már némi rendszerességgel különböző országos lapokban jelentek meg cikkeim.

Az itt olvasható novellák, életképek kettő kivételével akkor íródtak, amikor még szocialista társadalmi rendszerben éltem. Éltünk, és ebben az időben nem úgy volt, hogy az ember gondolatai szabad utat kaphattak. A könyv és lapkiadás állami monopólium volt, központi ideológia alapján vezérelve, ebből következik, hogy ezek vezetői elkötelezettek voltak, és ebből adódóan tejhatalmúak. Az ő egyéni képességük, tehetségük, toleranciájuk, lezserségük vagy bürokráciájuk határozta meg az általuk vezetett szerkesztőség(ük) légkörét, s a szerkesztőségek hierarchiái egyazon koreográfiát mutattak Budapestről a megyeszékhelyekig. Másutt

pedig felesleges lett volna keresni, mert nem léteztek. Hogy az írás létjogosultságát az olvasók tetszési indexe minősítse, az ebben a rendszerben elképzelhetetlen volt, de a szocialista tömbön belül mindenütt így működött... Emlékszem, mennyire hihetetlennek tűnt, amikor Mária néni – családunk megörökölt úriasszonya – úgy 1982 körül félvállról megjegyezte, hogy ki fogja juttatni kéziratát a Londonban élő Baby unokanővérehez, ahol már várják a kiadók, mert a vasfüggöny mögül érkező „életbeszámolók” rendkívül kelendők. Kétségtelen, én is gyakran leégettem miatta az ebédet, mert annyira lekötött családjának deportálása a Hortobágyra, ahol eltöltötták a munkától, mert rendre a facsemetéket húzta ki a gyomok helyett, igazából nem hittem, hogy ez csak ilyen egyszerű lenne. Persze akkor én már megtapasztaltam az itthoni koreográfiát, és feltehetően erre alapoztam hitetlenségem. Bár ismeretterjesztés vonatkozásában – pszichológiai jellegű, gyakorlatból merített esettanulmányaimmal – olykor befogadást nyertem, de a szépirodalom Parnasszusai számomra elérhetetlennek tűntek, így nem is igen próbálkoztam. Olykor azért kikíváncsoztak, és a hasonszőrűek nagyon jól tudják, hogy ez olykor abszolút elegendő.

Ezekben az írásaimban a közös nevező: a téma.

A férfi-nő kapcsolat.

És amiért közreadónak gondolom az az, hogy magukon hordozzák annak a kornak a lenyomatait, amiben íródtak. Korképek tehát, így bepillantást adhatnak azon generációnak, akik még nem éltek ekkor, de nyitottak a közelmúltra.

dr. Kollárné Balla Anna

Életfogytig

Az agg férfi hanyatt fekvé bámulja a falon függő majd méteres portrét, az egyetlen, ami látószögébe belefér. A falról a cigánylegény sajnálattal a szemében néz le rá, fején a hetyke kalap csak jobban szembesíti a valósággal: *hát öreg az történt veled, amitől mindig is rettegtél. Itt esz a fene, élön rothadozva, lassú kimúlással, orrodban pipával, ahonnan kapod a vegetálást biztosító oxigént, tehetetlenül, kiszolgáltatottan, amikor jobbra vagy balra is csak akkor tudsz nézni, ha valaki odafordít. Mindez megfűszerezve éber tudattal, miközben a második stroke - od óta egy kurva szót sem tudsz szólni, a nyálad is szabadon csordogál ki a szádból, ami már evésre sem jó, mert rágóizmaid cserbenhagytak. Magad alá tojss és pisilsz, a pelenkádat a Magyarországról, egykori munkahelyedről érkező ápolószemélyzet – ahol hajdan korlátlan és közkedvelt főnök voltál – méla undorral cserél. Naponta olykor számolatlanul.*

A negyvenes ápolónő vádolja önmagát, amiért elutazott ide az ötödik kontinensre, a világ végére, mert azt hitte, lottó ötöst jelent ez

a huszonnégy órás szolgálat, ahol a pénz is csak épp, hogy megéri. A világváros nevezetessége, az Operaház is csak fényképről ismert, de mielőtt hazautazna, valahogy meg kell néznie, hogy otthon legyen valamiről hazudni, mert senkire sem tartozik, hogy nem kolbászból font kerítéssel várták itt, bár azt nem mondhatja, hogy éhezik. De az egykori főigazgató úr bizony élő halott, és szolgálni, azaz ápolni őt, kifulladásig, nem valami felemelő dolog. Még akkor sem, ha hivatásul az elesettek gondozását választotta. Tudják ám ezek az új hazát választó honfitársak, azért kell a magyar munkaerő, mert olcsó. Tizedébe sem kerül, mint az itteni. Ráadásul nem is adhatja be az unalmast, mert nincs hova mennie, vissza pedig csak egy év múlva érvényes a repülőjegye. A magatehetetlen öreg mondaná is ennek a jobb sorsra érdemes teremtetésnek, hogy a katéter kicserélése helyett a párnájával törődjön, vegye ki a feje alól és jó erősen szorítsa a fejéhez, közben az oxigénpalackot is zárja el, s ha már nem lélegzik, akkor elrendezve mindent csengessen és idézzen a Bibliából: *bevégeztetett*. Mindketten jobban járnának és az ápolónő is mehetne hazafelé. Nem lenne gond a repülőjegyével, mert ilyenkor a házigazdák részéről motivált a csere...

De a férfi nem mondja, mert nem tud beszélni. Se ülni, se állni, feküdni is csak hanyatt, amitől a teste felfekvése lett. Két hete vízágyat kapott, benne fekvéssel visszaköszön a méhen belüli állapot. Aj, de régen volt ez már, pár napja múlt nyolcvanöt éve, hogy kijött onnan négy kiló öt dekával. A statisztikák ismerete alapján nem mondhatja, hogy korán kell e földről távoznia, de ez sem változtat azon, hogy bizony *falhoz vert lófasz így az élet*.

Egyetlen menekülési útja a gondolataiban létezik. A múlt, ami egyben az útvesztője is. Az élete, ami volt. És ami már nincs. Itt már se jelen, se jövő. És annyi szabadsága sincs, hogy ennek háttérbe szorítson, mert nem tudja bevinni a ciánkapszulát, amit ilyen

állapotára hagyott. Pedig kettőt kapott Floridában élő barátjától, akivel együtt végezték az egyetemet, még a második világháború előtt, az akkor igencsak híres Pázmányon. Aztán az élet szétröptette őket, ő maradt otthon építeni a szocializmust, barátja híres kutatóorvos lett a lehetőségek Amerikájában, s lám, mit hoz a sors: mindketten külhonban fejezik be. Ő a kenguruk országában. Talán majd a hamvai visszakerülnek a Farkasréti-be, hiszen amikor még tudott menni és otthon volt, vett egy fülkét. *Előgondoskodott* magának vagy ötvenszer ötven centis férőhelyet, kétszázezerért, mert úgy van az rendjén, ha az ember tudja előre, hol fognak nyugodni a porai. Bár nem mindenben volt ilyen előrelátó, pedig éppen eleget hallotta szüleitől: *az életben mindennek ára van, előbb vagy utóbb mindenért megfizetsz, nincs ingyen ebéd, a bűneidért pedig vezekelhetsz*. Vele is ez történik most. Az ember azt kapja, amit megérdemel, azt eszi, amit megfőzött magának. Valóban, minden ember saját sorsának kovácsa. És neki most ez az egyetlen kapaszkodója. Kiváltképp így, mikor nem ő szabja a feltételeket.

Már van egy hónapja is, hogy *Önagysága* nem jött be. Legutóbb is épp csak, hogy benézett. Intett egyet, az aranyai csak úgy fityegtek a kezén, haja frissen ondolálva ébenfeketén, pedig akárhogy is számoljuk, ő is már jócskán elmúlt hatvan. Világ életében fontos dolgok vártak rá, legalább is ennek tudatában élt és él, mindig mindent megszerzett és megszerez magának, jó, valljuk be a szűkebb környezetének is, hiszen voltaképp ezért vagyok én is itt. Imád rendezni és szervezni, a 172 cm-es nő egész testében maga a megtestesített organizatőr. Ahol megfordul, ott kő kövön nem marad, s az van, amit ő akar. Ilyen volt már gyerekek is, legfeljebb mára a dacos akarat átment flegmatikus magatartásba. *Mit bánom én, hogy mit csinálsz, csak útjaimat nem keresztezd, illetve amit már egyszer megszereztem – beleértve saját személyedet is – azt el ne vedd,*

mert jaj neked. Szereti a gazdagságot, a csillogást, ritkán cselekszik érdek nélkül. Ha mégis, abban nincs semmi logika, sőt, a cél is maga a megdöbbenés. Hogy leessen a többiek álla a „mit miért”-től. Ez alól ez a mostani állapotom sem kivétel. *ÉLEK, VAGYOK, VELE, ITT, – a többi lényegtelen.* A megszűnésem kellemetlen lenne, mert akkor a *NINCS* a birtoklás elvesztését jelentené, és ez némi problémát okozna az ügymenetben. De ez mindig is így volt, mit kell ezen most fennakadnom. Ettől még ugyanaz a végeredmény: *IMÁDOM.* És *Önagysága* nem akarja, hogy ne imádjam. Kell neki az imádatom. Még azon az áron is, hogy kihalt már belőlem az emberi. Ha majd *Önagysága* úgy dönt, hogy ne imádjam, tesz róla. Neki csak egy mozdulat, hiszen orvos, még akkor is, ha jó pár éve nem gyakorolja. Ez a mesterséges életben tartás, a gépek működtetése különben sem kíván valami nagy tudást. Ennél sokkal nagyobb művészet az ápolásom. Ez sok odaadást kíván, az pedig megváltható. Így marad egy intés az ajtóból, nehogy szagot fogjon az orr. De jól van ez így. Megérdemlem. A pedofilok bűnhődjenek. Kérdemelték büntetésüket.

Hiába voltam pályakezdő, és hiába voltam fontos helyen, megjött a behívóm. Másnapra szólt. Előtte akartam egy görbe estét. Csodálatos volt a NŐ. Törte ugyan a magyart, de ettől még vonzóbb és felejthetetlenebb volt. Tőle indultam hajnalban a frontra. Valahol lengyelföldön bekerítettek a muszkák. Éjjel mondtam a segédlegényemnek, meg kell szöknünk, valahogy ki kell törnünk, mert megdöglünk. Mondta ugyan a legény, hogy a katonaszökevényeket agyonlövik, de én még akartam repetát azzal a csodálatos hölgygel, és hajtott az ösztönöm. Árkon-bokron át kúsztunk, megszámlálhatatlan ideig, mikor az óriás légnyomás földhöz vágott. Azóta nem hallok a bal fülemre. A tábort telitalálat érte, az egész magyar sereg odaveszett. Mi ketten maradtunk a hadtestből. Ezt én a NŐNEK

köszönhetem, akinek a kelyhéből még egyszer az életben akartam cseresznyézni. Mindig is a vágyak embere voltam, ezt be kell val-lanom magamnak, így az utolsó menetben, a szembesítésnél. Sok gyönyörrel ajándékozott meg szenvedélyem, így visszatekintve nem sok mindent bántam meg. A háború végén a vöröskereszt segít-ségével megkerestem a NŐT. Boldogan jött, nem is jött, inkább menekült, mert akkor már egy országhatár volt közöttünk, és egy SS tiszt szerelme miatt bajba került. Nem látva a szerelemtől, fele-ségül vettem.

Nem egyedül jött.

A hétéves vadóc lányát is hozta magával, akivel megesett valame-lyik balkáni legénytől. A gyereklány az árnyékom lett. Mindenhová követett, szó szerint még a WC-re is. Kívülről leült az ajtó elé, és addig ült ott, míg én ki nem jöttem. Eleinte valamilyen háborús trauma miatt nem beszélt, csak nézett. Hatalmas szemekkel, né-mán, ijesztően. Majd szép lassan oldódni kezdett. És ebben volt valami megrendítő. Egyre közelebb és közelebb jött hozzám, keres-te velem a testi kontaktust. Úgy tízéves korára beleült az ölembe. Ki nem mozdult onnan, hanem szelíden a nyakamat átölelve súgta: *nagyon szeretlek Apika*. Az anyja ki akarta verni onnan, de megvéd-tem, hiszen olyan volt, mint egy kis ártatlan erdei varangy. Szinte csak velem élt. Nagy nehezen, az én kedvemért elment az iskolába, elkészítette a leckéit, de a hajtóerő én voltam, hogy utána velem lehessen.

Anyja és leánya között olyan ütemben nőtt és mélyült a feszült-ség, ahogyan a gyermeklányból bújt elő a NŐ. Esténként, amikor nagy nehezen lefektettem az ágyába, egyre gyakrabban és szemrehá-nyóbban hangoztatta: *persze, most még az Anyám ágyába, és tudom ám, hogy ott mit csináltok*. Ilyenkor befordult a falhoz, majd egy kis idő után hallottam, hogy halkan zokog. Tizenkét évesen nővé érett, konokságát felváltotta a tetszeni akarás, szemérmetlenségét

tudatos kokettálásra cserélte. Ugyanúgy beleült az ölembe, anyja beavatkozására agresszivitással válaszolt, olykor még rúgott is, s ha én tiltottam meg valamit, fantasztikus reakciók indultak el benne. Úgy duruzsolt és simogatott, amit sokat megélt férfi létemre addig nem tapasztaltam, úgy játszott érzékeimmel, ahogy a zongoravirtuózok a hangszerüket bővölik, amelynek eredménye a művészi muzsika. Képtelen voltam visszautasítani. Tizenhárom éves korára összetartoztunk. Minden vonatkozásban. Majd kizárólagosságot akart: *csak mi ketten- és mindenki le van szarva*. Legfőképp az anyja, aki mindent tudott, de nem szólt. Némán figyelt minket, olykor diszkrétén visszavonult, majd szült nekem egy közös fiúgyermeket, hogy szoros legyen vele is a kapocs. Már akkor elhatározta, hogy a lányával kialakított kapcsolatom lesz jólétének záloga.

Vezető beosztásba kerültem, munkahelyi karrierem szépen ívelt felfelé, miközben magánéletem süllyedő hajóhoz hasonlított, amelyt a háborgó tengeren belső kínokkal küzdő tengerészethez nem értő kapitány vezérelt. Félve a lebukástól a létező legtávolabbi helyen vállaltam egy munkahelyi kiküldetést, remélve hogy kikecmergek a mélyből. Két nap sem telt el, mikor a külvilágtól elmenekülve a laboromban a kémcsöveim között egy süldőlánnyal valószínű képe bukkant fel: *„nem menekülsz előlem, utánad jöttem”*. Ott állt teljes életnagyságban, anyja ütött-kopott bőrröndjével a kezében. Pénzt lopott a vonatjegyre, hogy utánam jöhessen, de előtte egy kitalált mesével a minisztériumból megtudta, hogy hova vezényeltek. Többé nem ágáltam ellene. Cinkosává váltam, egyre jobban belekeveredve az ügyeibe, és kapcsolatrendszerébe. Gimnázium, majd egyetem, sajtóságos apaszerepben. Népszerűek voltunk együtt, senki nem gondolt semmi rosszra. Diploma után együtt pályáztunk meg a kutatói állást, én igazgatónak, ő gyakornoknak. Apa és leánya. Mindenütt örültek nekünk, és szép lassan én lettem Ő, Ő pedig én. A szakterülete is az lett, ami az enyém, úgyhogy mindez

nem volt nehéz. Ettől fogva csak az volt fontos, hogy az ő szeke-rét tolva az övé legyen az elismerés. Más igazából nem is érdekelt, csak Ő. Ő, Ő és Ő. Fában, szélben, munkában, festészetben, nap-lementében, esőben, a legkülönbözőbb mikroorganizmusokban. Azt hiszem, így bocsátottam meg magamnak azt, amit korábban erkölcsileg megvettem. Korlátlan imádatommal adtam meg a fel-mentést a lelkiismeretemnek. Amit idejekorán elkövettem, azért imádatommal vezekeltem.

Az ápolónő határozott mozdulattal húzza le a takarót, majd szép lassan kiemeli az öreget a majd négy számmal nagyobb hálóingé-ből. A létező legpraktikusabb öltözk ez, szabadon férhet hozzá a testrészekhez. Katéttert is kell cserélnie, ez számára a legkényel-metlenebb, mert ilyenkor akarva akaratlan szembesül a tényekkel: mivé lesz az ember. Hírből hallotta, milyen csodálatos és szeret-nivaló volt egykoron az ápolója, mennyire rajongtak érte a nők, a beosztottak, de kollegának is jó volt. *Sic transit gloria mundi. Így múlik el a világ dicsősége* – jut eszébe a latin közmondás, aminek ráadásul az az érdekessége, hogy az itt tehetetlenül fekvő egyko-ri főigazgató íratta ki intézménye falára egy saját festménye alá, merthogy abban is kiválószkodott ez a hajdani polihisztor. A ma-gas, sudár férfi olyan sármos volt, hogy nemigen tudott és akart ellenállni neki senki, még hetven felett sem, de a férfit – bár olykor feltűnt mellette egy - két nő, és szóltak a hírek futó kapcsolatokról, miközben nős volt, de a korban hozzáillő feleségével nem élt egy háztartásban – igazán csak a lánya érdekelte, és ez közismert volt. Bár senki nem mert konkrétumokba bocsátkozni, hiszen idővel a lánya is vezető beosztású lett, de tőle jobb volt három lépés tá-volságra lenni, mert haragja gyorsan gerjedt, és tűzvészt eredmé-nyezett. Miközben langyos vízzel lemossa a nyak ráncaihoz ragadt nyálat, az ágyék körüli pergamenszerű testet, a tehetetlen karokat,

és a lábnak már nem nevezhető végtagokat, eszébe jut, hogyan is nem számolt azzal a realitással, hogy itt a lány markáiban lesz, ő fogja fújni a passzát szelet. Habár panaszra semmi oka, hiszen ha négyszer látta a főnökét, akkor már sokat mond, nem foglalkozik a nagyasszony vele, nincs ideje, mert közéleti ember, itt idegenben is egzisztencia, az igaz, hogy nem a tudományos életben, hanem a szépségiparban, amit férje üzleteiben működtet, nagy sikerrel. Amit teljes egészében felügyel, hiszen a férj is öreg, bár nem olyan elesett, mint az ő gondozottja, pedig majdnem egyidősek. Azt kell, hogy mondja, a férj gyakrabban előfordul itt ebben a külön épület-szárnyban, ahol minden tökéletesen kialakított, automatikus. *Min-den rendben?* – kérdi ilyenkor tört magyarsággal, mikor becsoszog. Szemében mintha sajnálat lenne, mintsem harag, hiszen riválisa abszolút a legyőzött. Az ápolónő megállapítása alapján ezek a látogatások azért nem felemelőek, mert ilyenkor nyugtalan lesz ápolója, legutóbb is csak úgy remegett vele az ágy. S azok a szemek! Igen, arról jobb szót nem ejteni. A szemek mutatják, hogy az értelem nem távozott, sajnos jelen van itt. Pedig nincs nagyobb kín, mikor az ember szembesül reménytelen helyzetével.

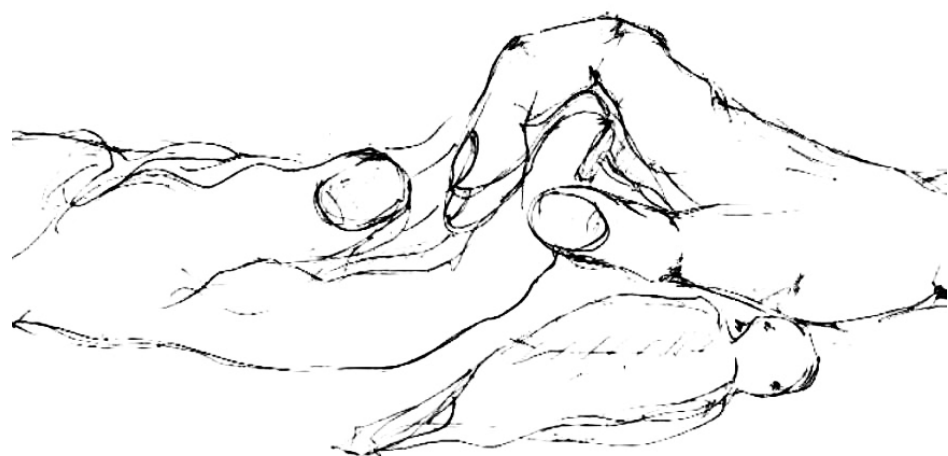
Janika, hát bejöttél. Örülsz, mi? Legyőztél. Ez lettem. Láthatod, egy nagydarab szar, a szó szoros értelmében. Te pedig a saját lábaidon mész, ott és akkor pisilsz, amikor kell. Nagy dolog ez, cimborám, hidd el, már csak azért is, mert a *másik vonatkozásban* fabatkát sem érsz, nem is értél sokat... Az aranyaid értek sokat, meg a lehetőség, hogy amikor nyugdíjba mentem, és már nem voltam az, aki addig, *Őnagysága* megoldást talált életére, úgy, hogy nem kellett beállnia a sorba. De még beosztottnak sem kellett lennie, ahol számon kérhetik múltbéli cselekedeteit, hanem egy általam javasolt, és még általam intézett három hónapos amerikai szakmai továbbképzésről feleségedként jött haza, s míg én elkezdhettem a nyugdíjas éveimet,

ő a végleges kitelepülését intézhette. *„Itt szocializmus van, korlátozottak a lehetőségeim, nem találtam jobb megoldást, nem beszéltem meg veled, mert úgyis ellenezted volna, a gyerekeimért tettem, a gyerekeinkért, tudod nagyon jól, mit ér a világútlevél és mit a szabadság lehetősége. Még elutazásom előtt válaszoltam a házassági hirdetésre, jól van ez így, jössz utánam, és minden marad a régiben.”* Ellentmondást nem tűrve érvelt, s ha jól belegondolok, erre nem volt válaszom. Hiszen a nyolcvanas évek elején ki gondolta volna, hogy változás köszön be a végére? Hogy Gorbacsov gondol egyet, és kinyitja a palackot? Amúgy meg akkora sokk ért, hogy talán még Jézus sem érezte ezt, amikor szembesült Júdás árulásával.

A gyerekek, igen, a gyerekeink. Valóban diplomások lettek idekint. De odahaza is azok lettek volna, erre ott voltam én, zálogul. Az alibi első férj, akinek nevét viselik, akaratán kívül nem volt ott, mert korán elvitte a tüdőbaj. Isten a tanúm, hogy szerettem, rendes, tisztelettudó ember volt, elsőgenerációs diplomás, ráadásul a betegem. Mindvégig én kezeltem, halálos ágyánál is én őrködtem, mert *Őnagyságának* operajegye volt és el kellett utaznia a fővárosba. Én fogtam le a szemét, és ígértem meg, hogy nagyapai szerepemben mindent megteszek gyermekeiért, ahol a nagyapai szerepnél próbálta megszorítani a kezem, amiből én azt gondolom, hogy igencsak tisztában volt mindennel. Janikám, megvetted ugyan magadnak *Őnagyságát*, bár sohasem birtokoltad, de ez részletkérdés, viszont a gyerekeket, akiket már felnőttként kaptál csak fizikailag vehetted el tőlem. De az is módosult, mert annyira akartak engem, hogy *Őnagysága* hivatalosan is kihozatott nyelvet gyakorolni az unokákkal, lám erre is volt jogcím, és az ügyes közös szervezőnőnk erre is megtalálta a lehetőséget és a paragrafust. Tudtam én, mindig is tudtam, hogy zseni. A cél érdekében mindent. És mindig van cél. Nekem is lenne, hogy emelt fővel mehessek el innen a nem létbe, de ehhez is *Őnagysága* kellene, de *Őnagysága* nem teszi meg, mert

nem áll érdekében. Helyette itt tart magának, mesterségesen, szó szerint egy műtőt szereltetve fel házi működtetésben.

Azt kapom, amit megérdemlek. Felmentésemül talán annyit, hogy aktív koromban számtalanszor akartam rendezni viszonyunkat, de erre jött a hisztéria: *„hogyan akarod? Elmondasz mindent, mindenkinek? Évtizedek állnak mögöttünk, kialakított háttérrel, egzisztenciával, ezzel a cselekedettel most mindent bevallasz? Hiszen bizonyosat senki sem tud, senki sem tartott gyertyát! Hogy egyesek sejtjenek valamit, ugyan, kit érdekel! Carpe diem – „Maradj a jelen pillanat egyszerűségében.”* Fel kell hagynod a haszontalan gondokkal, a múlton való rágódással, a jövő siettetésével. Vagyis szabadulj meg a „már nincs” és a „még nincs” irrealitásaitól. Él az egyetlen realitásban, a „most”-ban. – tőled tanultam, cinkosok vagyunk, s cinkosok között az a bűnös, aki beszél és nem az, aki hallgat, ez az én ideológiám, tudod nagyon jól, hogy a világon semmi és senki nem számít, csak Te, hallgass hát és ne nyavalyogj” – adta ki az utasítást, és én hallgattam. Mi mást is tehettem volna. Hiszen imádtam. Az *Istenem* lett, a *bálványom*. Ha egy szép napon, kéri a jobb karom, azt is odaadom. Imádatom egyfajta terápia lett nekem, miközben csak süllyedtem, csak süllyedtem. Ésszel nagyon is jól felmértem a helyzetet, de ösztöneim legyőztek. Az elején. A végén már nem, de akkorra már fejetetejére állt minden. Olykor a bűn megtévesztésig hasonlít az érényhez, mert maga az ember egy rendkívül bonyolult szerkezet. Nem mindig illeszkedik a megszokott formához, újráírja önmagát, és azonosulás hiányában szétporlad önmagán. Részekre esik, működése kiszámíthatatlan. Magányos, miközben emberek sokasága veszi körül. Gondolatait már olykor maga sem ismeri, mert sablonokat használ helyette. És azt hiszi, hogy kifejezte, miközben a tények értelmezésénél csak ámítja önmagát.

Egyszer, amikor *Őnagysága* már eladta magát külföldre, és én még tartottam magam ahhoz, hogy nem megyek utána, egyszer, amikor a kínomat már semmilyen mennyiségű és minőségű könyak nem oldotta, beszéltem egy kis barátnőmnek, aki melleleg pszichológusnő volt és kívülről láta dolgaimat. Kedves kis teremtes volt, talán ha korábban futunk össze még meg is menthetett volna a sorsomtól, de késő volt, és eső után köpönyegként záródott. Figyelmeztetett: *attól, hogy nem beszélünk dolgokról, attól azok még vannak, s mindenkinél eljön a végső szembesítés, mire én nem hiszek a nagy kaszásban* jelszóval hárítottam. Most sem hiszek. Veleszületetten materialista vagyok, porból lettünk porrá leszünk körforgással. Azt mondják, hogy az emberek 99%-a az utolsó percekben megtér, még Kádár János is kért papot a kapuban –, de én nem kérek. Így emberi mivoltom meggyalázásának állapotában sem hiszek a folytatásban. Illetve József Attilai értelemben gondolom, a gyermekeimben folytatódok, a DNS-eim viszik tovább az élővonalamat. Ennyi. És semmi több. És nem hiszem, hogy bármi és bárki is rávenne engem valamiféle véleményváltoztatásra. Hiszen itt fekszem kiterítve, magatehetetlenül, látok, hallok mindent, csak mozdulni nem bírok, de nem fohászkodom, nem kérem a Teremtő segítségét, mert szerintem nincs. *Őnagysága* segítségét kérném – ha tudnám – de *Őnagysága* leírt engem.

Vajon miért ilyen kegyetlen? Hol és mikor fordult át értékrendje, hiszen én neveltem. Mit vétettem ellene, hogy így büntet? Egyáltalán büntet-e? Vagy csak egyszerűen ilyené lett, és én nem vettem észre? Gyermeki rajongása mikor váltott át a számító érdekszférába, mikor döntötte el, hogy velem mindent megtehet, mikor én az életemet adtam cserébe azért, mert idejekorán nőnek néztem és fogadtam el? De mindezt *Őnagysága* akarta, olyan veleszületett rafinériával, amit még ember fia nemigen tapasztalt. Talán a gyer-

mekkor. A tudomány szerint az meghatározó. Kicsi gyermekként összevissza csapódott, gyakran anyja ágyánál meghúzódva volt tanúja a szerelmi légyottoknak, ezért is burkolózott némaságba. *Té nem tudhatod, mit éreztem, mikor már szerettelek, de Anyámmal hancúroztál* – mondta nem is olyan régen, amikor még ember voltam, és megkérdeztem, hogyan mert házassági hirdetésbe belefogni, hiszen nagyon jól tudta, hogy nem kerülheti el a szexust. *Ugyan már* – legyintett lesújtóan, *abszolút nem számít, ki mit tesz belém, néhány perc, és azután jól megmosakszom* – és utána hivatkozott az anyjával történő viszonyomra, aki mellesleg a feleségem volt és maradt, míg meg nem szabadított tőle a halála. Hát igen. Lehet, itt van a kutya elásva.

A házi liften feljön az ebéd, az összeturmixolt mindenféle, a töménytelen mennyiségű vitaminnal. Az ápolónő átadagolja a szondába, majd a vízágyhoz lépve a mesterséges táplálás bonyolult mechanizmusába kezd. Ezt utálja a legjobban. Fogalma sincs, hogy miért, de ettől a művelettől kiveri a hideg. Talán azért, mert falusi lányként elevenen él benne, mikor anyja tömte a kacsákat, akaratuk ellenére, csak azért, hogy a májuk jó nagyra nőjön. Látta, ahogy a szerencsétlen állatok az erő ellenében hogyan adják meg magukat, és nyelnek, egyre csak nyelnek. Itt ennek a szerencsétlennek nem kell nyelnie, mert nyelés helyett beletölti az ételt, már amennyire lehet ezt ételnek nevezni. Az ápolónő végképp nem érti, miért is van ő itt, miért kell ezt a reménytelen színjátékot nap-mint nap elvégeznie, miközben az ég egy adta világon semmi sem változik. A napok monotoníája mindössze annyi változást eredményez, hogy lehet egyet fordítani a naptáron, ami itt csüng a szemközti falon. Bár ezt az aggastyán nem látja, mert neki egy cigányfiú jut, Zámbo Gábor alkotása, amely *Fiú kabátban* névre hallgat, s a jó-isten a megmondhatója, hogy *Őnagysága* miért hozta magával ezt

a képet otthonról, mert nemcsak a szerző ismeretlen, hanem a kép is ronda. Túljutva az etetés műveletén megsimítja az arcot, ami igencsak sima, hiszen reggel megborotválta. Ezt mindig így teszi, ennyi intimitással tartozik nemcsak önmagának, hanem a *másiknak*. Ezt így gondolja, ebből nem enged.

Az utolsó etapban Te vagy a kedvesem, Te dédelgetsz és Te törödsz velem. Igazából még a neved sem jegyeztem meg, mert mikor felvezetett ide hozzám *Őnagysága*, és kiosztotta a parancsot, mit hogyan kell velem tenned, akkor is őt figyeltem. Bocsásd ezt meg nekem, és köszönök mindent. Az érintésedet is köszönöm. Ajándékot kaptam és kapok tőled, hiszen ez nem lenne a kötelességed. Ez belülről jön, ezért felbecsülhetetlen. Annyira önzetlen, mint azé a pici kis zsidó özvegyasszonyé, akivel itt összeboronáltak, hogy ne legyek facér, hogy alibi kapcsolatommal jogosítványt szerezzek a társasági élethez, hozva ezzel is apai, nagyapai szerepemet. Isten lenne a tanúm, ha hinnék benne, hogy vénségemre megszerettem ezt a kis asszonyt, mert ő kihozta belőlem a jót, ami azt jelenti, hogy volt bennem az is, csak valahogy valamikor nagyon elvesztettem. Amikor haldoklott, ugyanúgy ápoltam, mint most Te engem, és ő sem tudott megszólalni, mikor testére borulva könyörögtem, ne hagyjon cserben. Csak intett a szemével és abban benne volt minden. Két öreg egymásba kapaszkodása, a megtalált, de elfecsérelt szerelem, a két ember – a férfi és a nő – összetartozása. Ahol az egybeolvadás nem ösztön által vezérelt. Pillantását dédelgetem, ebbe kapaszkodva kelek át a másvilágra. Visszaigazolja eltékozolt életem, megerőszkolt reményt nyújtva ezáltal, hogy tudtam volna másképp is élni, és szeretni, s ha vele találkozom először, nem lett volna szükség az életemen át tartó ámokfutásra. Tiszta forrásból fakadó búcsúpillantása az én üdvözülésem záloga, mint ahogy a Te érintésed is az. Köszönöm neked *nevedsincs* társam, hogy az utolsó

felvonásban itt vagy velem, és *élet-fogytomban* arra emlékeztetsz, hogy valamikor ember voltam. De így van ez rendjén, hiszen az én hibám, hogy elvesztettem méltóságomat. S az nem most, hanem életem krisztusi korában volt.

2006.

Szex narco

Még... gyere... erősebben... gyorsabban... Várj..., fordulj..., oldalról..., lassan... Most... Megint..., lökj..., tolj..., harapj. Hátról..., beljebb..., maradj... Nem..., igen... Igen..., nem... Még... Jaj... Állj... Jö... jö... jön... Óóh...Óóh... Jaj... Jajjaj... jajajaj... jajajajaj... Jáuoá... Jáuoá... Jáuoá... Passz...passz...passz. Vége... Bocsika.

Mary nyitott lábait a plafonra emelve sajátságos egyensúlyozásban próbálja valahogy kivédeni a padló elviselhetetlen keménységét, amelyet az aktus alatt nem vett észre. De így, befejezván a mai napi tornaadagját, mindez már elviselhetetlen. Nem is tudja, miért itt a földön estek egymásnak. Alig három méterre ott a kanapé, kényelmes, sokat kipróbált, abszolút garancia. De hát ez van. Ilyen az élet. Kiváltképp az ő élete.

Már a szakrendelés utolsó harmadában csak úgy tudja elviselni a sok öreg panaszáradatát, hogy gondolatban beszáll egy menetbe. Ez mindig átsegíti őt az ilyesfajta unalomgömbén, ezzel tudja

kivédeni, hogy szájba ne vágja a nyolcvankét éves dr. Kamutyné öngyógyítását, aki minden rendelésén ott van, és panaszkodik a reumájára. Hiába írja fel neki a méregdrága gyógyszereket –, hiszen az ötödik kerületi vénasszonynak pénze rogyásig – jön, és ugyanazt szajkózza. Pedig javasolta már, hogy menjen valamilyen nyugdíjas-klubba és ott egyből elmúlik a hátfájása, de a hölgynek az snassz, lévén úrinő a drága. A mosoly tehát alapfeltétel, ha úgy tetszik a fonendoszkópja kelléke, még akkor is, ha gondolatban kúr közben. Ez mindig segít, arról nem is beszélve, hogy önterápiaként még izgató is, miközben a beteg azt hiszi, hogy az ő látványától ilyen. Hogy némi kis gerontológia és máris hepy minden. Csak fantázia kérdése, hogy ő, a kedves, odafigyelő, mindenki *Marydoktor*nője legyen, akinek sikeres munkavégzése visszaköszön a mindig zsúfolásig telt várótermében. Persze ehhez hozzájárul az is, hogy a magyar ember orvoshoz járó nemzet, kiváltképp, ha ráér, és mindez ingyen van.

Mai partnerét a metrón szúrja ki. Kimagaslik a tömegből, és bár van közöttük némi jóindulattal is minimum egy húszas, a Férfi viszonozza tekintetét. Sőt, egyre közelebb sodródik hozzá, pedig megtehetné, hogy ellenkező irányba hömpölyög a tömeggel. Bőrdzsekije a novemberi kellemetlen idő ellenére lezserül kinyitva, látatni engedi a mellkas izmait, és hogy sehol semmi felesleg. Ő ezt szereti, ez kell neki, frászt kap a sörhastól.

A sörhast csak a férjén tűri el, de hát ő más műfaj. Miklós az őstalapzat, nélküle nincs élete. Nem egymás oldalbordái, hanem Miklós az Ő gerince, tőle nem esik szét elemeire. De ez már az elején, megismerkedésük első perceiben eldöntött. Amikor Ő szólót táncolt a megyeszékhely híres-hírhedt éttermének asztalán, bugyi nélkül a zártkörű rendezvényen, és ahol a tét arról szólt, hogy aznap kivel megy el elsőnek hátra a ruhatár sötétjébe. Bár nem

a legnagyobb gyönyör állva, szűk helyen, de ráülve a pultra, szemben megtámasztva lábat a falba, kivitelezhető pózok egyike, ujj-szerűségéről nem is beszélve. Persze bizonyos gyakoriság után már veszít varázserejéből, de hogy a zene megállásakor kinél áll meg fehéreneműje, még rejt némi titokzatosságot. Akkortájt bevált koreográfiája volt ez napi programjának, szinte kézről-kézre adták elérhetőségét, így nem volt gond bejutni a rendezvényekre, még úgy sem, hogy előfordult, ott senkit sem ismert.

Az egyik ilyen önsorsrontó szólóját zavarta meg Miklós, aki akkor ott főpincér volt. *„Jöjjön, beszélni akarok magával”* – húzta le őt az asztalról, ami eleve nem volt könnyű, mert ellenállt az akarata, na és az alkoholszintje. Győzött az erő, a tapsoló illuminált közönség pedig hangos megjegyzéssel kommentálta, hogy ezuttal elsőbbséget biztosítanak a személyzetnek, hiszen a pincér igazán megszolgált már érte, de a báránykát visszavárják, mert többfordulós a meccs... *„Hová, hová visz”* – dülöngélt Miklós mellett, aki úgy fogta őt, hogy szinte az már fáj, de miért is ne fáj, volna, amikor napokig karján viselte szorítását. *„El innen, haza, Maga kurvát csinált itt magából, már készül a bárcája, kitiltják, nemcsak a városból, hanem a megyéből, és örüljön, ha valahol el tud majd helyezkedni ilyen pedigrével orvosként. Maga direkt csinálja ezt, tudom, exférjén akar így bosszút állni, a professzoron, aki elhagyta magát az asszisztenséért, és most jön is ott a gyerekük...”* Bár Mary kitarzott abbéli álláspontjánál, hogy *„Kuss”* és *„Semmi köze hozzá”,* de hagyta magát vezetni. Nem is nagyon volt más lehetősége, hiszen igazából nem volt ura magának. Már van ennek vagy harminc éve is, hiszen már ő is ötvenhét éves. Ahhoz képest, hogy milyen körülmények között fogant a kezdet, így viszapillantva sikeresnek mondható az az elvezetés.

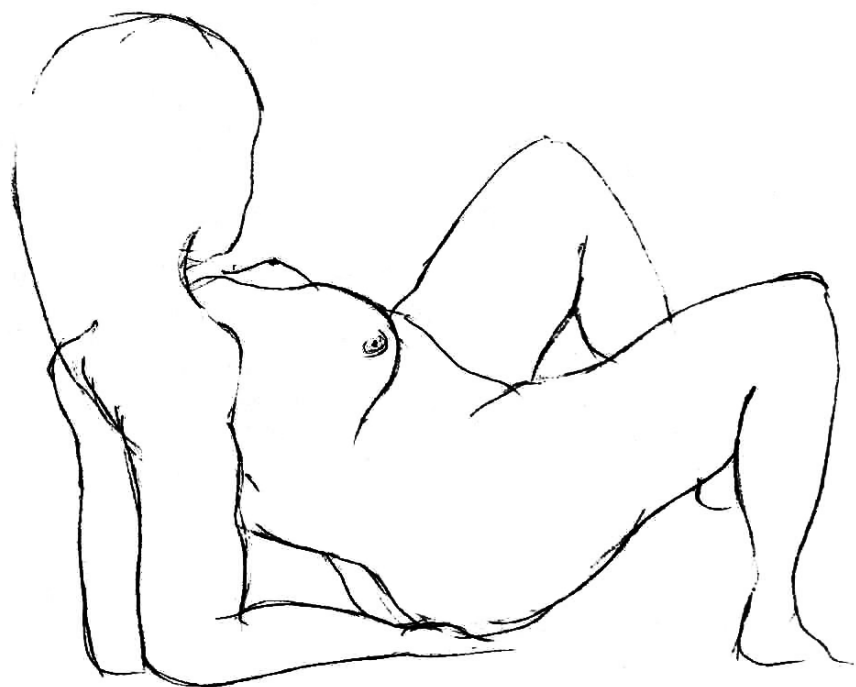
Leszállnak a Kossuth térnél, de még a ki nem nyíló metróajtó előtt megfogják egymás kezét. Mary vezet, határozott léptekkel viszi

áldozatát a közeli kis garzonja felé, amit kimondottan erre a célra vásárolt, ami egyébként nem volt rossz befektetés.

Az egyik öregje halt ki belőle, és már akkor kiszúrta magának, amikor a combnyaktöréses egykori háborús veteránhoz még csak injekciózni járt fel. Már akkor azt gondolta, miért kell neki mindig a szállodaportások mindentudó pillantásait elviselni, miért kell újra és újra megjátszania, hogy csak egy teára jön fel az egyik vendéghez, miért nem rendez be magának egy kimondottan légyott órára hivatott kis valamit, ami ráadásul a Belvárosban örök érték. Amikor az örökösök felkeresték, hogy megköszönjék az évtizedekig tartó hűségét és letették a szokásos borítékot, rákérdezett, mire azok jelezték, hogy pont most mennek leadni a hirdetést, mert kell a pénz. Azonnal megegyeztek, mindenki örömére. És azóta nem kell szembesülnie a kéretlen tekintetekkel.

A lépcsőházban már smárolnak, a férfi ölig benyúl, Mary pedig benedvesedik. Ritka dolog ez így ötven felett, hatvanhoz közel, hord is a táskájában mindig kenőcsöt, ami segít ebben. Most erre nem lesz szüksége, jó fogásnak tűnik a mai, ami az utóbbi időben nem mindig jött össze.

A legutóbb is mit össze kellett kínlódnia, hogy valami használható etvaszt állítson fel, hogy neki is jusson valami az élvezetből. Persze zsákbamacska az ilyesmi, elvégre nincs mindegyik fiúra vagy férfitra ráírva a képessége, de szó mi szó, az utóbbi időben sok impotens fasszal volt dolga, nem volt szerencséje. Pedig az kell az ilyesfajta rizikókkal teli alkalmi *néhánypercesekhez*. Ebből akár még egy óra is összejöhet, ez a férfi hátha partner lesz az ismételteshez. A második vagy akár harmadik menethez, neki ez nem gond, ő bírja, de hát a nőnek könnyebb. Annyit azért nem akar, mint a legutóbbi kongresszuson, az már neki is megártott. Már az asztalnál pár konyak

után megállapodtak, hogy akik ott ülnek, valamennyien jöhetnek, ő bírja erővel. Igazából azért nem gondolta komolyan, hogyan is gondolhatta volna, hogy az ő korában ez az ajánlat fogékony talajra talál ezekben a fiatal gyógyszerlátogatókban, akik bizonyára párra találnak a saját korosztályukban. Azzal ment el, akivel már délután is flörtölt. Persze akkor volt tétje a beszélgetésüknek, mert a csontritkulás elleni gyógyszer egyik üzletkötője a magas, fekete, harmincas férfi, és ő igen sok ilyen hatóanyagú gyógyszer felírója, körzete igen nagy, jó módú betegekből áll, tehát potenciálisan ő jó vevő lehet, így talán amolyan sponzori célzatból még egy külföldi út is összejöhet. Dugásra akkor egyáltalán nem gondolt. Azt csak egy pár pohár konyak után vette észre, hogy akár erről is lehet szó. Az viszont nem fordult meg az agyában, hogy kijelentését komolyan veszik és az egész asztaltársaság beáll a sorba, szó szerint egymás után, kezükben egy üveg Henessyvel.

Hajnalban szó szerint csak vánszorogni tudott át a fürdőszobájába, és hiába ült bele a különböző balzsamokkal megrakott kádba, egyszerűen úgy érezte, hogy elhagyja az alsófertálya. Kínzó lüktetés hasította darabjaira az egész testét és még orvos léteire sem tudta anatómiailag behatárolni a fájdalom eredetét. Ugyanúgy érezte az agyában, mint a lába közén. Hiába ez az orgazmus központi idegrendszeren keresztül közlekedik, és neki soha ezzel nem volt semmi baja, nem szenvedett hiányában. Bárhol, bármikor, és bárkivel, csak legyen mivel. Ehhez ragaszkodik, és elvárja, hogy a Férfi biztosítsa ezt, ősbika módjára. Ő nincs megáldva semmilyen anyai hajlamokkal, így ne várja el tőle egyetlen férfi sem, hogy majd pátyolgatni fogja, dédelgetni, simogatni, nyalni és falni, hogy a férfi férfi legyen. Azt már nem. Neki a férfi egy nagydarab pénisz, lehetőleg a legnagyobb méretben. Ha ez nincs, takarodjon az ilyen, ezen a téren nincs benne emberség. Azért csak ezek az alkalmi kapcsolatok a működőek, mert a tartósba belejátszik a megértés, a tisztelet,

az emberség, a barátság, az empátia meg megannyi szentimentális humán erőforrás, talán még olykor a szeretet is, neki pedig erre nincs szüksége. Ezek mind egyetlen emberé, Miklósé. És neki ez tökéletesen elég. Egyébként azon a kongresszuson lekecmeregve a reggeli svédasztalhoz látta az egész társaságot, kilencen voltak, így akár kilencen is lehettek, de ő már ezt nem tudja és nem is akarja, mint ahogy az ott ülők sem akarták, így valamennyi részről kölcsönös volt az emelt fővel történő oldalra nézés. Az viszont tény, hogy elvitték a kéthetes Közép-Amerikai gyógyszerlátogatói programra, anélkül, hogy ez ügyben bárkit is keresett volna. Mert azért az igazsághoz hozzá tartozik, hogy összességében nem szívesen gondolt vissza a magas alkoholszinten lebonyolított szex-mitingre, de megélvén azon képessége, hogy a kellemetlen dolgokra nem gondol, egyszerűen törölte emlékezetéből a kongresszusi kissé célt tévesztett szex-aktust. Pontosabban aktusokat. Viszont az egyik nap ott volt a meghívó és részvételi jegy az asztalán, mindenféle kísérő szöveg nélkül. Egy fillérjébe sem került, de még az sem volt napirenden, hogy egy szót sem tud angolul. Az ő idejében oroszot tanultak az egyetemen. Elutazott, szép tíz nap volt, felejthetetlen. Az eredendő pedig elfelejtett.

Alighogy kinyitja garzonlakása ajtaját és próbálja az ajtó melletti kapcsolón felvenni a fűtést, a férfi máris leteperi, és úgy ruhástul behatol. Fokozatosan csúsznak le a padlóra, közben repülnek a ruhadarabok, főleg róla, mert ő nem szeret vetkőztetni sem. Ez is a férfi dolga, az övé csak az, hogy hagyja magát, ott, ahol a másik akarja, ennek nem szab határt. Az persze más kérdés, hogy a mozgásban olyan aktívnak kell lennie, hogy az inger hasson, de ezzel nincs gond, ebben igazán profi. És mivel soha nem szült, izmait meg különböző célirányos jogagyakorlatokkal úgy kifejlesztette, hogy ott és akkor képes akár halálos szorításra is, amikor csak akarja, nincs

olyan férfi, aki ezt ne díjazná. A gyengék ugyan hamar kiszállnak, de ez a mai fogás igazán ötös találat, itt ő lesz az, aki hamarabb kipurcan. Ritka alkalom, díjazni kell, netán azzal is, hogy a végén megtörténjen a telefonszám csere. Bár a partnergyakoriság függőséget is eredményezhet, a többszöri alkalom már barát vagy szeretői viszony, így maximum még egy alkalom jöhet számításba.

Az évtizedek során Miklóssal egy párszor szeretkeztek, de igazából soha nem jött össze. Mary gusztustalannak tartotta, hogy vele is ugyanazt és ugyanoda, így teljes alázattal fogadta be magába férjét, törekedett arra, hogy minél gyorsabban neki jó legyen, majd mikor ez megtörtént, melleire fektette kielégült férje fejét, és képes volt órákig hallgatnia lágy lélegzetvételét. Gyöngéden betakargatta és simogatta, ott ahol érte és tudta, hogy nem ébreszti fel a babusgatásaival. Szerette ezeket a meghitt perceket és órákat, ilyenkor végtelen nyugalom szállta meg, nála ekkor jelent meg a teljesség. Ekkor érezte úgy, hogy a világ azért van, hogy az ember megtalálja társát, azt, aki fontosabb az ÉN-nél. És Miklós mindennél fontosabb. Ha egyszer történne vele valami, akkor nála is eljönne a vég. De előtte szétkúrná a környezetét, felpofozná egy-két szemtelen betegét, betörné az összes elérhető ablakot, fűt-fát szétrombolna, és csak utána menne száz hússzal neki az oszlopnak. A Suzukijával, mert annak köztudottan gyenge a karosszériája. Miklós nélkül megszűnne a lét. És Mary tudta, hogy ezt Miklós is tudja. És azt is, hogy az ő életéért Miklósé a felelősség. Következésképpen teljesen egyértelmű, hogy neki Ő az istenség. Az egyetlen, akinek kijár az imádhatóság.

Igazából csak most, így kilőve veszi szemügyre a férfit. Hibátlan példány. Ápolt, körmei gondozottak, kezei nem utálnak fizikai munkára. Öltözéke választékos, inge Pierre Cardin. Nem beszélő, nem kérdező, amire neki rendeltetett, ott tehetséges cselekvő. Vajon mi

lehet a titka? Miért jött vele el egy szóra? Ez túlzás, nem szóra, hanem egy tekintetre? Miért kell neki egy jóval öregebb partner, ráadásul egy olyan, aki nem adakozó, hanem ellenkezőleg, ő az, aki aktivitást vár el egy ilyen bizonytalan kimenetelű kalandban? Á nem. Nem faggatja, az nem egyeztethető össze az ő lelkiismeretével, hiszen a bizalmasság már út a hűtlenség felé. Ha megszólal, meghallgatja, de ha nem, az se baj.

– Kezdjünk még egyet, vagy elég volt? – szólal meg a férfi olyan hangon, mint mikor az előadó megkérdezi a hallgatóságát, hogy folytassa, vagy esetleg tartson egy rövid kávészünetet.

– Nem is tudom – mereng Mary. Meglepi a közönyös hang, már csak azért is, mert némi közös nevezőt vél benne felfedezni. Ő szokott és tud úgy kilépni ezekből az együttlétekből, hogy az égvilágon semmi nem marad meg benne, a pillanatnyi élvezetet azonnal felülírja a közömbösség, a semmi sem történt múlttörlés. S amikor többnyire az ellenkező irányba útjaik szétválnak, nemcsak az ajtót, hanem előző énjét is becsukja...

Négykézlábra feltápáskodva szedegetni kezdi szétdobált cuccait, miközben emészti a szokatlan helyzetet, beleértve partnerét. Még mindig fáj a dereka, különösen a lumbális részénél, valószínű, hogy az egyik kiálló parketta is megnyomhatta. Épp a harisnyanadrágjáért nyúl előre hajló pózban, amikor egy váratlan döfést érez az anusában. Szinte felnyársalja a férfi természetes pénisze, aki vad mozgásba kezd, miközben a két előre csüngő melle a kapaszkodó. Marynak különösebben nem erogén zónája a feneke, tudomásul veszi, hogy ott is van egy lyuk, ami olykor felkelti a férfiak érdeklődését, de neki ritkán okoz gyönyört, fájdalmat viszont annál többször. Ezért aztán nem fókuszálja ezt a pozíciót, ő a vagináját és a hüvelyét áldozza fel erre a célra, neki ezek a nemi szervei, amik eddigi életében semmi más célt nem is szolgáltak. És már nem is fognak.

Pedig akarta. Óh, de mennyire akarta. Nincs olyan, amit meg ne tett volna azért, hogy teherbe essen. Hogy szüljön professzor férjének, akit szerelemmel szeretett. Akiért egyszerűen megveszett. Már az egyetemen, szigorlóként beleesett. Képes volt órákig a sebészeti műtő előtt ülni, hogy csak egy percig is láthassa. És hogy a prof is észrevegye. Nem ment könnyen. Csoporttársai mondták is: *„Bolond vagy te Mary, a legjobb csaj vagy a csoportban, minden fiú téged akar, te pedig erre az öregre hajazol. Vigyázz Mary, mert ha pár nélkül megyünk ki az életbe, falun legfeljebb a tévészelnök marad nekünk, aki ráadásul többnyire már nő. Itt és most kell révbé érnünk, különben elrontjuk az életünket. Ha nem magunk közül valót választunk, magunkra maradunk, és maximum beérhetjük a kondásfiúval, ha egyáltalán akad az is. A többi diplomás is ilyen alapállással vág neki az életnek, nincs facér értelmiségi a pályán, az orvos meg ráadásul még külön kaszt is.”* S lám: megtörtént a csoda. A prof nemcsak észrevette, hanem feleségül is vette. Istenem, milyen boldog menyasszony volt. Mennyire komolyan gondolta az ásó-kapa holtodiglan-holtomiglan-t, és még azon sem akadt fenn, hogy az „ifjú férj” végigkártyázta a nászéjszakát a haverokkal. Tudta ő azt nagyon jól, hogy a prof már sok mindent megélt, nem feltétlenül ő jelenti neki a tökéletes szellemi társat, nőkben sincs igazából hiánya, persze özvegyként ehhez minden joga megvolt, de majd ő, Labosa Mary, majd idővel megteremti újra a családi fészek melegét, és felnőtt hozzá, mint ahogy az egy igaz feleséghez illik. Az ő szülei között is nagy a korkülönbség, *„mert lehet Apádra hagyatkozni édes lányom”* indokolta mindig a közöttük lévő huszonöt évet a mama, és biztosan tudja, hogy a mama soha nem kívánt maga mellé más férfit. És ez így van rendjén. Neki is így alakult ki az identitása, csoporttársat el sem tudott volna képzelni maga mellé, mint ahogy azt sem, hogy ne a férjével bújjon ágyba. Konzervatív nevelést kapott, és úgy gondolta, hogy ha megtalálja

az igazit, mindenét nekiadja. Vágyát, szerelmét, hevét, szeretetét, gondoskodását, figyelmét. Sőt még a tudását is, mert bár nem volt rossz tanulmányi előmenetelű, de férjéért, ha kell, háttérbe szorítja egzisztenciális törekvését. *„Már megint megjött? Nem tudsz teherbe esni? Rendezetlen volt a ciklusod gyermekkorodban is? De ugye nem csapsz be engem, és nem szedsz semmi fogamzásgátlót?”* – jutnak eszébe a fájó kérdések, amik igazán övön aluliként akkor bizonyultak, mikor kommentekkel is bővültek: *„Azért vettelek el, mert utódot akarok, fiút, ha lehet. És még szeretném felnevelni, hát igyekezz. Nekem semmi bajom, megvizsgáltattam magam, nem gondoltam volna, hogy téled is el kell várnom ugyanezt”* – hasítanak belé a fájó emlékek. No meg a cél érdekében történő tortúrák, vizsgálatok hosszú sora, mindezt egyedül, hiszen a férj híres, nagy ember, aki nem ér rá ilyesmivel foglalkozni. És bár olykor kimondottan tenyészállatnak érezte magát, mégsem csüggedt, mert bízott abban, hogy a Jóisten, no és a tudomány megadja neki azt, amitől boldog lesz az élete. És ő, Labosa Mary, megadja szíve urának azt, amit az igényel, és ami boldogságuk egyetlen és kizárólagos akadálya. És aztán a bunkó, amely letaglózta: *„fejletlen, amorf méh, nem alkalmas gyermek kihordására...”*

Mary eddigi, már hosszúnak is mondható szexuális életében igen sok mindent megtapasztalt, újat már nemigen lehet neki mondanivaló, mutatni, sem vele csinálni. Annyi minden féle és fajta fasz járt már benne, hogy rutinja alapján a káma sutra csupán dadaisztikus stílustörténet, de most ez felülír mindent... A pénisz úgy mozog benne, mint kés a vajban, és olyan elementáris erővel, hogy biztosra veszi, hogy nem marad egyben. Ha ezt túléli, többé semmi másra nem lesz jó a feneke, legfeljebb puffogatásra vagy még arra sem. És miközben tehetetlenül tűri a döféseket, egyszerűen képtelen eldönteni, hogy ez a seggbe kúrás jó vagy rossz érzés-e.

Az ízekkel – gondolja – lehet így az ember, amikor nem tudja kötni semmihez.

A férfi, ha lassan is, de csak feljut a csúcsra, ott megáll, hosszan kiereszti hevét, majd lerogy Mary mellé. Mary még egy rövid ideig négykézláb vonaglik, kifacsart teste képtelen megállni, majd egy kintáncsal szétterül hassal a padlón.

Most sem szólnak egymáshoz. De mit is mondhatnának?

Ő mit mondhatott volna, amikor egy délután, megfőzve a brassóit sok foghagymával, a pirosra sült apró kis kocka krumplikkal várva az urát, az belépve már az ajtóban mondta: *„Négy éve várok arra, hogy szülj, hiába, nekem gyerek kell, ezért házasodtam. Az asszisztensnőmmel sikerült, három hónapos terhes, bonyolítsuk le gyorsan a válást, hogy elvehessem. Azt vihetsz magaddal, amit akarsz, már vettem is neked egy garzont, fogod szeretni, ránéz az erdőre. Ne bonyolítsd a helyzetet, egyelőre maradhatsz az osztályomon, de ha kellemetlen neked, kimehetsz körzetbe. Van már anynyi gyakorlatod, hogy megálljad a helyed. De megfogod, mert ügyes kislány vagy, végül is soha nem is volt közöttünk semmilyen gond. Itt a cím és a lakáskulcs, most elrepülök egy háromnapos kongresszusra, szeretném, hogy mire hazajövök, már ott laksz.”* Nem mondott semmit, csak mikor felocsúdott, kivitte a budira a brassóit és lehúzta. Persze megint hülye volt, mert átvihette volna a szomszédba. De nem akart ott se mondani semmit. Egyszerűen azért, mert nem tudott mit.

Talán a nevüket megmondhatnák egymásnak. Végül is bemutatkozhatnának. De most? Így a végére? Mary felveszi kalapját, most már nyugodtan kinézhet annyinak, amennyi, a kalap tekintélyt ad. A Férfi ezuttal behúzza kabátja zipzáráját, a delták elbújhatnak. Kint

az utcán szétválnak, az egyik megy balra, a másik jobbra. Majd a Férfi visszalépve Maryhez, megszólal:

– Amennyit gondol, annyit adjon. Munkanélküli vagyok, feleségem gyesen van. Jól jön minden mellékes. Megköszönöm.

Mary táskájába nyúl, egy tízes és egy ötös akad a kezébe. Remeg a keze, mikor átnyújtja.

Útban hazafelé azon gondolkodik, hogy ez a nap nemcsak aktusában volt rendkívüli. Hanem abban is, hogy megtapasztalta: valóban változnak az idők, benne az emberek, benne ő is. Öregszik. Ez egyértelmű.

És milyen kár, hogy ezt Miklóssal nem tudja megbeszélni.

1997.

Nyárutó

Vallomás lányoknak...

Szeptember. Nyárutó, őszelő. Szeretem ezt az évszakot, színeivel együtt. Talán azért is szeretem, mert giccs ide–giccs oda, romantikus alkat vagyok. Különb is, nagyanyámtól hallottam, hogy a giccs a boldogság művészete. Szóval ez van.

A vénasszonyok nyara kedves nekem. A nyári új élmények, a gondtalanság és a forróság után kell, hogy jöjjön a megnyugvás, a pihent, rendezett napok egymásutánisága. De most nem az időjárásról és az ahhoz fűződő viszonyomról szeretnék vallani, hanem ennél lényegesen meghatározóbb dolgokról.

Egy tizenöt évvel ezelőtti nyár jut eszembe, egy forró, augusztusi siófoki nyár, amikor még diák voltam, egyetemista, tele reményekkel és elvárásokkal főleg a jövőmet illetően. És a dolog úgy alakult, hogy ez a nyár egész életemet megváltoztatta. Ez eddig magánügy. Nem is tartozna rátok, ha az ideai nyár nem bizonyította volna: igenis, beszélnem kell, most már tudok tárgyilagos is lenni, személyes példám hátha tanulságul szolgál valamelyikőteknek.

Azon a nyáron huszonkét éves voltam, utolsó éves joghallgató. Elhatároztam, kihasználom az utolsó nyaramat, hiszen jövőre vége a diákságnak, az aranyifúságnak. Csak hát nem volt pénzem, s pénz nélkül a nyaralás nem megy. Özvegy, nyugdíjas édesapámtól nem várhattam semmit, már kész, de új családot alapított testvéreim sem ajánlottak fel húguknak némi támogatást. Így elmentem a Balatonra kávéfőző, ideiglenesen pincérkedő vendéglátói alkalmazottnak. Szállás, koszt ingyen, talán összekeresek egy hónap alatt annyit, hogy lesz egy „nagystílú” hetem, és még ráadásul nyelvtudásom is fitogtathatom. Életem első önálló alakítása volt ez, lévén viszonylag későn érő típus, és összességében fenemód büszke voltam magamra. Srácom nem volt, diákszerelmem lelépett egy évfolyamtársával, ami igazából nem viselt meg annyira, hogy ettől kétségbe essek, amiből következtettem, hogy az igazi nagy szerelem még nem jött el az életembe. Valahogy elkerült. Egyetemi társaim barátnak megfeleltek, de nem láttam meg bennük a férfit. Csodabogárnak is tartottak ezért, pedig ahol két tányért összeütöttek, én többnyire ott voltam. Havernak. Egyébként átlagnak mondható voltam, nem nyertem ugyan szépségversenyt, de nem is törekedtem ilyesfajta babérokra, egyszerűen azért, mert ezt a szépségkérdést felszínes dolognak tartottam. Bár szerettem a szép cuccokat, és jól esett, ha megnéztek, de igazából nem törekedtem arra, hogy én legyek az évfolyam bombázója. Azt meghagytam szobatársnőmnek, aki élt is ezzel a lehetőséggel.

A tizenöt évvel ezelőtti nyár meghozta nekem is a szerelmet. A miérteket még ma sem tudom megmagyarázni magamnak, hogy miért pont ott, és miért pont ő, de hát köztudott, hogy a szerelem ilyen. Kifürkészhetetlen. Vak és irányíthatatlan ilyenkor az ember, érzelmei uralják a helyzetet, racionalitása cserbenhagyja. A fiú huszonkilenc volt, magas, fekete, kisportolt, nem rámenős, kimonodottan jó fej, belülről sem üres. Nyár volt, forróság, a Balaton vize

hús, az éjszakák kellemesen langyosak, a testem meg tüzes. Életemben először beleestem valakibe.

Nem a részletek, hanem a tény a fontos: csodálatos három hetet töltöttem vele. Megtudtam, hogy idegenbe szakad hazánkfia, ő ugyan már kint született, de anyanyelvi szinten beszéli a magyart, mert szülei gondot fordítottak erre. Két éve mérnökként Magyarországon dolgozik, egy közös beruházáson, ahol a külföldi partnert képviseli. A beruházás felépült, kész és a magyar „Riviérán” búcsúzik „majdnem” hazájától. Ezt csak a harmadik héten tudtam meg, nála tudatos politika volt ennek elhallgatása. Szerinte tartózkodónak kell lennie, a magyar nők szeretik a jó partit, kiváltképp a Balatonnál történnek is erre különböző formában kísérletek, amitől jobb óvakodni. Nálam fordítva működött a dolog. Mikor megtudtam, kimondottan zavart ez a felismerés, mintha már akkor megéreztem volna az előjeleket: minket majd ez a dolog választ szét. Bizonygattam magamnak: én csak itthon tudok lenni valaki, a legjobb esetben is odakinn csak egy hozzátartozó lehetnék, akkor pedig minek volt ez a görcsös egyetemi megfelelés, a „summa cum laude” minősítésre való törekvés.

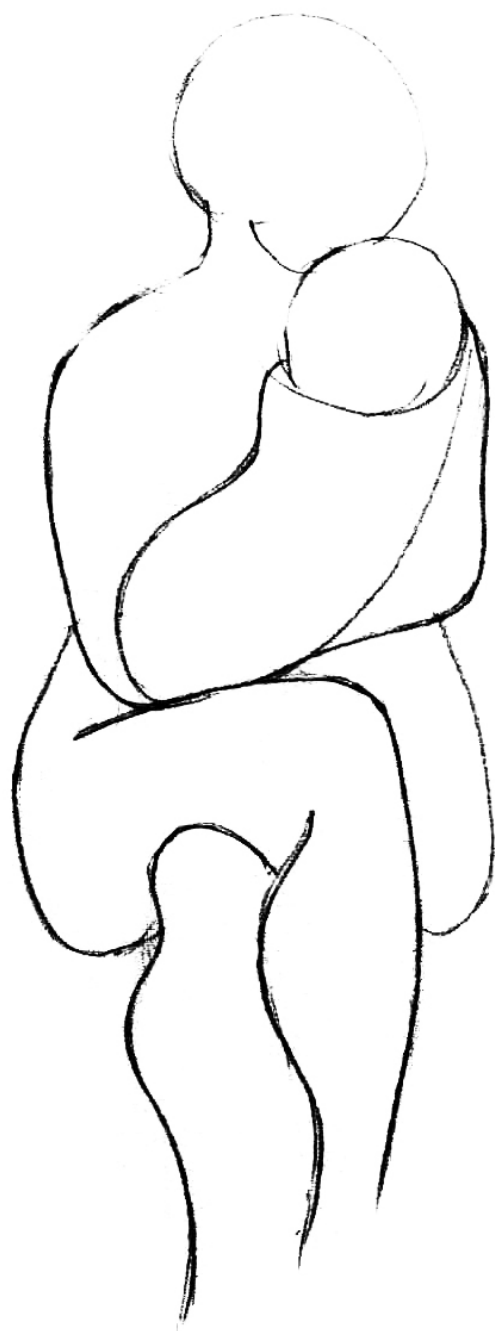
Szép, csodálatos, de véges.

Függetlenül ettől az alapállástól, boldog voltam.

A három hét letelt.

És Carl nem ment el.

Elkezdődött nekem az egyetem, amelynek parkolója kicsi volt ahhoz, hogy ne tudatosodott volna az érdeklődőkben, hogy a külföldi rendszámú csoda kocsit tulajdonosa hozzám tartozik. Már a tanárok is célzogatnak, minek nekem a diploma, addig üssem a vasat, ameddig az izzik, ameddig szép, fiatal és kíváncsi vagyok, na és ameddig meg nem unnak. Itthon abban az időben a szocializmus annyira stabilnak tűnt, hogy senki sem gondolt egy rendszerváltásra, s ha valaki a szabadság levegőjét szerette volna szívni,

a legtisztább megoldás egy házasság volt. Feltéve, ha nő az illető. Férfiaknak csak a disszidálás jöhetett szóba.

Lehet, hogy furának hiszitek, de én akkor már a véremlen vol-
tam emancipált. Ragaszkodtam a diplomámhoz. És hogy egy pár
évet a gyakorlatban, jogászként is lehúzhassak. Pedig megadatott
nekem a sok lány álma: házasságot kínált egy álomlovag, egyre erő-
szakosabban. Olyan valaki, akit szeretek, akit várok, lesem, mikor
fordul be kocsija és mikor meglátom, a szívem a torkomba szalad.
De nem mondhatok neki igent, most még nem, köt az esküm,
amit annak idején az egyetem aulájában kötöttem. Elvettem vala-
kitől egy helyet, aki esetleg most egy helyhiány miatti elutasítással
a zsebében önmegealósítási gondokkal küzdő, csalódott ember.

Halogattam a kérdést, kitértem a válasz elől. Karácsonykor
a fa alatt időt kértem és türelmet. Ő egyre idegesebb lett, közölte
velem, bár elhiszi, hogy szeretem, de cége hamarosan Brazíliában
épít, onnan nem fog tudni elszabadulni, és már családi állapotát
illetően a cégnél nyilatkozott is. Az egész családom unszolt, hogy
ne szalasszam el saját boldogságom, így beadtam a szükséges kér-
vényeket, miközben rakosgattam záróvizsgáimat. A legnehezebb
szigorlataim jöttek, de döntöttem: feleségül megyek Carlhoz, azaz
Károlyhoz, azért mert szeretem. És nem azért, hogy az isten lábát
el ne eresszem.

Márciusig nem rendeződtek a dolgok, és egyre kilátástalanabb-
nak tűnt, hogy időben össze tudunk házasodni. Carlnek pedig leg-
később április 1-el el kellett foglalnia új munkakörét. Megbeszél-
tük, Ő megy, én maradok, de legkésőbb június végére visszajön. Is-
teni elrendelésnek gondoltam e megoldást, hiszen addigra végzek,
így minden sikerül: diplomám is lesz és szerelmem is megmarad.

Átmenetileg búcsúztunk. Kocsijával Frankfurtig ment, ahol le-
tével cége egyik telephelyén a kocsit, onnan repült, azzal, hogy majd
ugyanígy jön értem a nyár elején. Könnyezve ugyan, de boldogan

öleltem sokáig. „*Szeretlek egyetlenem, nagyon nagyon...*” – súgta a fülembbe, és bennem a kételynek még a legkisebb szikrája sem merült fel az ellenkezőjére.

Áprilisban bizonytalanul, májusban már biztosan tudtam, hogy terhes vagyok. De kezdődtek a záróvizsgáim. Diplomaosztáskor már be kellett húzni a hasam, apám meg is jegyezte: vigyázzak az alakomra, tartózkodjak a szénhidrátoktól. Ez idő alatt Carltól csak táviratot kaptam: jól van, lakásunkat már építik, a címét azonnal közli, amikor a saját fedelünk megkapja a lakótelep pontos elnevezését, és a házszámát. És hogy változatlanul szeret. Mikor elmentem az orvoshoz, már 15 hetes terhes voltam. Nem tudtam, mit tegyek: hiszen szerelemből fogant gyermeket hordok a hasamban, ha találnék is elvételére illegális kerülő utat, miért is tenném? Büszke vagyok rá, és nem leszek a gyilkosa. Még akkor sem, ha ügyeink kialakulatlansága miatt érkezése nem a legjobb időben történt, és különben is gyermekünk sorsa csak kettőnk döntése lehet. És mit szólna Carl, ha nélküle, önkényesen döntenék?

Carl nem adott több életjelet magáról. Táviratai júliusra megszűntek, címét nem írta meg.

Nem szívesen beszélek az utána következő időkről.

Kevés ember állt mellém és fogadott el úgy, ahogy voltam. Sérített büszkeségem és hétköznapi kudarcaim elbizonytalanítottak. Ebben a korban én még ugyancsak megesett lánynak minősültem, kinek egyetlen vigasza a hite volt: bíztam abban, hogy valami félreértés, tévedés történt, meglehet, hogy végzetes, és ezért a hallgatás. És vártam: bebizonyosodik, az a nyár nem vezetett félre, nem tévedhetek ekkorát...

Gergely most tizenöt éves.

Öt hónaposan állást vállaltam vele vidéken, azóta is ez az egyetlen munkahelyem. Egy vidéki vállalat megbecsült jogásza vagyok. Apámmal valahogy rendeződtek a dolgok, háromszáz kilométerre

kerültünk egymástól, neki így elviselhetőbb a szégyenem. Jogász leányára büszke, de unokáját nehezen fogadta el.

Pár évvel ezelőtt apám kapott egy levelet Floridából, amit nekem továbbított, helyesen, mert nekem szólt. Carl írt. Hazaérkezett szülővárosába Brazíliából, sok minden történt vele, szeretné elmagyarázni, mert nem felejtett el... Nem tud rólam semmit, apám címét egyik ismerősétől tudta meg, de rövid ideig tartózkodott Magyarországon, így nem volt ideje felkeresni. A két nap alatt, amíg Pesten átutazóban volt, szabadidejét telefonkönyvek böngészésével töltötte, hátha megtalálja a nevem, mert, ahogy engem ismer, bizonyára a leányneveimet használok... Még akkor is, ha időközben férjhez mentem...

Gergely apjának a címe tehát a kezemben volt, de nem tudtam vele mit kezdeni. Bár égette a zsebem, de azért élt bennem a vágy, hogy egyszer majd eljutunk hozzá, és megmutatjuk neki magunkat. Mi ketten... hogy megmutassuk, milyen jól le lehet barnulni a magyar Riviérán, nem kell ehhez Brazília...

Ez év márciusában férjhez mentem. Gergely kapott egy jó apát és egy majdnem ikertestvért, Balázst, kinek édesanyja autóbalesetben meghalt három éve. Nagyon jól megvagyunk együtt, mi így négyen, és szeretnénk minél hamarabb öten lenni, de ez valahogy most nehezen jön össze, nem úgy, mint tizenöt éve... Pedig lassan kifutok az időből.

Férjem húga Amerikába, Floridába ment férjhez. Meghívott minket, így együtt amolyan nászútfélére: *„Meg kell ismernem a családot másik felét is”* – írta testvérének.

Elmentünk. Férjem ragaszkodott ahhoz, hogy Gergely apjának joga van tudni fia létezéséről, és ha már Floridában vagyunk, keressük meg. Bár én nem osztottam ugyan a nézetét, de lévén egy család, hát engedtem. Címe alapján kinyomoztuk, és bejelentkeztem. Egy női hang tört angolsággal közvetített: lévén, hogy az úr

most nem tud telefonálni, de ismervén a magyar asszonyságot – ez én vagyok – családommal együtt holnap este hétre vár vacsorára.

Egy másfél órás, bérelt kocsival történő utazás után, a megadott időpontban a luxus-lakópark megadott számú villája előtt landoltunk. Mi négyen. Csengetésre a kreol háztartási alkalmazott nyitott ajtót, és bevezetett az impozáns, tágas nappaliba.

Az időközben még mindig vonzó, de pocakot eresztett Carl bemutatta családját: megismertem Carolynt, az angol származású, de Brazíliában született feleségét, Carl szüleit, akik remekül beszéltek a magyart, valamint két gyermeküket, egy fiút és egy lányt, akik már csak angolul tudtak. A fiú alig tűnt fiatalabbnak az én Gergelyemnél...

A fiatalok elvonultak, mi felnőttek beszélgettünk.

Az árfolyamokról, az inflációról, az olimpia bojkottjáról. Mindenről. Gyermekem vér szerinti édesapja elmesélte, hogy ő és én Magyarországról ismerjük egymást, mikor ő mérnökként egy építkezésen dolgozott, én pedig tolmácsként, mint egyetemista egy kis nyári diákmunka címén ott dolgoztam. És, hogy apám is ott dolgozott jogászként, és többször meghívtuk magunkhoz ebédre... És örül, hogy az akkori vendéglátásunkat most viszonyozhatja.

Carl azt is megjegyezte, hogy most volt Párizsban, ahol a bordó és a lila a divatszín, látja, hogy nem vagyok lemaradva, a bordó kiemeli a nő arcvonását, mélyebbé, légiesebbé teszi, és hogy nekem határozottan jól áll a bordó, büszke lehet rám a férjem. A férjem kiegészítette, hogy a világoskék, no meg a négerbarna is jól áll, a fűzőldről nem is beszélve, amit csak a fekete és a piros köröz le. Carl egyébként kerülte a tekintetem, bár én sem igyekeztem elkapni pillantását.

Mi négyen azóta is jót derülünk. És sajnáljuk szegény Carolynt, mekkora csalódás érne, ha megtudná, nem vagyunk főnemesi család, és az apám se vitte többre érettségénél. Carolyn egyébként

sosem hallott Magyarországról, csak akkor, amikor Carl főzött valamit, ami piros volt és nagyon csípett. Nem is akarta megkóstolni, de végül is a férje kedvéért megtette, hiszen a nagyszülők eből a távoli *balkáni* országból származnak. Egyébként ő úgy tudta, hogy a magyar nők kövérek, ha jó parti van kilátásba, szeretnek azonnal férjhez menni, és én milyen szerencsés vagyok, hogy két gyermek után is így sikerült megtartani az alakom. Nem így neki, állandóan fogyókúráznia kell, pedig az ő édesanyja filigrán alkat volt.

Látogatásunk felülírta eredeti célját.

Gergely nem tudta meg, hogy ehhez a floridai házhoz vér szerinti kötelék fűzi. A valóság értelmetlenné, sőt kimondottan rombolóvá minősítette eredeti szándékunkat, és mi ketten a férjemmel szavak nélkül is azonnal közös nevezőn voltunk. És személy szerint engem sem érdekelt a „*mi történt, hogy nem jött.*”

Szóval lányok, csak azt akartam nektek mondani, hogy ha szép volt a nyár, jól telt el a szünidőtök, örüljete, kell az emlék majd idősebb korotokra.

De jön az ősz, kezdődik az iskola, a munka, jönnek a hétköznapiak. A nyári kalandokat pedig el kell rakni színes szappanbuboréknak. Ezt tapasztalatból mondom. Mert a fény, a napsugár elhomályosítja a valóságot. Az én valóságomat is elhomályosította. Kemény tizenöt évet fizettem érte, bár az eredményt a világ összes kincséért nem adnám oda...

Az én igazi nyaram most jött el, hogy a férjemmel együtt egy igazi családot kaptam.

És nem vagyok benne biztos, hogy lenne mindenkinek ekkora szerencséje.

1989.

Homoglóbusz

56 éves kopaszodó, kiegyensúlyozott, állítólag normális férfi vagyok. Vezérigazgató a Vegyiműveknél. Egy találkozásról mesélek. Egy találkozásról, mikor minden átmenet nélkül lefegyverezett a vágy. Egy ingerről, amely meglepett valahol. Még hozzá elég banális helyen: a vonaton. Töredéknek sem nevezhető az idő, amelyet vele töltöttem. Vele, akit végül is nem tudom, hogyan nevezzek, akihez nem fűznek közös emlékek, akinek nem éreztem a bőrét magamon, aki nem volt a szeretőm vagy a barátnőm, akit nehéz minősíteni, besorolni, aki tehát nem volt senkim, s mégis ezáltal lett kizárólagos tulajdonom.

Űl velem szemben, szorosan a vonatfülke ablakához bújva és bámul kifelé. A tájra ráborul a novemberi délután szürkülete és a köd, csak a póznák, és a váltók ritmusa érzékelteti, hogy megyünk, tehát történik valami. Fáradt vagyok, álmos. Utálok vonaton aludni. Ha elalszom, azonnal fájni kezdek, és nyűgösen ébredek. Körülrakom magam hát napisajtóval, különböző magazinokkal, majd

csak telik az idő. Ősidők óta nem zötyögtem vonaton. Hosszútávra repülő, egyébként autó, most is azon utaznék, ha nem jön közbe ez a kora délutáni temetés. Idős, alig ismert nagynéni, szertartás, értekezlet egyeztetve, ez az expresszvonat lett belőle... Beleunok az olvasásba, fény is alig van.

Belém nevelt udvariasságom szerint engedélyt kell kérnem útitársamtól a villanygyújtásra. A vonat csaknem üres. Mikor felszálltam, beültem az első utamba eső fülkébe. Tudtam, nem vagyok egyedül, de nem érdekelt a dolog. Különben is ez az alak itt a sarokban rám se hederít. Ez tetszik, útalom a szószátyár fecsegőket. Az hiszik sokan, az együttutazás kényszer ugyan, de utána kötelesség; mely szerint leszálláskor kötelező a névjegycsere.

A lámpa apropóján figyelni kezdem. Hosszú pelerinje betakarja, mappabőr csizmája és profiljának a kapucni alól kivillanó körvonalai mutatják, nőnemű az útitársam. Keze a kabátja alatt, kora, állapotja meghatározhatatlan. Néz, néz egy pontra, kifelé.

Zavarba jövök. Megdöbönt ez a kívülállás, amelyben részesíti önmagát és engem. Feszengek, manipulálok: semmi. A szobor meg se rebben. Megérintem a válla körül:

– Bocsánat...

Még mindig érzéketlen. Földühít mozdulatlansága, erősebben megrázom. Mint kit tetten érnek, megrezzen. Pantomimarc fordul felém, ijedt, üveges tekintettel találkozom. Szép arc, de élettelen.

– Homoglóbusz – suttogja, s a szavak valahonnan messziről jönnek.

– Tessék?

Mint kit áramütés ér, megrázkódik. Arca veszít a merevségéből, szemei élni kezdenek, a csuklya alól előreomlik hosszú haja:

– Elméláztam... óhajt valamit?

Bársonyos, kedves hang, meglepő határozottságra vall. Nagy a kontraszt, amilyen az előbb volt, és amilyen a most.

– Ránk sötétedett, és engedélyt akartam kérni a villanygyújtásra.
 – És már nem akarja?
 – De, de – nevetek zavaromban.
 – Akkor parancsoljon, engem nem zavar a fény – mondja mosolyogva, majd hozzáteszi: – Ezek a külső dolgok egyáltalán nem zavarhatnak.

Felállok. Megpöckölöm a kapcsolót. Világosság árad szét a kupében. A körvonal formát nyer, a színek láthatóvá válnak. A nőn minden fekete. Mire visszafordulok, az a fekete csuklya újra elrejtí arcát előlem. Megvetem az okvetetlenkedőket, most mégis kérdezek:

– Gyászol?

Lekapja fejéről a maskarát, felém fordul:

– Beszélgetni akar?

Szemembe néz, hangjában nincs irónia. A tekintet őszinte, tiszta csillogása meglep, meg az is, ahogy visszadobja kérdésemet. Felkészületlenül ér a tárgyilagosság, elszoktam már az ilyen rákérdezésektől. Negyed évszázad főnöki székben nem múlik el nyomtalanul.

– Igen, beszélgetni akarok, nincs most semmi máshoz kedvem. A gyász színéről meg gondoltam, hátha rokonlelkek vagyunk, mert, hogy én is egy temetés miatt zötyögök most itt ezen a vonaton.

Nem tudom, mi történik velem: azt mondom, amit érzek. Nincs köntörfalazás, nincs szavak mögötti csapda. Itt ebben a fülkében, ezzel a nővel, ebben a percben szavaim valódiak.

– Hogy rokonlelkek? – neveti el magát. – Az nem valószínű. Bár örülnék, ha így lenne.

– Miért örülne?

– Mert, akkor eggyel többen lennénk.

– Hol?

– Itt.

– Hol itt?

– A Földön. Ezen a glóbuszon. Kik megértenénk egymást.

– Ez fontos magának?

Gondolkodik. Majd tagoltan, inkább magának, mint nekem válaszolja:

– Azt hiszem fontos. Igen, nagyon fontos.

Átszellemül az arca. Hirtelen láthatóvá válik a sötét kabát alatt, s ez a kitárulkozás védtelenné teszi. Gyengének, elesettnek tűnik. Ez a nő vagy neurotikus vagy szektatag, vagy valami bajban van. – morfondírozok és tapogatózni kezdek.

– Vallásos?

Kíváncsiság fut át az arcán, fürkésző tekintettel figyel, mint aki felméri a helyzetet. Majd dallamos hangon, mintha egy rég megkezdett, meghitt beszélgetést folytatna, mesél. Ekkor már nem néz rám, csizmája orrát piszkálgatja. Hosszú keze, vékony ujjai Mona Lisát juttatják eszembe. Csak zavarnak a betöredezett körmök.

– Tegnap voltam misén. Megnéztem a püspökömet. Tudja, van egy püspököm, címe, telefonja, titulusai zsebemben egy „*Ön bármikor hívhat*” feliratú kártyán. Az utcán ismertem meg egy hivatal után tudakozódva. „*Bocsánat, nem tudja véletlenül, hol van a Társadalmi Szertartásokat Szervező Iroda?*” Tudta. És ebben tudja mi az érdekes? Én valóban új életformánk szükségpótló megoldásait, korrekcióit kerestem valami névadó kapcsán, és ő volt az, aki elirányított.

Érti? Ön hisz a véletlenben? Persze, ez talán nem is hit kérdése. Szóval tíz perc, s a kávéját iszogattam. Érdekes találkozás volt... Tegnap, ahogy állt előttem miseruhájában, ott az oltár előtt, kételkedni kezdtem: tudathasadásos helyzet. Hús-vér ember mind a kettő? S kellenek nekünk a szertartások? Bölcs gondolatok, ki nyilatkoztatás? Meggyőzés szándéka nélkül, ateista, idealista füleknek egyaránt ugyanazt jelentő szöveggel? Emberség, emberek közötti kapcsolatok, zsákutcák, kommunikációs zavarok – melyek az emberséget a végveszélybe sodorják. Erről beszélt a pap. Mint

egy népfrentgyűlésen. Tetszett. A céció nem. Hamis. Áldozatokat hoznak, hogy bebocsátást nyerjenek a mennyek országába. Valamit valamiért – kufárszemlélet. Azért legyek jó, és viselkedjek Istennek tetszően, hogy a megváltás reményében kamatozzon befektetésem? Isten ezt elvárja és elfogadja tőlem? Isten megvesztegethető? A megbocsátás áru? A bűn vezekelhető? Nem értem én ezeket...

Én sem ezt a nőt. Egyszavas kérdésekre ekkora filozófiai lavina! Itt, egy vonaton. Azonnal, direktbe. Neurotikus, dilis – döntök. S távozni akarok. Ki a fülkéből, mihamarabb. Taszít ez a szöveg, nem ilyet vártam. Na, ebből elég! Zsebeimben kotorászok, fellélegzek: cigarettatárcám az útításkámban van. Megkönnyebbülve felálllok, az elmélkedést berekesztem. Felnyúlok táskámhoz, kiveszem az öngyújtómat, dédnagyapám szelencéjét, elnézést kérő mosollyal indulok kifelé, mikor szavai visszaparancsolnak:

– Ne menjen ki! Többet nem beszélek. Kérem. Vagy tudja mit? Nőként viselkedem! – felugrik, elegáns mozdulattal lependeríti magáról a kabátját, és ott áll előttem testhez simuló csizmanadrágban, látom hosszú combjait, s ragyogó korpuszát, amelyet eltakart a pelerinje. Kihívóan, érzékien és észtveszejtő egyszerűséggel. Fejét kissé oldalra dönti, esdeklő pillantással bűvöl. Megbizsergek. Elmemben csattognak a fogaskereke: mi ez? Vicc, színdarabrészlet, elmebajjelek? Játék vagy kihívás? Netán hivatásostól hallottam volna az iménti ájtatos szöveget? Mi ez az abszurd váltás, és egyáltalán: hogy érzett rá ez a nő aggályaimra saját személyét illetően? Igyekezem úrrá lenni elképedésemem:

– Szereti Ön Brahmsot? – ennyi telik tőlem.

Könnyedén felnevet, és mint ki játszmat nyert, visszaül a helyére.

– Látom tegnap este tévét nézett. Ingrid Bergman mindig klaszszikus és fenséges.

Közbevágók:

– Na és szereti Brahmsot?

– Nem ismerem. Zenei műveltségem átlagos. Nem nevelkedtem együtt a zenével. De érzem. Ta-ta-ta-ta... – dübörög bennem Beethoven. Persze a szomszédok is dübörögnek. Társasházban lakom, tudjuk egymásról, mikor ki részeg, kit ver a férje vagy netán emancipált felesége, ki mikor szeretkezik, és hogyan neveljük gyermekeinket.

– Van gyermeke? – kedvesen kérdezi, nem érzem tolakodásnak. Bólintok. Ujjaival játékba kezd. Először a hüvelykujja jön. Megrázom a fejem. Aztán a mutatóujja. Igent intek.

– Kész, ennyi – rögzítem.

Továbbra is a süketeknél használt jelöléssel barkochbázik. Most kezével melleinek körvonalait rajzolja körbe. Bólintok.

– Egy, kettő? – mutatja.

Átnyúlok a kezéhez, mutatóujját visszahajlítom. Ért.

– Ezek szerint a másik fiú. Ügyes párosítás! – viccelődik, most már hangosan. És mennyi idők?

– Nézzen rám, különösen a tarkóm körül tanulmányozzon. Segítek: átlagos életkorban nősültem, a gyerekeim is tervezetten születtek.

– Jó. Akkor maga ötven és ötvenöt közötti, gyerekei valahol egyetemen, útban a diploma felé. Jó úton járok? – Bólintok. Mi tagadás: talált. Ötvenöt múltam, ötvenhat vagyok, a fiam végzős orvostanhallgató, a lányom jogot tanul, két év múlva végez. Most én kezdem: „ön jön”-t intve. Női melleket imitálok. Nevet, fejét csóválja. Nincs lánya. Hirtelen ötletként karikagyűrűmre csapok, először tisztáznom kell az alaphelyzetet. Igent int, férjnél van. Lám, a gyűrűtlenség nem garancia. Egyáltalán, van-e gyermeke? Ezt meg hogy kérdezzem? Tenyeremmel a padló és a térdem között függőlegeseket állítok. Bízgat, jó úton járok. Gyermeke van, lánya nincs. Ha nem fehér, akkor fekete, most már csak meg kell tudnom, mennyi. Hüvelykujjam jön. Mosolyog, odanyúl a kezemhez, mu-

tatoujjamat is mellézárja. Ahogy hozzámér, érintésére beremegek. Ismeretlen állapot kerít hatalmába, kívánnám tovább kezeit, s az érintést. Ezen időzőm, mikor taps következik:

– Győzelem, nyert. Két fiam van. 9 és 10 évesek. Szuper fejek.

– Ezt nem nehéz elhinnem – bókolok feleslegesen.

– No, akkor állapotunkat tisztáztuk! – játékosan felsóhajt, kezeit összekulcsolva feje alatt, gyújtózik egyet. Természetes mozdulat, nincs benne merénylet. Megfeszül rajta a pulóver, mellei kibökik szememet. Csizmanadrágja ölénél egy kicsit bevág, sejteti a szeméremajkakat. Hosszú combjai előrenyúlhatnak, szinte érintik lábaimat. A mozgásra megcsap parfümillata. Ópiumot használ. Feleségem kedvenc illata ez. A nyári körutakon képes napokig nem enni, csakhogy felszerelhesse magát e csodaillattal. Csak ünnepnapokon, egy-két luxushelyre nem sajnálja, no meg néha-néha elcsendesülő szeretkezéseinknél.

Az illat pajzán gondolatokat ébreszt benne. Ez új nekem. Nem vagyok valami hiperszex, a pornográfia is hidegen hagy, nem úgy, mint a kollégáimat. Mindig nevetek elfogódásukon e témát illetően, egy kicsit meg is vetem őket. Egy-egy ilyen utamból hazatérve első kérdésük: vettél-e szerelmet? Legyintek kaján vigyorukat látva és továbbmegyek.

Most pedig itt zötyögök vezérigazgató létemre ezen az ócska vonaton, velem szemben egy kicsit dilisnek tűnő kétgyermekes családanya, megcsapja orrom parfümjének illata. Egy másodperc töredékében érzem keze melegét, és már is keményedni kezdek. Hát ez hihetetlen. Ráadásul monogámnak tudtam ezidáig magam, ha volt is egy-két kalandban részem, jószerint belekeveredtem, de sosem csináltam versenyt belőle. Kapuzárás előtti hajsza? Ez még korai, szerintem. Elfojtott libidótöbblet, kalandvágy? Soha nem láttott, meglehetősen sablonos helyen zajló alkalmi szituáció, egy kis játék, és jelentkezik az erekció?

Elfojtom váratlan vágyamat, segítségül gyors agymosást végzek: átgondolom, mit várhatok, mit ígérhetek ezen a csúcstalálkozón, amire megyek, ami az úti célom. A franciák hitelt akarnak, fedezetlen kínálattal, a svájci partner biztosítékot akar, tehát ő szabja a feltételeket, az amerikaiaknak kis hal vagyunk, esetleg mint tőkebefektetés számításba jöhetünk, ha fantáziadúsan tálalunk. A szocialista partnerek konvertibilis valutával, no majd meglátjuk. Mindenesetre széles piac- és kapacitáskutatást készítettem, még a szociológus- pszichológuscsoportot is mozgósítottam. Fontos tárgyalás lesz.

Csend, „utazunk” alapzajjal. Monoton kattogás, az embert elringatja. Nullpontra redukálva magam, ismét útitársamra nézek.

Ő – mintha nem is játszottunk volna – nincs jelen, eltűnt üvegen át ki a sötétségbe. Nézem. Itt van – még nincs. Látom – nem látom. Érintem – nem érintem. Ez az, megvan. Megvan, mi izgatótt fel: ezek a szokatlan állapotváltoztatások, ettől erotikus ez a nő. Ezt mindig újra meg kell közelíteni. Itt a titok kulcsa. Energiát követel, befektetést, ettől van tétje. Idegesség fut át rajtam, enyhe remegés. Tárgyalások előtt is nyugodt vagyok, és lám, mit tesz a sejtelmesség. Minden emberben van egy kis romantika. Ki előbb, ki utóbb veszi észre.

– A férje? – máig sem tudom, miért bukik ki belőlem.

Persze, kell idő, míg átáll erre a hullámsávra.

– Orvos. Sebész egy kórházban. Elfoglalt ember, a szakma megszallottja. A hipokratészi esküt komolyan gondolja. Csak tudja, a benzinkutas, a postás, a tanácsi dolgozó, mind mást és mást várnak el tőle... Így aztán körforgás az élet, amit kiszínez a társadalmi elvárás misztikuma. Jó apa, figyelmes férj. Hűséges. 45 éves.

Rám néz, „jól feleltem?” tekintettel. Közvetlen hangja nem szokványos válasza ismét belső húrokat és csodálkozást indít el bennem.

Ez a nő semmin sem lepődik meg. Talán, ha megkérdezném, milyen gyakorisággal szeretkezik, erre is ilyen természetességgel válaszolna. Ezen medítálok, mikor megjegyzi:

– 31 éves vagyok.

Nyílik az ajtó, a kalauz érkezik. Már rég kezelte a jegyemet, de ő még mindig kutat. Gondol egyet, kiüríti táskája tartalmát az ülésre. Női összevisszaság, kacat, lim-lom, összefirkált papírdarabokkal.

– Végre! – sóhajt fel boldogan, s az őskáoszból kiemeli jegyét, bocsánatkérően mosolyogva a kalauzra. A megtestesült nőiességre a hivatalnok sem érzéketlen.

– Csak nyugodtan. Nem sietünk. Ilyen kellemes helyen meg különösen nem.

– Végállomásig?

Bólint.

– Hát akkor további jó utat, és sok szerencsét!

– Köszönjük.

Ajtó csukódik, előtte mosolyok. Mérges vagyok, ez a kalauz mindent elrontott. Most hogyan kezdjem újból?

Csomagolni kezd. Behúzza finom bőr útipoggyászát, keresztbeveti magán piciny retiküljét, felöltözik. A ragyogó nő átvedlik szürkeségbe, elmegy, többé nem látom, titok marad, talán és nem tudom meg, honnan táplálkozott nálam ilyen szokatlan formában és órában a vágy.

– Korai még, nem? – marasztalom.

– Elültem a fenekem. Ilyenkorra mindig elülöm.

Ennek a szájából még a drasztikum is megszeli.

– Járatos errefelé? – kapok az alkalmon.

– Igen – válaszolja határozottan, elzárva a továbbiakat. Tehetetlen vagyok. Elmegy, kilibben, marad a kérdőjel. Izgatni fog. Ritkán figyelek nőre, de erre most felfigyeltem.

Felugrok, elállok előtte a kijáratot. Hirtelen mozdulatomra

nekem ütközik, érzem melleinek keménységét karomon, lehelete a nyakamat cirógatja, arcomba szökik a vér, lefegyverez a vágó. Nem rohantam még így nőt le, kiváltképpen nem vonaton. Csendes szerető vagyok, honnan ez az energia?

Kérdőn néz rám, szemeiben nincs harag. Tartózkodás van.

– Korai még a leszállás, ne menjen el, beszéljessünk – dadogom.

– Sajnálom, most már nem tehetem. Rendeznem kell még magamban egy-két dolgot.

– Az elején – hebegem – mondott valamit... Mit jelent az a *homoglobusz*?

– Tessék? – Arcán elképedés van. Ön honnan ismeri ezt a szót?

– Öntől hallottam.

– Tőlem?

– Igen. A első szó volt, amit kimondott e közös utunkon. – Hitetlenkedése alábbhagy, leereszti táskáját kezéből a földre, a fogójával babrálgat, egyértelműen zavarban van. Kinn világosság, a nagyváros előfényei. A szemaforok és útkereszteződések jelzőlámpái, a neonhirdetések színskálái betörnek a kupéba, a trolik, gépkocsik, villamosok zaja keveredik aláfestésnek. Einstein és a relativitás jut eszembe. Az idő kezdeti lassúsága, és lám most ez az észrevétlen gyorsaság.

– A homoglobusz jelentése nem fér bele ennyi utazásba...

Szelíden utasít el, persze úgy, hogy semmit sem értek. Már megy, de az ajtóból még visszaszól:

– Szép jó estét!

A köszönés is szokatlan, mint minden ma este. Már kinn van, vegyül a leszállókkal. Felkapom a kabátom, útításkám, a peronon még utolérem. Átnéz felettem, lehetetlen bármilyen manőver.

És akkor, egy hirtelen mozdulattal megfogom, magamhoz rántom. Férfias erő, elszántság van bennem. Az előbb ő is játszott nemi

szerepével, talán innen a merszem. Mint őzike, akit egy tigris támad le: megremeg. Ajkai kinyílnak, könyörgés van a szemében, és valami teljesen szokatlan, örültnek mondható félelem. Eleresztem. Szégyellem magam, fájni kezd tekintete:

– Ne haragudjon... – dadogom – bocsásson meg! De ne menjen így el. Űrességet érzek, hiányt, és ez szokatlan nekem. Megkívántam magát. Az előbb, itt a fülkében. Ez nem jellemző rám. Hogy csak így, akárkit... Akár hiszi, akár nem, így van. Ez most megtörtént. Itt a névjegyem. Tegye el, kérem. Kérem... Bármikor hívhat, otthon is, munkámban is, ha van egy kis ráérő ideje. Megtisztel... És jelentkezésével visszajelez, hogy megbocsátja hirtelenséget. És nem szokványos őszinteséget.

Képtelen vagyok felfogni mi történik velem. Magyarázkodom itt, esküszöm vénségemre meghülyültem. Felizgat egy idegen nő, lerohanom, kiabálhatott volna is: „itt egy szatír!” – örület, ez nem én vagyok.

Áll a peronon, néz. Vetkőztet. Pucérnak érzem magam, szenilis kéjencnek. Szenvedélyek lakoznak bennem. Nem értem, esküszöm, nem értem.

És egyszer csak megszeli. Gyengéden hozzám lép, kiveszi kezemből a névjegyemet, és kedvesen tarkóm és fülem hajlatánál megpuszil.

Váratlanul, hogy csak állok esetlenül.

– Jó! – ennyit mond. Táskájába teszi a címem, téblábol.

– Mennem kell. Vár egy barátom.

Sarkon fordul, magas ősz úr felé mutat. Az kimagaslik a tömegből. Észreveszik egymást. Ő még pördül egyet, és félúton visszaszól.

– Nincs semmi baj... Kicsit megijedtem. Ennyi volt... Szép, amit mondott. Ez jó. És most már nem félek. Pajkosan int egyet, s látom, ahogy az őszes úr felkapja, megöleli, homlokára csókot nyom. Majd karon fogja, s egy pillanat és már nincsenek sehol.

* * *

Este szállodai szobámban nem alszom. Forgolódok, lepedőm, mintha duhaj szeretkezések színhelye lenne... Egyik cigarettát szívom a másik után, konyakot iszom, bort rendelek a szobába, szép lassan aztán hatalmába kerít az alkohol. Egy szál ingben, gatyában kiállok az erkélyre. Alattam a város éjjeli élete. Fenn csillagos az ég, látni a Göncölszekeret. Telihold. A szálloda bárjából félrészeg női hahota. Megborzongok. Egy éltes hang operaáriába kezd, visszamenekülök. Szeretkezni akarok.

Gátlátalanul, mindent bele módszerrel. Kipróbálni eddig csak elképzelt dolgokat, állatiasan, mint még sosem. Szedjek fel valakit? Lent a bár tele van ilyesfajta nőkkel. Vacsorakor rám akaszkodott egy, csak fogadni kell a kezdeményezésüket, és máris jöhet a lényeg. De hol a lényeg? Az ilyen lényeghez nincs semmi kedvem.

Analizálom magam: mi történik velem? Honnan ezek a perverz óhajok, miért táncolnak agyamban, vénülök és fontos lett, ami eddig különösebb energiát nem igényelt tőlem? És miért most, olyan pánikszerű hirtelenséggel?

Talán a nagynéni temetése? Az elmúlás: porból lettünk – porrá leszünk törvényszerűsége? A megoldás egyformasága, az út végének minden ember számára egyazon kimenetele?

Különösebben nem foglalkoztatott ez a haláleset, nem is hatott mélyre. A nagynéni 91 éves, csendes elalvása szép befejezés, talán irigylem is majd tőle. Otthon minden rendben. Ház, nyaraló, kocs, külföldi út, sikeres gyerekek, egzisztencia. Befutott, elismert karrier, szakmai sikerekkel, Júlia szépsége, ha hervadt is, velem együtt, nem veszem észre. Gondoskodó feleség, jó anya, partner. Minden tekintetben. Mi kell még a kiegyensúlyozott élethez, mit akarhatnék mást, hiszen mindent elértem. Ami volt, azzal mindig beértem, a feljebbjutásért nem küzdöttem. Azt hiszem, ezért is

töretlen a karrierem. A politikai szelek különösebb gondot nem jelentettek. Tudtam és tudom, merre hány méter, továbbképzéseken folyamatosan részt veszek, naprakész vagyok a napi politikában. Döntések előtt felmérem a terepet, a szakirodalom a hobbim, eszténként kedvenc időtöltésem. Nagy hasznát veszem minden téren. Szép lassan pedig védett korba evickélek. Ezt is tudomásul veszem.

A feleségemet szeretem. Diákszerelem, évfolyamtársam volt az egyetemen, elvettem. Nem ütközött akadályba. Azután őt lefoglalták a gyerekek, szívesen, derűvel csinálta. Akkor még élt anyósom, nagyszerű asszony volt. Ketten könnyen boldogultak. Júlia így nem lett a háztartása rabja, volt ideje adni magára – nekem. A hűség nem esett nehezemre. A gyerekeim felnőtt emberek, lassan önálló élettel.

Állandóan az a nő jár az eszemben, ott a vonaton.

Micsoda viselkedést váltott ki belőlem! Értetlenség, képtelenségek özöne. Beszédes lettem, honnan ez a közlési kényszer! Az az illat, testének tanulmányozása, a figyelem, amit rászenteltem, azután azok az aktív jelek! Átváltozásai, paradox viselkedése: kúrvás kihívása és a végén megkövesedett tekintete. Meg az a homomicsoda, sztorija a püspökkel. Van isten-nincs isten dilemmája. Egyik percben nyitott könyv, a másikban zsákbamacska. „*Vár a barátom*” – ez meg mi a fene? Esküszöm nem értem.

Fulladok ebben az ócska lyukban. Nincs levegőm. Éjfél van. Felöltözöm, lemegyek a bárba. A liftben is szex van: középkorú férfi ölíg benn van, a nő csapzott és részeg. Szemfestéke karikákat nyom a hapsi pofájára, komikusak. Előtte vannak vagy utána?

Benn félhomály és füst. Párok, egyértelmű intimitásban. A rekedthangú zongorista nem fordít gondot a melódiára. Felülök a pult-ra, whiskyt kérek. Pillangó érkezik: „*Fizetsz egy italt szivike?*” Fizek, egye fene! Na, most itt az alkalom! Rám mászik, ha itt azonnal elkezdeném az aktust, örömmel kapkodna. Beleszagolok: áporo-

dott testszag vegyül ócska bűdös dezodorral. Talán még elődöm férfiszagát is érzem. Hányinger fog el, lelépek. Nem kell ez nekem. Ahogy megyek az asztalok között, az ő arcát keresem. Hülyeség tőlem, ettől függetlenül keresem. Egy pillanatra felismerni vélem, bárgyú mosollyal közelítek. Visszakacsint. Nem, nem a vonatos nő, ez közönséges.

Visszabaktatok, fel a szobámba. Villanyt nem gyújtok, az ital rossz volt, fejbe vág, erősen kóválygok. A pizsamámat szűzen hagyom, felöltözve ágyba bújok. Zúg a fejem, azt hiszem: részeg vagyok. Aztán egyszer csak jön felém. Halványzöld muszlinban. Felém tart, idejön ágyamhoz. Érzem illatát az arcomon, melleit a karomon. Meg kell fognom, és magamhoz húznom. Emelném a kezem, nem tudom. És ő csak lebeg, lebeg. Azután elalszom.

* * *

Reggel másnapos vagyok. Konkrét bajom nincs, csak rossz a közérzetem. A friss levegőn megszédülök, valahol tejet kell innom. Betérek egy presszóba, tejet és kávék kérek nagy mennyiségben, és összeszedem szétszórt énem. Mire a konferencia színhelyére érek, már fitt vagyok, magamhoz térek.

Ismerős és új arcok.

Valamennyi nagy cég – akik labdába rúgnak a gyógyszer- és a vegyiparban – jelen van. A belga partner mellé ülök. Mosolyog, köszöntjük egymást. Hasonlít valakire, vagy már találkoztunk, nem tudom.

Az angolok nyitnak. Szinkronkészülékem nem használom, angolul jól tudok. Valami új fogamzásgátlót reklámoznak. Hatásmechanizmusról megy a szöveg: *„Nem befolyásolja a nő ciklusát, van peteérés ovuláció, minden, ami természetes, a nő mégis védett, mert a gyógyszerre – erre a nem tudom milyen nevűre – ellenanyag*

termelődik a szervezetükbe, ami megöli a spermiumokat. A gyógyszer pontos szedése a lényeg. 24 órára van programozva, 1–2 órás késés leállíthatja az ellenanyag-termelést, tehát a spermát kivégző osztagot.”

Ahá, világos! Tehát: önfegyelem precizitás, minden reggel kávéhoz, kísérőnek. Megéri, mert nem vegyül a kérdés a hormonok bonyolult rendszerével. A mintadarabokhoz kicsi kis órát és nap-tárt is adnak: minket ez nem érdekel. Nálunk a fogamzás népesedéspolitika, külön elbírálást igényel a fogamzásgátlás.

A franciák következnek. Meglepő fordulat: engedélyt kérnek, hogy besötétítsenek. Vetítenek. Egy rakéta indul. Fénycsókák, láng, sikolyok. Házak és tornyok omlanak össze, emberek véres cafatokban. Sötétség, abszolút éj. Majd a Föld, rajta minden kővé fagyva. Élettelen dermedtség. Váltás. A jég átmegy hóba, a Föld megélnéül. Karácsony. Két gyerek kapkodja a szállingózó hópelyheket, sajnálják, hogy elolvadt tenyerükben. Néger gyerek: – *„Mit kérsz Karácsonyra?”* Szőke gyerek: – *„Ne telepítsenek rakétákat Európába!”* És tovább fogdossák a hópelyheket önfeledten. Világosság, a francia delegáció vezetője szól. Vernéről beszél, aki megálmodta repülőgépet és a tengeraltjárót. Wellsről, aki az atombombát, és Lemről, aki kitalálta az önálló életre törő számítógépeket, akik elpusztítják az embereket.

Azután idéz egy múlt századbéli filozófiai tételt: *Az ember ki van szolgáltatva annak, amit feltalál!* És végül eljut a kölcsönös veszélyeztetettséghez, aminek alapja a Pershing rakéták Nyugat-Európába történő telepítése.

Aktuális témában pötyög ez a kis francia, csak még nem értem, mit akar ezzel a szöveggel egy vegyészeti világörzén. Többen feszengnek. A fantáziát és a tűrőképességet jól felcsigázták ezek a franciák, bármi legyen is: feloldás lesz a vége.

A francia csoport harmadik tagja jön: zsandarki nő, némi szexepillel. Engedélyt kér és kap még három percre. Most már mindenki ideges. Újabb villanyoltás, újabb film. Lágy, nyugtató zene, tele

érzelmeikkel. Erdei tisztás, közepén tó, csillogó fénnel, rajta vadkacsák úszkálnak. Fiú és lány közelít a tóhoz. Kézen fogva, békésen. Meg-megállnak, egymásra néznek, nagyot szippantanak a friss levegőből. Csókolóznak. Élvezik az édeni kertet. A lány lába elé néz: kamera közelít, kinagyítja a pázsitot. Mezei virágok, színpompában. Egyszerre pattan az isteni szikra: virággyűjtő versenyt rendeznek. A fiú kigombolja a lány fehér gyolcsingét, előbukkannak a körte alakú emlők. Rózsás szoknyácskáját a lány maga hajtja fel, szeretkeznek. Esztétikusan, természetesen. A fiú körberakja virágokkal kéjének helyét. Izgató játék, egyetemes beszéd.

Kamera úszik és megjelennek a reklámozott készítmények: szappan, balzsam, légfrissítő, gyógyszerek, üdítők töménytelen menynyiségben.

Nálam végül is egybe áll az egész: Rousseau, vissza a természetbe! Ezek a franciák! Franciasalátát csinálnak mindenből.

A társaság és a hangulat oldódik. Ez az egyszerű megoldás végül is mindent kárpótol. Tíz perc szünet. Martinit szolgálnak fel jéggel. Nem kívánom, számban még a kávé íze. Lazítok egyet, kilépek az ülésterem télikertjébe. Páradús, üde a levegő, van ebben a természetben valami nyugtató, most én is érzem. Halványzöld moha-téglácskákon áll meg a tekintetem, kényszeres vágy fog el, hogy megfogjam. Lehajolok, megérintem. Bársonyos, enyhén nedves anyag csiklandozza tenyerem, azon kapom magam, mohaszőnyegen vagyok, megjelenik rajta a tegnapi nő, csizmanadrágban, testhez simuló fekete szerelésében. Vetközni kezd, és itt áll előttem anyaszült meztelen. Izgató kívánság fog el, a tegnapihoz hasonló, a vágy valahonnan a talpamból szökken elő, fokozatosan halad feljebb és feljebb, combjaim hajlatát simogatja, alsónadrágom határvonalait is kikezdi, érzem férfiaságom. Ha így haladunk, szégyellni fogom magam. Emlékezetemben már pszichiáter, pszichológus címe után kutatok.

Kongatnak, folytatódik az eszmecsere. A szomszédom helye üres, hamarosan meg is látom az emelvényen. Ott kezd, ahol az a kis köpcös francia abbahagyta: külön öröm számára a franciák törekvése: hatni az érzelmekre!

Személy szerint ő is tiltakozott az Pershing rakéták telepítése ellen, pontosan tegnap írt alá valami jegyzéket. Még a repülőgépen elhatározta: körkérdéssel indítja mai előadását.

Tehát: „*Mi fenyegeti ma az emberiséget?*” Úgy van, nukleáris háború, éhség és környezetszennyezés, járványok. Ezt minden újság-olvasó tudja. De van még egy igen komoly veszély! A növény- és állatfajok rohamos pusztulása. Ökológusok szerint ez a legnagyobb veszély, mert észrevétlenül, katasztrófajelenségek nélkül megy végbe! Íme bizonyításként egy kis statisztika: a XVIII. században négyévenként halt ki egy állatfaj, az ezredfordulóra ezer faj tűnik el évente! Az ezredfordulóra a trópusi őserdők 95 százaléka is eltűnhet, a gén-vesztesség óriási. A következmény? Gondolkozzunk el rajta – ajánlja a belga.

„...*a világon tízmillió faj él, ebből kétmillió ismert. Az ismeretlen 8 millió? Játsszunk a gondolattal: talán ezek között vannak a jövő lehetőségei.*”

Okos dolgok ezek, jó úton ketyeg a kis belga. Valóban meg lehet: az ismeretlen fajok között akadhat olyan, ami képes saját rákos lehetőségeit izolálni. És akkor valami megoldást kapnánk erre a rémre. Lehet, valóban lehet; több lehetőség kipusztul, mielőtt felismernék, mi pedig robbantgatunk arra meg erre...”

Abbahagyja, zsebébe nyúl, kicsi fiolát vesz elő. „*Íme, mindezeket ezért mondtam. Új fehérjekivonatot tartok a kezemben. Tíz darab ebből az apró pirulából: egy 75 kilogrammos embernek a tíznapi fehérjekészüksége.*” Na fiú, ez az utóbbi a lényeg, a konkrét, a kézzelfogható. Gratulálok. Nekem személy szerint tetszik a dolog, vevő vagyok, feltéve, ha én is eladok neked. Majd érdemlegesen megkereslek.

Miközben protokollmosolyommal felvértezve parolázok szomszédokkal, a porondon az amerikaiak, őket jellemző stílusukban. Elsőprőek és lehengerlőek. Öten vannak. A férfi beszél, négy nő hatalmas műanyag zsákokból színes cukorféleségeket osztogat. Bomba nők: színesek és fehérbőrűek, szőkék és feketék; a melleikkel is kínálgatnak.

Én is kapok egy marékka. A cukorkából is, a mellekből is, személytelen kitarulkozással. Közben aláfestés: „...*Rohanunk. Programozva élünk. Különböző cselekvéseink között másodpercek vannak. Őskáosz. Elvész benne a személyiség. A ki vagyok, hol vagyok én. Regenerálódás nincs, rossz a közérzet, érzelmeink megzavarodnak, kínzó szorítás nehezedik a mellkasunkra, egyszer csak fal mellett járunk, vállaink aláereszkednek, nem bírjuk elviselni a nyílt tekintetet. Féülünk, nem ősebermódra: vadállattól, póktól vagy az isten nyilától, hanem magától a civilizációtól, új ember módjára az élettől féülünk: magánytól, ürességtől, a félelemtől! De nem kell kétségbeesni. Egy amerikai mindenre gondol, mindenre felkészül. Itt jövőnk mi, a gyógyszerkutatók: hopp, egy kis benzoldiazepin – hála érte Leon Sternbachnak – és máris elviselhető az élet. 1977-ben 8000 tonnát fogyasztottak az amerikaiak. Egyetlen hátránya, hogy némiképp hasonlít a téli egyujjas kesztyűhöz: kivédi a hideget, de tompítja az érzékelést. Hölgyeim és uraim, itt vannak máris a noradrelinok, a természetes hatásukkal. A mellékvese velőállományai jöttek a segítségünkre, no és az emberi elme. Gyorsul a pulzus, a légzés, a verejtékezés mennyisége nő. A stresszre transzba jövőnk, de elmúlik egyszer csak ez is, mert szervezetünk a maga nagyszerűségében termel valamit. Ezt kellett megtalálnunk. Bejelentjük: teljes a siker. Íme, a koncentrált emberi védekezés sűrített, tömör formája, egy kis egyéb vegyszerrel: itt az endorfin, lőn a teljes siker, a félelem leküzdve!...*”

„Szedje hát ön is készítményeinket. Nappal és főnök ellen a világosszürkét, éjjel és a halál ellen a feketét. Vannak fokozatok a pirulák

között. Mint ahogy különbségek vannak félelem és félelem között. A színek segítenek az önismeretben.

Ha semmi gondunk, elég a kis rózsaszín, azt szopogassuk. Rendszeres szedése a piruláknak segít, hogy rózsaszínben lássunk... »Szóma, ha mondom« – Aldous Huxley már félévszázada mondja: kémiaiilag kell felkészíteni az embert a feladataihoz. Ajánlja is a »szép új világ«-ban jókedvre a csodaszert: Szómát mindenkinek! Nincs új tehát semmi a nap alatt. Íme tehát az amerikai Szóma minden mennyiségben!...»

Így az amerikai, és befejezésül bekap egy marékka. A görlok is ezt teszik gombnyomásra, összehangoltan. Adnak ezek az amerikaiak a csomagolásra.

Hülyeség.

Én sohasem félek.

Kezembe kapom végre a programfüzetet. Az utolsó negyedben szerepelek, előttem még legalább huszonheten. Rövid ismertetés is jut, melyik cég mivel jelentkezik. Ez kell, ennek nagy hasznát veszem.

Vizuális típus vagyok, nyugodt tíz perc egy sarokban, ezekkel a papírokkal több, mint itt két nap. Fogom a cókókom, lelépek.

Kisvendéglő. Megfelel.

Az erőleves kéjesen csiklandozza a gyomromat, bélbolyhaim felkészültek. Flekkent eszem vegyes körettel, édességként palacsintát kérek. Közben sört iszom. Jóllaktam alaposan. Lábammat kinyújtva hátradőlök, elengedem magam. Szóval félünk. Érdekes. Tőlem ez idegen. Bár a barátom – mérnök a hadiiparban – beszélt nekem ilyesmiről. Igen, határozottan emlékszem.

„Tudod, az egyik nap sétálok hazafelé amolyan egészségügyi cézzal. Sétálok, közben nagyokat szippantok az ózondús levegőből. Hol a naplementét, hol az előttem libegő karcsú bokákat figyelem, amikor hirtelen az az érzésem támad, hogy követnek. Hülye dolog, tudom. De ettől az érzéstől lábam megbénultak, lélegzetem elállt, szívverésem ha-

talmas erővel ostromolta a mellkasomat, érted ezt barátom? Á, dehogy is érted. Vasból vagy te öregem, páncélba ágyazva. Szóval édes öregem, képtelen voltam folytatni utamat. Leültem a járdaszélre. Nevetséges, lehet. De odaültem, és törölgettem az izzadságomat. Közben óvatosan körülnéztem: sehol senki. Én mégis éreztem, hogy követnek. Iszonyatos érzés volt.

Az eszem tudta: ez képtelenség, de magam itt bent nem. Jobban örültem volna, ha két rabló tör rám hatalmas furkókkal, leütnek, kirabolnak. Mindegy, de konkrétan akkor a félelem szembesíthető. De ez? Kínzóbb volt mindennél. Valahogy hazakecmeregtem. Otthon, a feleségem előtt meg hallgattam. Mit mondjak el? Hogy iszonyatosan félek, csak nem tudom mitől?. Hát ezen minden normális ember kiakad. Elő a házipatikával: egy rakás altatót örököltem anyósomtól, hát bekaptam. Reggel pedig olyan voltam, mint egy falhoz vert lófasz. Aztán még vagy kétszer előfordult velem ez. Egyre súlyosabb és nevetségesebb formában. Orvoshoz mentem. Tudod, mit mondott a pszichiáter? Pszichovegetatív neurózis. Kimerültem, pihennem kell. Két napig fekuđtem. De mikor már a plafon is a fejemet verte, nyomasztott minden, visszamenekültem a munkába. Aztán hogy-hogy nem, elmaradtak ezek a pánikok, így utólag lidércálomnak tűnnek.” Így a barátom, aki – mint már említettem – mérnök a hadiiparban. Fura, hogy szavai most itt eszembe jutnak, miközben igencsak tele a hasam.

* * *

A Novomilt el kell adnom!

Versenyképes, ezen a piacon meg különösen. Kapóra jön talán ez az egyetemes rossz közérzet. Az ügyfelek betelnek ezzel a sok idegizével, csepp leszek a tengerben. Konkrétum, csak a konkrétum! 156 ember összeégett, majd begyógyult bőre. Ezek komoly eredmények. Baleset mindig lehet, tűz és víz az élet két nagy tényezője,

az alapelemek. Józsi bácsi ott a hegyekben isten tudja, miket kever össze. Nem hajlandó megmondani, csak hárommillióval a zsebében. Igaza van. Ha összejön az üzlet, megkapja a titkáért az összeget. Azt mondja, nincs akadálya a sorozatgyártásnak, a csodaszer a természetben van, abszolút tiszta forrásban, csak le kell hajolni érte. Lám, lám... Ő is „Rousseau” lenne?

Bent a teremben lézengenek. Szerencse: frappáns összefoglalóval szerepelünk a programfüz etben. Aki akar, megkeres. Ilyenkor már mindenki tájékozódik saját háza táján, tudja mit vesz, mit ad, és termen kívül keressük az alkalmat. Erre való az esti fogadás, a svédasztal melletti párbeszéd, kötetlen tónusban jobban kap a hal.

Lassan az agyamra megy a sok halandzsa. A normális ember is elváltozásokat fedez fel magán. Ha ez így megy tovább, valóban szükség lesz az amerikai szómára. Netán reklámfogás?

Most én jövök.

– Novomil. Égési sebeket gyógyít. Teljes sikerrel. 37 éves nőbeteg: Harmadfokú égési sebek. Baleset előtt, megégve, és íme a Novomil után. Tessék, nézzék meg. 55 éves férfi összeégve. Robbanásos baleset a fényképekkel. 156 eset kontrolleredményekkel.

Rövid voltam és tömör. Feltűnően. Bevált fogás, a reklámpsziológusom javasolta. Amennyiben előttem a többiek bőbeszédűek, és kevésbé lényegre törőek. Bízunk benne.

* * *

Este a fogadáson egy svéd tyúk megkörnyékez. Túl van már az ötvenen, persze erősen titkolja. *„Még egy osztigását”* – nyúl át rajtam a hidegtálba. Angolul kér ajánlatokat a „Novomil”-ről, közben megtudom: barátnője felrobban egy koktélpartin, ahol hideg volt, és benzinnel emelték a Celsiusokat.

A szobaszámomat kéri, ahol megkötjük az üzletet. Szerencsémre

jön Szerjózsa, a szovjet kolléga, aki fiatalabb és járatlanabb nálam. Áttapad rá a hölgy. „*Holnap majd megkeresem*” búcsúmosolyával elköszön.

Az osztrák partner közeledik. Széles mosoly: jövő héten hazánkban tárgyal, érdekli a gyógyszer, feltétlenül megkeres, érdemlegesen.

A lengyelek is érdeklődnek. Csereajánlatot tesznek, megfelel. Kuwaitnak őszintén örülök. „*Abszolút vásárlók*” – biztosítanak. Időpontot egyeztetünk holnapra. Jobban indul, mint gondoltam. Nini – itt a francia természetszindrómájával. „*Tárgyalhatunk*”, persze holnap.

Egy kis bolgár nő kerül mellém. Mosolyog, mint a vadalma.

– Magányos vagyok – töri szláv angolsággal. Jócskán ihatott, vagy csak a balkáni tűz? Szemei csillognak. Belém kapaszkodik, visz magával. Átlátszó fehér ruhája alatt mellei a melltartóból kibuggyannak: csípőjén húspárnácskák. Összességében gusztusos figura. Cseveg össze-vissza. Nem biztatom, de ez őt mit sem zavarja. Nekem is tölt, közben egészen belejön az angolba.

– ...egy felmérés szerint – suttogja a nyakamba – a nők 60 százaléka jobban szereti, ha a férfi aktív, 35 százalék, ha kölcsönös és a maradék öt, ha a nő az aktív. Én ide tartozom.

Ezt nem vitatom.

Hopp, pezsgőért nyúl, kecses mozdulattal, nyelve hegyére vesz egy pár csepp buborékot, ajkait felkínálkozva körbe nyalja:

– ...egy házasságban a klasszikus helyzet a megszokott, de futókalandoknál gyakoribb a 69-es forma, egyébként Elenának hívnak. ...

Fáziskésés. Tegnap kellett volna Elena. Tegnap, de nagyon. Kezestelek is az éjszakában, külkereskedő vagy, igen, most már tudom. Nézd, itt jön a görög szomszédod. Kár, elment más irányba.

Elena kitartó és adakozó. Megfog, mint csónakot a vasmacska. Kiköt nálam, fogva tart.

Nem blamáltatom tovább magam, a nyilvánosságról el kell mennem. Legjobb, ha felkísérem.

– ...ebben a szállodában lakom, fenn a negyediken. Fogadás és fekvés egy helyen... – kacagja.

Vállamra borul, átmegy alvásba.

A lift megáll a negyediken. Miss Bulgáriát valahogy kiveszem. Tanácstalanul állok ezzel a – hogy is mondjam – teherrel, amikor megszólal:

– 417-es – és visszazuhan. A szobaajtó kissé nyitva, lábammal belököm. Elenát leteszem az ágyra, indulnék vissza, mikor a lábával beakaszt.

– Most megvagy – kuncogja.

Tántorgok egyet, egyensúlyomat vesztem. Ő máris térdemet karolja, szájával a sliccemet nyitogatja. Balkán, tűz, öt százalék. Kavargok. Ekkora adományra nem vagyok érzékeny. Egy-kettő, és már én is benne vagyok a játékban. Alaposan.

Tegnap... vonat... vágy... télikert... mohaszhőnyeg... homomiscsoda... ki vagy... vadul... gyere... erősebben... erősebben... brutalitás... Igen, most... plató, kész, vége.

Sajnálom Elena. Bocsánat, már nincs mivel. Elernyedek. Elena legyint egyet, és álomba hull részegen. Kicsúszok alóla, a tehetetlen test kiszolgáltatottan enged. Rám rogyott az éjszaka, na meg Elena. Nyitott szemmel bámulom a sötétet.

Émelygek. Üres vagyok.

Megigazítom Elenát az ágyon, betakarom. Mámoros az este Elena, a reggel meg realista, a szembesítés neked is lehet meglepő vagy kellemetlen, bizony Elena, és az is lehet, hogy összetévesztettél valakivel. Nos Elena, ég veled. Aludj szépen.

Szállodai szobámban ülök a fürdőkádban. A meleg víz a nyakamig ér, közben szadizom magam: aljas féreg vagy öregem. Ösztönállat. A Novomil világsiker lesz, ez a körítés meg nemigen kell.

Reggel: Kuwait, tízre, pontban tízre ott leszek.

Az ágy kellemesen fogad. Nem, nem gondolok a történetekre. Aludnom kell. Igen, van ilyen. Ösztönállat az ember, nem történt semmi lényeges.

Lassulnak a történések, lassul a szívverésem, be-beperegnek a képek.

Emberek. Forgatag. Egy nőalak kontúrja nekem háttal, térben. Ködszerű síkon áll, mozdulatlan. Közelít. Megfordítom. Ki vagy? Futó éles arc. Villanó felismerés: ő, a vonatos nő, vágyam muszlinfigurája. Mereven néz szemeim közé. Megkövül, dermedt félelemmel: ez egy kész agyrém! Azután elúszik az arc, és nehezen alszom el.

* * *

Végül is a konferencia jól zárul. Az eredmény: előnyös üzletkötések, s a Novomil azóta a világsiker útjait tapossa. Még egy kis idő és ismert lesz, mint a Rubik-kocka.

Jómagam hamar visszazökkenek a kerékvágásba. A gyár vezetése mozgalmas, minden napra van valami program. Az élmények egymásra tapadnak.

A félelemszindróma – amivel olyan dömpingszerűen találkoztam a Novomil-üzlet tárgyalása közben – mesterségesen felduzzasztott pánikrányzatnak bizonyul. Amolyan divathullámnak, ami egyébként mindig akad. Nem vitatom: zajlik az élet és a világ. Rakéták állnak fel egymással szemben, jobb és baloldal vicсорít egymásra. Közöttük meg valami ékként – a kicsik – bizalomerősítő próbálkozásaikkal.

Ami egyébként megkülönböztetetté teszi számomra a Novomil értékesítésének kezdetét a többi terméktől, az egy visszavisszatérő kép. Lassan rögeszmémé vált, és leteszek arról, hogy

megfejtsem: miért. Meglehet, azzal a váratlanul jelentkező szexuális ingerrel rögzült, így maradandóra bennem, vagy mit tudom én, miért. A lényeg, hogy már túl vagyok az okok keresésén. Van és kész.

A Homoglóbusz azóta bennem él.

Hol egy véget nem érő értekezlet kellős közepén lep meg flegmán az elnöki asztalra hajítva fekete pelerinjét, hol egy könyv lapján nevet fel pimaszul, tetszelgően, hol az ABC pénztárosnőjének retináján köszön vissza. *„ne csak zabáljunk”* felirattal, hol pedig – és ez fordul elő leginkább – szeretkezés közben, úton a csúcs felé látom, sőt kimondottan érzem őt. S mikor a csúcsról zuhanok lefelé, elveszítem. Előfordul olyan is, hogy a kéj leszálló tövében vár. Ott áll előttem, élesen, remegő tekintettel: érinthetetlen. Majd felolvad a képe az ismeretlenbe. Néha játszom a gondolattal, hogy valamilyik barátomtól megkérdezem: – *„Te, olvastam, hallottam egy ilyen fantáziaképről, mi a véleményed, normális az ilyen?”*

Nem kérdezem meg. Nekem is gyanús lenne az ilyen bújtott mese, ma már Freud libidóelmélete hozzátartozik az általános műveltséghez. Én nem kerülök olyan helyzetbe, hogy valaki belém lásson, és utána visszaélhessen ezzel.

* * *

A szokásos tengerparti nyaralásunk előkészületeit végezzük éppen – jelen esetben az Adriára – már csak két hét.

– És testünk alámerül a lágy haboknak – sóhajt fel telve várakozással Júlia. A tévét is elzárjuk.

– Te ezt, én azt intézem el addig – irányít nejem, mikor megszólal a telefon. Automatikusan nyúlok érte, bár tudom: ilyen időpontban feleségem barátnője az, akire rászakad a *„felesleges vagyok”* magányérzet – Júlia közben belül a fürdőkádba. Felveszem a kagylót.

A túloldal nem szól bele. Süket. Abból a fajtából, mikor tudjuk, nem téves, csak a hívó fél él helyzeti előnyével.

– Tessék, itt Tárnoki lakás – szólok bele nem valami kedvesen.

– Tárnoki Rudolf? – női, bizonytalan hang.

– Életnagyságban állva, előkészületben a lefekvéshez, előtte némi fürdőszobai kötelezettséggel – cinikus vagyok, nem szeretem az éjjeli telefonokat. Hivatalos ügyben meg különösen nem, más meg ki lenne ilyen tapogatózó stílusban.

– Homoglóbusz...

Mint egy tájfun, mely átsöpör a gyanútlan vadkempingezők felett, úgy taglóz le a váratlanul élővé váló rögeszmém. A lebénított pillanatban nem jut eszembe semmi sem.

– Késő van...

– Mennyi az idő? – Kapaszkodom a mentőkérdésbe, és magam is meglepődöm a torkomban keletkező gombócoktól.

– Talán már éjfél is elmúlt.

– Nem érdekel – vágnék közbe, mikor feleségem jelenik meg az ajtóban.

– Ki az? Matild, na add! – és már nyúl is a kagylóért. Felocsúdok, magam elé emelem stratégiai vonalként a kezem. Júlia, az istenért, maradj veszteg!

– Ne, nem Matild – rázom a fejem – pszt, maradj csendben. Ez az, ami nem megy. Júlia ledöbben, ha nem Matild, akkor ki ilyen későn, ki más, ha nem ő.

– A titkárnőm – takarom el a kagylót.

– Éjjel fél gyakor? – hitetlenkedik hangosan a nejem.

Hogy mennyire tehetetlen lehet egy hatalom a magánéletben, csak most érzem. Az isten verje meg, hogy mindent magyarázni kell. Felveszem a készüléket, átlépek vele a másik szobába. Bal lábam belerúg valamibe. Persze, hisz feleségem rökönnyödött arca vág bordáim közepébe.

– Leteszem – érez rá a vonal túlsó vége.

– Nem teszi le! – s hogy ezt ordítom, csak Júlia tekintete tudatosítja velem.

– Rudi, az isten szerelmére, mit csináltál, jaj a herendi, istenem!

Dühösen becsapom az ajtót, azért mégis csak sok, ami sok, az ember végiggűrzi az egész életét és egy rohadt telefont nem bonyolíthat le, mert ki az, mert késő van, mert mindig számadás mindenről, az ember individuális lény, s van egy pont, ahol elég!

– Kényszerhelyzetben van... – suttogja Homoglóbusz szelíden.

– Nem vagyok semmilyen helyzetben. Egyedül vagyok a dolgozószobámban, és az én dolgom, hogy kényszerhelyzetem áthidaljam vagy megmagyarázzam, miért is rúgtam bele egy díszmicsodába. Mint ahogy az én dolgom az is, hogy megértsem: miért él bennem élesen a maga képe. Egyáltalán, hogy jön ahhoz, hogy belém költözzön, és bizzar gondolatokat foganatozzon, nyolc hónapja várok valamiféle magyarázatra. Persze az is igaz, hogy hozzászóktam már állapotomhoz, de most itt van. Váratlanul. Nem engedem el! – csattognak szavaim, és most már az teljesen banális, hogy közben tépem a hajam.

Pillanatnyi csönd.

– Függetlenül attól, hogy meggyőzött, mégis leteszem. Köszönöm, hogy megismert. Majd, majd felhívom.

– Mikor? – üvöltöm.

– Majd. Majd, ha újra félek. Az előbb féltem, Nagyon féltem. Beszélnem kellett valakivel. Maga megismert. Örült nekem. Keltenek a visszajelzések. Lételemek. Köszönöm magának, hogy most már nem félek. – És már csak az üres búgó hang a beszélgetőpartnerem.

Állok, tehetetlen.

Később kikecmergek a konyhába. Zsíros kenyeret kenek, pedig

nem is vagyok éhes... Majszolom, a morzsák szanaszét peregnek. Azt veszem észre, hogy Júlia farkasszemet néz velem.

– Éhes vagy? – mondja inkább magának, mint nekem. Megsajnálom. Miért bántom? Elvégre természetesen reagál viselkedésemre. Sőt, veszekedhetne, követelőzhetne. Magamhoz húzom, sötét-kék köntösét szétnyitom. Elpirul, arrébb húzódik.

– Nem... Ha nem érzed, hogy van mondanivalód...

Egy nő volt Júlia, akiről semmit sem tudok, akit minden különösebb indok nélkül megkívántam egy vonatfülkében. Aki felkínálkozott, akit kis híján lerohantam, aki megijedt tőlem. Aki valami teljesen szokatlan dolgot művel velem, akivel minden racionalitás ellenére együtt élek bizony már jó ideje akkor is, amikor veled szeretkezem Júlia. Akinek képe szép lassan élő lelkiismeretem lett, s akire azt hiszem, egyszer majd kihullik belőlem. De most itt volt, ezúttal nem fantáziaképben, hanem élőben. Mit akarsz Júlia?

– A titkárnőm volt. Valamit elhibáztam az egyik cserepartnerrel. – Szemem se rebben a hazugságokon. Ping-pong, lecsapás, megfojtani a másikat.

– Valami félreértés, drágám – oldódik Júlia. – Te soha semmit nem hibázol el. Te vagy a tévedhetetlen őstalapzat. Hozzám bújik, magát adja gyanújáért zálogba.

A fürdőszoba ezúttal kimarad – isteni kék lesz az Adria – tervezgetjük a közeljövőt. Rítustáncunknak egyazon a koreográfiája, immáron negyed százada. Kéthetenként egy-kettő. A szenvedély már ezúttal is elmarad.

– Júlia? – kérdem később. – Te szoktál félni? – S nyakát cirógatom válaszra várva.

– Furcsa vagy. Régen mindig éhes voltál utána, most pedig lelkezni akarsz. Na, ki a farbával, mi bánt? – kielégülten sóhajt. Aztán a kedvemért előszed valamit.

– Egyszer. Igen, egyszer egy hatalmas farkaskutya jött egyene-

sen nekem. Akkora, mint egy bika. Se szájkosár, se gazda. Én meg egyedül. Hát akkor igen, akkor féltem. Na látod, milyen ügyes vagyok. Aludjunk, kedvesem – s átkarolja vállam.

* * *

A szavak legfőképp arra valók, hogy időnként betakarózzunk velük.

Lassan hazugság, hogy 56 éves vagyok, de újabban mindig ennyit mondok. Azóta a bizonyos éjjeli telefon óta múlnak a napok, hetek, hónapok. Homoglóbusz nem keresett. És nem is történt ehhez hasonló. Pedig minden mozdulata eleven bennem.

Tegnap azonban...

Egy kiállítást nyitottam meg főépületünk aulájában. Amolyan grafikai biennálét, kultúrpolitikánk soros rendezvényét. Éppen körbejártam a vendégekkel, mikor szemem ösztönösen megakadt egy kicsi grafikán. Valami delejes erő, megérzés, vagy ki tudja, milyen ösztön kellett, hogy odahúzzon, hisz a kép egy sarokban bújt meg, észrevétlenül. Összetört szemüveg darabjai az égen, leszakadt biciklikerek magányosan egy útszélen. Emberi végtagok össze-viszsa rendetlenségben, itt-ott egy düledező villanypóznán szétmálva, szétpattant ablaküveg a robbanás töredékében állóképként kimerítve. Szétfröccsenő gondolatok agyvelő-köntösben, mindez egy gömb alakú micsodába belevetítve, amelynek tartópillérje egy kérdőjel. Igen. Határozottan és egyértelműen: kérdőjelen áll, sőt a kérdőjel maga a tengely.

S alatta az alkotás címe: „*Sikoltás a Homoglóbuszon*”. Azonnal nyomozásba kezdtem. „*Ismeretlen szerző*” – kaptam az illetékesektől a választ. Pályázatra érkezett. Díjazott is lett, de eddig senki sem jelentkezett. Pedig valamennyi szaklapba közzétettük. Így a kép a Művészeti Alap tulajdona lett, nem vásárolható meg.

Az éjjel lefényképeztem a képet.

Diát is csináltam róla. Itt lapul a táskámban.
És várok.
Most már több dimenzióban.

1987.

Manna és Malaszt...

Nyirkosan köszöntött a november, a halottak napján visszajáró lelkek stílszerű köntösében. A kisváros pályaudvara is kellő alázattal emlékezett: a forgalom gyér volt, kevesen indultak a főváros felé.

A Nő, kis piros bőrröndjével épphogy felkapaszkodott, csikorgó rántással már mozgásba is lendültek a kerekek.

Az ismert Színész begombolta nyakán fekete kabátját, piros nyakálát felhúzta orráig, vállai közé ejtette fejét, csak szemei követték oldallesből a vonatfülke ajtaja előtt elhaladó forgalmat. *„Inkognitó... magányt akarok, Anyám Veled... Isten jelezz!”*

A Nő azonnal felismerte. Továbbhaladt, majd félúton visszafordult: *„azért is bemegyek.”*

„Micsoda bárgyú kételyek... Még hogy isten és ezek a földi jelek... Hamis kitalált mankók a megváltás reményében, fenét, kukacok van-

nak, természet szabta feladattal, vissza az anyaföldnek, porból porba körforgás láncolataiban, Anyám már Te is az vagy, egy marék humusz itt a nyírségi dombok alatt, pofátlanul bámul a képembe, undorító.” – és a Színész tovább olvasta a Heti Világgazdaságot.

„...Nézlek, nézlek, de nem látlak, ürügy vagy, semmi több. Több kiló hírnév. Jó vagy rossz a lelked, nekem egyre megy, lépnem kell lelki toprongyomból, levetköznöm anyaszült meztelenre, átlépni kidobált szennyeseimben, az élet szép, tenéked magyarázom, el veled Levente, te amúgy is néma vagy. Fáj... Kibírhatatlanul... Marcangol, tép, zúz, vág... Még hogy a teljesség... Micsoda felfújtt krémtúrós tejszínhabbal, leöntve csokoládépudinggal, tetején padlizsándarabok. Hogy kerülhettek elő azok a fényképek, a beteljesülés pillanatai állóképpé örökítve, két ember cinkossága idegen kezekbe, bemocskolva, összeszarva. Sár, gyűlölet, felelőtlenység. Nincs rá magyarázat. Jelek vannak, kijózanítóak, ébredj fel, te hülye állat... Nem gondolni rá, változtatni, nyitni, az örület a belső egyensúly felbomlása... Magadon csak magad segíthetsz, mint ahogy bűneidet is Te magad viseled, egy ponton túl már nincs helye a közvéleménynek, négy szemközt maradsz, Te meg a lelkiismereted. Saját magam zavarom zavarossá a vizet, ha nyugton maradok, akkor meg fulladozom az állóvízben. Téged sem nézlek tovább szépfű, elég volt, befejeztem...” – a Nő kéziratot vett elő. Belelapozott, félretette. Levelek következtek. Fényképekkel, összevisszaságban. Azok sem segítettek. Böröndjéből könyveket emelt le: egymásnak ellentmondó szellemi termékek a véletlen bibliográfiája által statisztái az utazásnak, mindhiába. „Belső törvényeim uralnak, nem bírom önmagam, valamit tennem kell!” – rögzült a Nőben az alaphelyzet.

Pótcselekszik... Hitélet. Bergmann. Lepkegyűjtő. Számítástechnikai svédasztal, vegyestálakkal. Gyözködések: lám egy intellektuel kiskosztümben. Rafinéria. Hogy holnap, vagy akár még ma, nevem a ba-

rátnők szájából a bizalmas ismerős védjegyeként tetszelegjen vissza, amelyre jogosítvány egy közös utazás egyazon fulkájében eltöltött pár óra. Becsomagolt tízórái átlátszó fóliapapírban, nem harapok bele. Váratlan volt Apámtól a közös sírhely, még hogy kriptá, elhalt lakóival, a csontok kupacban a sarokban, nincs nyugalom, se földön se égen, túlnépesedés van, minden időleges, Apám, nincs még itt az idő, vagy az idő mindig itt van, ki tudja, egyszer csak szembetaláljuk magunkat vele, akaratunktól független. Apám vezetett, anyám halt meg, a túlélés a nehezebb. „*A gyermekek hatalma*” – írja a Wirtschafts Woche, „*Rögös út*” – Time, amerikai hetilap – jó ez a Lapról-lapra rovat. Apám csak hajtogatja: „*tudod fiam, megcsúsztam valamin, Anyád telve volt a bemutatóddal – az én fiam, az én kis fiam, de boldog vagyok Pista*” –, a kormány kiugrott a kezemből, vitt lefelé az árokba, szemben velem egy hatalmas fa, felmértem tehetetlenségem, Anyád semmit sem vett észre, átsétált Veled a túlvilágra. Folyamatosság nincs, töredékek vannak, félhomály: én a mentőben, Anyád maradt a trabant alatt, segít az eszmélet, de mégsem, elhagy, visszazuhanok a megszűnésbe. Fiam, fiam, az intenzív józanító fehérsége, csövek transzfúzió, „*talán megmarad*”, minden távol van fiam, lebeg, csak lebeg, fiam, létezik olyan vilánygyújtás, amely az akarat ellen van, nem minősíthető semmilyen léptékkal. Anyám, bársonyos puha csókot adó ajkad, érintésed fogva tart. Anyám, ajkadon léha dicsőséggel keltél át a hegyen, adósod voltam, vagyok, leszek, nem léteddel is fogod a kezem, tiszta vízű forrás, soha ki nem apadó csermely. Anyám, én istenem, porhüvely a földben, kukacok, férgek, anyag megmaradása. Átlépés, átváltozás. Anyám téged kereslek minden nőben.

Menjen por a szemembe? Nem, az közelséget igényel. Leejtek egy könyvet, annyi minden manipulált az életben, miért ne manipulálhatnék női szerepemmel? Vagy egy kis ledöbbentő őszinteség?

Áh, ez már szakma, de most civil vagyok, s csak az utazás végén vedlek vissza pszichológusnak, jaj, röhej és plágiumper, mint Lennart Frick alaplilemmája az *És rajta ki segít?* könyvében, a pszichológusnő paradoxonja: levezetés, energia, szelep. Shakespeare és szállóige: „*Színház az egész világ*”. Megvagy Kosztolányi, gyere:

– A játszótársam... akar-e lenni? – szólalt meg a Nő félhangosan.

Kosztolányi célját vesztetten oldódott szét a vonat kürtölésében, de a kudarc még elszántabbá tette a Nőt. Álcázatlan mozdulattal az ülésen heverő könyvekből kiemelt egyet, majd elengedte. Tompa puffanás sértette fel a monoton csendet.

- Leejtetem a könyvem – közölte némi ártatlansággal.
- Inkább ledobta – egészítette ki a Színész.
- Lényegtelen. Nem kellene azért felvennie?

A Színész lassú mozdulattal előrehajolt, s mintha egy elhasznált tejeszacskót rakna arrébb, két ujja közé fogta a könyvet és visszahe-lyezte az ülésre. Majd tovább olvasott.

– Alkudjunk. – jelentette ki a Nő. Maga most beszélget velem a következő állomásig, utána én békén hagyom. Ha nem teszi, az egész úton molesztálom. Egyébként fer vagyok üzleti ügyekben.

A Színész foghegyről kérdezte:

- Hol itt nekem az üzlet?
- Azt sosem tudhatja.
- Miről akar velem csevegni?
- Diadalittas sóhaj szakadt fel a Nőből:
- Mindegy. Teljesen mindegy... Varázsló vagy komédiás?

A Színész most nézett fel először az újságjából:

- Tessék?

– Meghal Hamletként, s utána egy darabig skizofrén az állapota, vagy csak héttől-tízig haldoklik, utána betér az első kiskocsmába, megeszik két adag pacalt dupla adag főtt krumplival és lehörpinti Badacsonyi kékenyelűvel?

– Maga melyikre tippel?

– Nem láttam Hamletként.

– Én meg utálok a pacalt.

Csend lett a fülkében. Villanypóznák sorjáztak el az ablak előtt, egyenletesen kattogtak a váltók. A Színész számolni kezdte a felhők alatt csapatokká verődött varjakat olyan pontossággal, mint mikor tisztítjuk a lencsét és az ujjbegy egyszeri gyakorisága adja a megkülönböztető mennyiséget.

A Nő nézte a kemény férfias arcélet, a bozontos haját, a barázdákat a szemek alatt, megpihent tekintete a széles vállaknál, tovasiklott az ágyék szimmetriájában a talpakig, majd ismét visszatévedt az arcra, elidőzött a konok hallgatásba burkolózó szájánál, mely időnként felfelrándult. A koszos ablakon beszivárgó reggeli fényben megjelent anyósa csípőre tett kézzel: fúj, ez a fiatal színész meg az az öreg színésznő perelt a „*Vers mindenkinek*” szombat esti televíziós főműsorral, – jaj, Anyuka – Te meg csak hallgass, téged is hírbe hoztak férjed főnökével, azzal az öreg kórházigazgatóval... Jól van Anyuka, igaz, igaz. Nekem mindig a jóval idősebb férfiak jelentettek közelséget, biztonság, hagyatkozás, talán apát keresek egy életen, pedig az enyém nem halt meg egy balesetben, ezzel itt elképzelhetetlen. És mikor tekintete a hosszú ujjakra, berepedezett körmökre tévedt, fiai jutottak eszébe és ettől azonnal melege lett.

– Varázsló... Átlényegülő... Belülről dolgozó... Önsorsrontó.

– Miből gondolja?

– A kezeiről. Az arcéléről. Meg a pici mozgásokról a szája szélén.

A Színész hirtelen mozdulattal megragadta a Nő térdét és az arcába suttogetta:

– És még mit lát rajtam? Tessék szabad a préda, kutáskodjon csak!

A Nő gyöngéden végigsimított a felkínált arcon:

– Milyen kacifántos szavakat használ... Össze-vissza szaladgálnak ezek a barázdák itt a szeme alatt. Ez a vonal például felborítja a rendet. Bomlasztja a harmóniát. Árulkodik. Dekadens. Csitt, Te felső ajak, maradj a helyeden...Maga, maga agytekevénységeinek uralkodója, maga fiatalabb nálam és én mégis idősebbnek érzem. Ez valamit jelent. Tékozolva éli a jelent, ért engem ugye?

A Színész durván elrántotta a fejét:

– Nem. Nem értem. Valószínűleg van egy érvényes menetjegye. Ez minden.

A Nő felugrott és mutatóujjával beleszúrt a levegőbe:

– Na nem, kedves uram! Utálom Moráviát és az unatkozó hölgyeket. Én magamat unom! S ez örült különbség! Ide- oda járkálok itt benn, kitaposott ösvény, csapás, körforgás, helyben járás! Ablak lett volna maga a falon! Nyiladék! De már nem kell. Békén hagyom. És maga is hagyjon.

Kicibált egy félig kész pulóvert a táskája mélyéből és körkötőtűjével szedegetni kezdte a lehullott kötészemeket.

A Színész meglepődve figyelte. Piros sáljának le-felhúzogatója közben megkérdezte:

– Mégis Önnek lenne igaza és elszalasztanám a nagy lehetőséget? Nos, hát milyen is vagyok?

– Most kicsiny-piciny gyermek, ki megbújik dédelgető sálja alatt és onnan taktikázva indul a nagy ostromnak.

– Mi célból tenném?

– A győzelemért.

– Csak azért?

– Igen. A puszta diadalért.

– És még milyen vagyok?

– Szinbád. Egy életen át keresi magát a másokban, s a hiányérzet viszi, viszi tovább.

– Fel a mennyekbe?

– Ha hisz benne, akár oda.

A Színész elkomolyodott:

– Honnan ez a mindent-tudás? Ez a felülről szemlélés? Magát az istenek megajándékozták ezzel?

– Intuíció. Érzéseim vannak és nem istenek.

– Azután ajtóstul csak úgy neki a másiknak?

– Nem. Csak mikor a púpos mondja a púposnak, hogy púpos...

Tatam, tatam... Dübörögtek a kerekek.

– Most akkor reggelizzünk! Az én étkem a Te táplálékom! – ugrott fel Színész, kezeivel felmarkolta a Nőt, húzta-vonta át a kupékon, diáklányok csapata suttogetta, jé ez Ő, *„két pár Debrecenit, jó nagy adag mustárral, kávét kettőt, cukor nélkül”*:

– A desszert Te leszel! – csókolta szájon a Nőt, majd visszaérve a fürkébe maga mellé húzta, akkora erővel, hogy csaknem beleingott a Hajdu Expressz.

– Kezddhetem előről a sort, sima fordítottal – szabadkozott a Nő, mikor felszedte a földről az áldozatul esett félig kész kötését.

* * *

A Nő áthajolt a Színész feje fölé, mellei szétterültek a férfi arcán. A Színész játékosan megszívta a szájába csüngő bimbókat:

– Ez fáj! – szisszent fel a Nő, és kortyolgatni kezdte az éjjeli-szekrénykéről leemelt paradicsomos vodkáját.

– Szoptass meg, dédelgess, játssz velem! – kérte a Színész.

– Jó! – tette vissza helyére poharát a Nő. Kezébe fogta a kiszolgáltatót arcot, nyelve hegyével végigjárta a ráncokat, lecsókolta a fáradt szempillákat, ráfeszítette száját az alatta fekvő tikkello örökmozgó szájra. Testük egymásra tapadt, a férfi átkarolta a rajta elterülő meztelen testet és görcsösen szorította.

– Most táncoljunk – szólt és testük harmonikus mozgásba lendült. Lágy, halk, majdhogynem szenvedélymentes ősi rítust jártak, mint mikor két ember egymásba kapaszkodik a külvilág örvénye előtt, és a megkapaszkodás egyetlen esélye a másikban történő elmélyülés.

– Gyűlöltél, mikor beléptem – említette a Nő tánc közben.

– Mert Anyámmal voltam. Halottat akartam idézni élővé, de Te ezt lehetetlenné tetted. Bejöttél, mozgottál, éltél, elevenségeddel betöltötted a fülkét. Iszonyodtam az emberi léttől, akartam, könnyű kis kartonruhájában anyám szaladjon elém, lábai épphogy ériék az alatta megcsillanó nyírségi homokot, előtte nővéreim ugrándozzanak. Száll, repül anyám haja, fújja a szél, dús, mint a tiéd. Én kicsi vagyok, öt éves megbújok egy bokorban, „Zéé, Zéé” – hallom Anyám játékos keresését, tudja ám, hol vagyok, azért körbe jár jó párszor, talán már találkozik is szemünk, mégis tovább szalad. „Zéé, Zéé – nem talállok sehol, hol vagy, merre szöktél. Zéé, Zéé... kicsi Zéé, jaj el ne vesszél.” Utána osonok, hátulról átfogom combja tövét, szemét akarnám, de azt nem tudom. S azután az a puha, lágy ölelés, s a melegség...

– Most itt vagyok.

– Becsaptál, azt mondtad, az első állomás után abbahagyod, nem hagyta, csak jött, jött a szó, sorsok, események, emberek, képek és én láttalak ebben a messzeségben, úgy láttalak ebben a szétmorzsolts mindenségben, váratlan égi áldás, szeress, csodálj, imádj, s én hagy olvadjak szét.

A két test indiántánca még mindig szólót járt a franciaágyon.

Hullámok, hegyek, völgyek váltakoztak, kimagasló sziklák, bércek, megannyi természeti viszony, piros, kék, sárga, lila színek keveredtek, míg egyszer csak zöld lett minden. Hatalmas erdei tisztás, melynek horizontján ott kuksol a végtelen.

– Ez a has adott két új életet? – kérdezte választ nem várva a Színesz, és hálából, talán hogy így történt, a Nő ölébe hajtotta fejét. A Nő feltekerte ujjaira a férfi szőke hajfürtjeit, közben csendesen beszélt:

– Én élém is jön Anyám. Hol egy lépcsőház rejtett zugában tűnik fel, hol egy lényegtelen kapcsán bukkan elő agytekervényeimben, hol álmaimban él velem hétköznapijaimban, összekuszálódva a lét dimenzióin. Mi nem találkozunk, elmegyünk egymás mellett, s mikor visszatekintek felé, akkor tudom, hogy gyermekeim érintésével jelezhetek. Ez az egyetlen közvetett út, ami járható. Nem vettük komolyan Őt, az elvetélt színésznőt, ott hagyta értünk a színpadot, értünk, a gyermekeiért. *„Hogy maradok meg emlékeidben kislányom?”* – tette fel számtalanszor a kérdést, *„Téped a hajad és hisztériázol”* – válaszolok kegyetlenül, elcserélt szerepeiért vigasztként engem akart menedékkül, undok béka voltam, elutasítottam, megtapostam. Irigyeltem tőle a fényt, az egyetlen, amije még volt, azt is birtokolni akartam. Rút bumeráng: *„majd megtudod, ha nem leszek”* – sokkolt utolsó mankójával, tizenkilenc évesen tudtam

meg, önkényes kísértelés volt, őszülő hajszálaim most súgják a titkot, a nagy felfedezést, hogy a gyermek csak felnőttként törleszthet, a nyíl előre mutat, a folytonosság láncolataiban egyirányú a mozgás, ezért a folytatás a törvény...

Újra szájához vette vodkáját a Nő, beleízlelt, felemelte a Színész fejét és szájon át megitta. A paradicsomos vodka testmeleg állapotban áradt szét a nyelőcső vonalában és fennakadt a bélbolyhokon.

– Még, még! – kérte újra a férfi, amíg csak a pohár tartalma ki nem ürült.

– Nem mondtad, hogy Anyád is Thália szolgálja volt.

– Mást mondtam?

– Igaz. Talán a rálátásnál talányod kulcsaként adhattad volna génjeid üzenetét.

– Érzéseink anyagtalan...

– Ez is igaz.

A Színész lemászott az ágyról, felhúzta alsónadrágját.

– Mennem kell. Szólít a kötelesség és a jelenés.

– Nekem is tanácsadásom van.

– Sokan fordulnak hozzád tanácsért?

– Az változó.

– Mitől?

– Ki tudja. Olykor például a szélről, a hótól vagy akár az esőtől.

– S Te okos tanácsokat adsz?

– Az is változó.

A Színész zokniban odalépett a Nőhöz, két keze közé fogta arcát:

– Szemeid is Anyámé. Pilláid íve, meg a melegség...

Már felöltözve álltak az ajtóban. A Nő levergette a szöszöket a Színész fekete kabátjáról, megigazította a kuszául álló inggallért, meghúzta a piros nyaksálát.

- Ne kísérj le, mezítláb vagy.
- Jó. Nekem úgyis van egy kis időm, maradok még.

A Színész keze már a kilincsen volt, amikor visszafordult:

- Kié ez a lakás?
- Azé, ahol már valami nincs sehol...
- A találkozásunktól ez az átminősülés?
- Inkább csak a kivitelezés.

A Színész felemelte a Nő kezét. Nézte egy darabig, majd így szólt:

- Hosszú életed lesz. Láttam már a vonaton, kezeid vonulatairól. Szép kezed van. – s végigcsókolta az érintést adó hosszú ujjakat.

Már majdnem záródott az ajtó, mikor lábait az ajtó közé dugva visszaszólt:

- Szülj nekem egy kislányt. Barna haját fújja a szél, pillantásától olvadjon meg a beton.
- Jó – egyezett bele a Nő.

A folyosón a Színész megpördült:

- Arra a helyre ültél a vonaton, amit előtte megigazítottam. Érkezésed előtt már szolgáltak kezeim. És szoknyád alól kikandikáltak a térdeid. Úgy tettem, mintha nem lennél... Pedig belépésed pillanatától *Voltál*, s most *Vagy*. Emeld fel a szoknyád még egyszer!

A Nő mosolyogva kivillantotta térdeit az óriási férfi fürdőköpenyből.

S mikor becsapódott a liftajtó és biztosan tudta, hogy a Színész kifelé halad a házból, csak akkor fordult vissza. Belépett a lakásba,

szétnézett. Leltárba vett mindent és csoportosított. Közben pedig arra gondolt, hogy milyen egyszerű is ez az egész.

Ma halottak napja van.

A rossz dolgok sorsa a felejtés.

Adománya ez az életnek. Elhullatjuk kellékeinket és tovább élünk pozitív emlékeinkkel. Mindössze fel kell ülni egy vonatra, ennyi az egész.

Majd bezárta maga mögött az ajtót, és úgy lépegetett lefelé a lépcsőn, mint aki keresztülrágta magát a gordiuszi csomón.

1986.

Menekülés a reményhez

I.

Budapest, alkotmányünnep.

A férfi fekszik a díványon, bámulja a plafont. Helikont szív, bár az orvos ettől is tiltja. No, persze, ez is haladás már, elvégre Munkás és Kossuth után ez olyan gyenge, mint téli hagyma után a tavaszi.

Amióta történt ez az egész, legalább húsz kilót fogyott, állandóan zsibbad a fél oldala, szúr a szíve. Infarktus előtti állapot – ahogy mondják az orvosok. A coronariák nemcsak a nikotintól szűkülnek, tudja ő ezt nagyon jól. De szerencsésebb egy kézzelfogható dolgot hibáztatni, mint elveszni a vegetatív idegrendszer dzsungelében.

A lakásban mindenütt felesége keze nyoma. Szép lassan belepi a por. Holnap takarítani kell. Az élet nem áll meg, megy minden a megszokott kerékvágásban. A gyerekekre való tekintettel, nincs kiszállás a ringből...

„...nézze, Popovics elvtárs, amíg nem rendeződnek a dolgai – tudja, mire gondolunk – ritkábban tartózkodjon az intézetben. Maga

elsősorban tudományos kutató, kötetlen munkaidőben, használja ki ezt a lehetőséget. Különböző is átléptünk a második félévbe, hamarosan határidős a jelentés. Eddigi kutatásairól maximum tíz oldalt kérünk. Röviden. Írja meg otthon. A kísérletekről fotokópiát csatoljon. Amire szüksége van, kérje telefonon. Esetleg küldök egy titkárnőt, majd segít legépelni. Ha valami hiányzik, vidéki intézeteink rendelkezésére állnak, útszámláját pótlólag kiállítjuk. Ott ne számoljon be magánéletéről, nem tartozik az senkire. Mi megbízunk magában... Politikai pártállása mindannyiunk számára jól ismert, de megértheti: bizalmi állása van. Ez az eset most egyelőre függőbe helyezi párttitkári megbízatását... Ez nem jelenti, hogy... de érti... felesleges is most erről beszélni... Ha kap valami hírt felesége felől, azonnal jelentkezzen. Mi minden vonatkozásban méltányosak leszünk, mert Popovics elvtárs, mi bízunk magában, tisztázódnak a dolgok, meglátja nem lesz itt semmi baj... Csak tudja, az az aláírás... viszontlátásra. És ha meg tud valamit, azonnal, érti, azonnal. Mi is értesítjük, ha kapunk információt...”

A konyhából ételszag árad. Húsleves daragaluskával, sült hús krumplival, uborkasaláta. Remélhetőleg ehető lesz, ha nem, a szakácskönyvben van a hiba. Ő mindent úgy csinált, ahogy le van írva. A fene vigye ki, a fokhagymát elfelejtette, pedig mondta a Kovács tegnap a kricsmiben: „*fokhagymával spékeld öregem.*” Nem baj, majd legközelebb.

– Leves lesz?

– Talán előbb jó reggelt. Hol voltál?

– Levittem a szemetet. Lent találkoztam a Budaival. Erről jut eszembe, hova megyünk ma? Tudod, apu, ilyenkor mindig menünk. 11-től katonai díszparádé. Megyünk?

– Nincs kedvem.

– Menjünk már! Nem kell főzni, eszünk zsíros kenyeret, meg

sütünk szalonnát tojással, olyan rossz így egyedül. Zoli elment focizni a csapattal. Te még aludtál. Nem jön, csak holnap este.

– Most nincs kedvem.

– Neked sosincs apa. Budaiék mondták, menjek velük, kirándulnak a hegyekbe. Látod apa, én miattad nem mentem, nem hagylak egyedül...

Tibi leül apja mellé. Suta mozdulattal megsimogatja:

– Apa, szedd össze magad, gyere, csinálunk egy görbe napot. Utána meglásd, könnyebben megy a munka is. Kiporszívózom a Te részedet, felmosom a konyhát, csak gyere velem...

A férfi szótlanul öltözik. Öltöny, ing, nyakkendő. Elvégre ünnep van. Tibi is az új olasz farmerszerelésére cseréli elhasznált trapperét.

Indulnak. Apa gyermekével.

A férfi keze egy lezser mozdulat után fia vállán nyugszik. Egyenletes lépteik szövetségüket tükrözi. Az utcákon forgatag. Nők, férfiak, öregek, gyerekek.

Ünnepelnek.

– Menjünk a városligetbe, apa LGT koncert van.

– Rendben.

– De Te unni fogod! Mindig mondogd: agyadra megy ez az üvöltés!

– Most nem megy, fiam.

A tömeg eltakarja a pódiumot. Földön ülve, átadják magukat a zenének. Felszabadulnak a gátlások, felszínre törnek az érzelmek:

– Édesapa – szól halkán a fiú – mondj valamit...

– Nem tudok semmit, kisfiam. Senkinek sem beszélt anyád. Akárkihez fordulok, csak csodálkoznak, semmi több.

– És a rendőrség?

– Ők többet tudtak, de már lezárták az ügyet.

– Mi volt az a több?

– Például az, hogy Édesanyádék nem Cseszkóba mentek... Még januárban turista útlevelet váltott anyád, nyugatra. Hogy Gabikát is magával vihesse, aláhamisította a beleegyezésemet. Gabi még kicsi, kell a két szülő aláírása.

– Anyu január óta készült?

– Igen fiam.

– És mi NEM VETTÜNK ÉSZRE SEMMIT apa.

– Semmit, fiam. Mi általában SOHA SEMMIT nem vettünk észre anyu körül, megszoktuk, hogy értünk van. Ő robotol, mi kritizálunk. Ez volt nálunk a munkamegosztás. Ti erről nem tehettek, azt csináltátok, amit én... Gabi. Ő anyás volt, szinte csüngött rajta.

– Ne beszélj így apa. Te nem voltál ROSSZ!

– Gyerek vagy még. Bizonyos dolgokat nem tudsz és nem is tartozik rád. Hogyan is értenéd. Én vagyok a hibás, egyedül én. Ezért ne engedem nektek, hogy egy rossz szót is mondjatok rá!

Itt hagyott bennünket: bizonyára megvolt rá az oka! Édesanyátok soha semmit nem csinált ok nélkül! Kötelességetek szeretni Őt, mert értetek tette ezt is. Ezt a lépést. Ő az, aki világéletében többet vállalt, most is. Mindig, az egész házasságunk alatt Ő állt az árnyas oldalon én meg a naposan. (Istenem, micsoda terheket hordozott, s ezeket mind-mind csak most látom, most amikor már késő. Jóvátehetetlenül késő. Ő nem hátrál meg. Legfeljebb belepusztul. Kívánom, sikerüljön neki, sikerülni kell, mert van igazság a földön! Ez az egyetlen reményem, amelybe belekapaszkodhatom.)

– De Ti nem veszekedtetek sosem apa, előttünk sosem, akkor miért csinálta ezt anyu, apu mond meg MIÉRT. Hogyan tehetett olyat, hogy itt hagyott minket és elvitte Gabikát, apa egy háromgyerekes családjára, hogy tehet ilyet, ezt magyarázd meg nekem apa, mert mindenki ezt kérdezi tőlem, az iskolában, a játszótéren, a közértben, hát mond meg apa: MIÉRT, MIÉRT, MIÉRT?

1.

Faluszéli modern kétszintes palota, alul garázzsal.

Vakolatlan, épülőfélben. Mögötte nádfedeles házikó, a múlt. Még pislákol benne az élet:

– Erzs esed meg a jószágot, adj vizet a tehénnek. A kacsát meg a libát szedd össze, tömd meg. Vigyázz, tegnap is kárba ment a moslák, könnyen borul a vályú. A disznókkal kezd fiam, a disznókat pontosan kell etetni, mert őszre nem érik el a súlyukat és nem tudjuk leadni. Tudod, hogy kell a pénz, minden garas megy a házra. Legalább ilyenkor segíts, egész télen a színedet sem látjuk.

– Tanulok Édesanyám.

– Tanulsz, tanulsz, csak azt tudnám, minek. A tanárnőségedből még befagy a...

– De anyu, középiskolában örültél a jeleseimnek!

– Az akkor volt, most pedig ma van. Látod, én nem tanultam, mégis vittem valamire. Hat elemivel brigádvezető vagyok, szakszervezeti bizalmi, párttag. Mindent elértem fiam, amit csak lehetett egy ilyen magamfajtnak. És mivel? A két kezemmel. Ezzel, ni. Közben neveltelek benneteket, dolgoztam a háztájin, apádat kiszolgáltam. Mire mentek nővéreid eddig a diplomájukkal? Tanító-nő, óvónő és tessék: itt csüngnek a nyakamon, hónap közepén meg tőlem kérnek kölcsön. Tudom én, miért választjátok ezt a pályát! Azért fiam, hogy sok legyen a szabadidőtök, hogy lógjatok, strandoljatok, külföldre járjatok, de kapálni, azt nem! A pénz meg kéne! Megmondtam én neked is: tanulj az iparban, vagy a kereskedelem-ben tovább, azt nem bánom. De hogy még egy pedagógus legyen, azt nem akartam. De a Te dógod, én nem bánom, azt csinálsz, amit akarsz, ha végzel. De amíg itthon eszel, addig dolgozzál.

Megértetted?

– Igen.

Az asszonyt meglepi a szelídség.

– Jól van, jól. Ne vedd a szívedre, ilyenkor estére elfáradok. Reggel négykor kelek, ellátom a jószágokat, hatra műszak. A héten még egyszer sem értem rá kimenni a háztájira, pedig a dohányt kapálni kell. Három előtt nem érek haza. Apád, szegény nem bírja már a lábával, aztán nem tudtam neki egy fiút sem szülni, mind a négyen lányok lettetek. Tanultatok, tudod, Te vagy az utolsó, hát elfáradtam. Na, ellátod a hízókat, és készen is vagy mára. Mehetsz tévézni, vagy olvasni. Majd kimentlek apádnál...

A lány alázatosan lehajtja a fejét, kezében a vödör moslékkal téblábol:

– Édesanyám!

– Na, mi van?

– Édesanyám, el szeretnék menni este a moziba. ... Be a városba... kijönne értem és hazakísérne György, tudod az a fiú, akiről már...

Az asszonyt előnti a düh.

– Nem. Hányszor megmondtam Neked, meg ne tudjam, hogy te azzal a fiúval találkozgatsz. És itt van ni. Falra hányt borsó, egy édesanya szava. Én meg kedveskedni akarok itt neked, hazudok apádnak, hogy te kapáltad be a kukoricát, pedig egész nap csak a virágoskertben tetvézkedsz, mert az úri, becsapsz, a hátam megett randizgatsz. Megmondtam, te lány, ide csak azt hozol, akit mi is akarunk! Egész életünkben apáddal rátok güriztünk, és ilyenek vagytok ti mind. Háládatlanok.

– Édesanyám, de nem is ismeritek, azt sem engeditek, hogy.

– Még hogy én nem tudom, milyen? Az első héten már beszélt a falu, átjött a Virányiné és megmonda: Te azzal a részeg disznó agronómussal sétálsz a főtéren, azzal az úri gyerekekkel, kinek a szülei sanyargatták apádat, urak voltak, tán még fasiszták is, te pedig

csókolózol vele, hírbe hozol minket, tán már a szeretőd? Azonnal mond meg anyádnak: a szeretőd? Mi volt már köztetek?

Az asszony megragadja lánya kezét:

– Követelem, mond meg! A szeretőd?

A lány halkán válaszol:

– Nem anyám.

– Jól van. Idefigyelj Erzs: Én nem szoktam semmit sem kétszer mondani. Ha Te és az a fiú, az az úri fattyú összeálltok, neked itt nincs helyed. Ezt jól jegyezd meg, egyszer és mindenkorra. Itt nincs helyed. Inkább lássalak pártában, mint a nővéreidet, mintsem egy ilyen alakkal... Végeztem. Menj, várnak a malacok. Pontos kell tetetni őket, ha pénzt akarunk.

2.

Albérleti szoba. Magas, idősebb hölgy Nagy Erzsébet főiskolai hallgatót keresi:

– Figyeljen ide kisasszony! Úgy beszélek magához, mintha édeslányom lenne... Én erős asszony vagyok, egyedül neveltem fel a kisfiam, a férjem korán elhunyt szegény. Halálos ágyánál megígértem neki: tisztességesen felnevelem a fiát. A Popovics család tovább folytatódik, hírnevén nem esik csorba... Higgye el, kisasszony, nem volt könnyű az én időmben ez, családjukat megviselte a történelmi változás. De dolgoztam, nyelveckéket adtam, szóval erőmet megfeszítve igyekeztem... Szegény jó férjem megfordulna a sírjában, ha... Nem akarom én sértegetni magát, tudom én, hogy magácska szorgalmas, jóra való teremtés, de maguk nem illenek egymáshoz. Régi mondás: a csizma nem való az asztalra... Én nem vagyok előítélettel maga iránt... Nekünk már az őseink is kutya-

bőrösek voltak, és tudja, ez kötelez... Lehet, hogy ez most furcsa magának, hiszen manapság egészen más világot élünk... Én nem azt mondom, hogy az a másik világ jobb volt, dehogyis mondom azt, ebben a világban nagyobb lehetősége van a nép fiának, értem ezalatt az alulról jövő, tehetség jobban kibontakozhat, és ez kellett, nagyon kellett.

Egyszóval semmi kifogásom a rendszer ellen, csak úgy gondolom, hogy maga, meg az én fiam nem értenék meg egymást... Higgyen nekem, sokat tapasztalt öregasszony vagyok én, később mentem férjhez, György fiam is későn született, de nem éreztem ennek kárát. Egy hosszú küzdelmes úton szerzett tapasztalat eredményeit tudtam felhasználni a nevelésben. Látja, ebben a világban is diplomás lett a fiam. Higgye el, nem volt könnyű, az anyagiokról nem is beszélve... Szóval nem szeretném, nem akarom, hogyan értessem meg ezt magával, hisz a maga javát is akarom... Tessék, megvan: tudja mi az a raszli? Látja, nem tudja! Pedig anélkül nem lehet tisztességesen étkezni, összefogja az abroszt az eszceig, akarom mondani az evőeszköz. Az én kisfiam csak fehér keményített abrosznál tud jóízűen étkezni, családi ezüsttel. Így neveltem. Maga ezt nem tudja neki biztosítani, akárhogy is igyekezne. Nem tudná, mert tudja, ezt nem lehet megtanulni, ezt az ember hozza magával... Volt abban valami igazság, higgye el nekem aranyos, mikor azt mondták: a jó házasság alapja, hogy azonos környezetből érkezzenek a házasulandók. Ez a rendszer felrúgta ezeket a korlátokat, pellengérre állította. Nem tudom megítélni, kinek van igaza, de egyet tudok: nem volt ekkora nagy a válások száma...

3.

– Gyuri, mi nem valók vagyunk egymáshoz, hagyjuk abba. Most, amíg még nem késő.

– Ki beszélte már megint tele a fejedet? Anyám volt nálad?

– Itt most nem erről van szó. Valóban, annyira mások vagyunk, mi ketten. És ebből nem lesz, nem lehet jó házasság!

– Mi van veled? Mondd meg, kerek-perec, ne köntörfalazz: nem szeretsz, van valakid és kész. Nem fog jólesni, de tudom a kötelességem!

– Szeretlek.

– Hát akkor? Hé emberek, ez a hölgy itt a jobbomon, ez az én szívem választotta, szeret és ezt olyan borzasztó akadálnak tartja, hogy kikosaraz.

– Ne hülyéskedj, Gyuri. Gyere vissza mellém, már mindenki minket néz, ne csináld a feltűnést, tudod, hogy nem szeretem. Látnod, ebben is különbözünk.

– Az ellentétek vonzzák egymást!

– De utána taszítják.

– Ez nem bizonyított.

– Az ellenkezője sem.

– Elég. Ki vele! Arról van szó: Nagy Erzsébet leendő magyar-történelem szakos tanárnő nem akarja, hogy gyerekeinek apja X-es származású legyen? Ez ugyanis rontaná érvényesülését az életben! Töretlen munkáskáder íve, akarom mondani munkás-paraszt származásának íve ezen házasság után már nem biztosítaná a hátrányos helyzet predestináló pozícióját...

– Hagyd abba Gyuri, nagyon kérlek, hagyd abba. Ez sokkal komolyabb annál, mintsem parodizáld. Rólam van szó, rólunk.

– Na, pontosan ezt mondom én is. Rólunk van szó, rólunk.

– Na, pontosan ezt mondom én is. Rólunk van szó, és hagyjuk

abba ezeket a marhaságokat. Én nem vagyok ráutalva a Te szüleidre, s te sem leszel az enyémre. Mi ketten egy új életközösséget alakítunk, és kirekesztjük belőle ezeket a konvencionális baromságokat.

– Gondolod, ez fog sikerülni? Mi, ketten felvehetjük a harcot az évszázadok ellen?

– A történelem tanárnő beszélteti itt veled ezeket a kronológiai besorolásokat. Kedvesem, a házassághoz a legjobb talaj két ember szerelme, és ez megvan, de még mennyire megvan! Amikor azokkal a gömbölyded, alma alakú mellecskéiddel hozzám bújsz, megszűnik körülöttem tér és idő, nem látok én mást, csak Téged, téged akarlak, egyedül téged... Egészen beléd bújni, így ni... gyere, most nagyon kívánlak... Gyere, anyám nincs itthon, egész héten üres a kégli... Gyere, használjuk ki, gyere már, siessünk, tudom, hogy Te is akarsz...

– Malac vagy. Hozzad nem megyek. A ti házatokba nem akarom... Szörnyű lenne. Az őseid bebújnának az ágyba, és kilesnének minket.

– Leveszem az összes képet. Majd ha anyám megjön, ráérünk visszatenni.

– Nem.

– A pincébe viszem!

– Nem.

– A padlásra!

– Nem. A budiba. Pardon toalettre.

– Nem.

– Akkor hova az ördögbe vigyem?

– Sehová, hagyd őket, ahol vannak. A szellemek különben is a falakon közlekednek.

– Akkor ma nem leszel az enyém?

– Az én albérletem is üres.

– Oda meg én nem megyek. Utálom a szobatársaid baracklek-várjait... és tudod, hogy ... utána nagyon megéhezem.

– Van egy ötletem...

– Ne kuncogj, mond már meg.

– Nem mondom, inkább megsúgom...

– ... imádlak, és a gyümölcsfákról eszünk gyümölcsöt.

– A kútból meg iszunk vizet.

– Hogy Te milyen csodálatos nő vagy! Még hogy ez nem lesz jó házasság!

4.

Erzsébet odamegy az ablakhoz. Kinéz. Sehol egy lélek. Behúzza a függönyt. A kicsi felsír a belső szobában. Megteáztatja, betakargatja. Zolika alszik tovább. Éjfél van. Mihez kezdjen? Valamit csinálnia kell, nem tud aludni. Előveszi az ötödikesek dolgozatait: „*A mi családunk*” – erről írtak fogalmazást a gyerekek. „*A mi családunk nagy család. Velünk lakik a Kurucz nagymama és a Kurucz nagypapa, de hétvégeken itt vannak a Horváth nagyiék is*” – olvassa. Kintről ordibálás veri fel az éjszakai csendet. „... az a szép, az a szép, akinek a szeme kék...”

Megint Ő?

Az ajtón beesik férje. A haverok kivételesen kint maradnak.

– Zabát! Hallod Erzsi, zabát! Ugorj, mint a bolha, éhes vagyok!

– Csendesen, felébred a kicsi.

– Ne ugass Te! Neked itt nincs szólásjogod... megértetted... ne pofázz... amikor én beszélek... hallgass. Nem őriztünk együtt libát.

A férfi cipőstül beesik az ágyba.

Az asszony a fürdőszobába megy: lavór, törülköző, tisztavíz, felmosórongy.

Mire visszaér, elkéssett.
A férfi összehány mindent.

Erzsébet odamegy az ablakhoz. Kinéz. Seholy egy lélek. Behúzza a függönyt. A kicsi felsír a belső szobában. Megteáztatja, betakargatja. Tibike alszik tovább. Zolika lerúgja magáról a takarót, az anyja azt is megigazítja. Éjfél van. Mihez kezdjen? Valamit csinálnia kell, nem tud aludni. Előveszi a vasalnivelót, vasal. Tegnap szemléltetőeszközöket csinált, ma nincs hozzá türelme. Nem szívesen jár be az iskolába. Nem szereti, ha sajnálják. *„Válj el, a gyerekeket Te kapod, menj el jó messzire innen, így nem lehet tovább élni, a gyerekeidnek sem tesz jót, te pedig rá mégy. Eddig legalább nem vert...”* Hová menjen? Kihez? Itt már megszokott. Gyuri reggel nem emlékszik semmire, kér, könyörög, fogadkozik. Olyan, mint régen... Mindent megcsinál, csak Ő megbocsásson. És estére újra tökrészeg.

Talán ha elköltöznének innen. Újrakezdenének mindent és nem lennének barátok... Felesleges, Gyuri szerezne. Megőrül a társaságért.

Ordítás, kiabálás, a társaság megszállja a házat. Körzeti orvos, állatorvos, főagronómus, a szokásos csapat...

– Erzsi, itt egy bárány, csinálj pörköltet. Jó hagymásan. A véres húscsapat a kivasalt ruhára repül. Erzsi szemei könnyörgést tükröznek. Nincs kegyelem. Azért kér:

- Éjfél elmúlt, késő van, a gyerekek felébrednek...
- Kuss.

Az asszony a körzeti orvoshoz fordul:

- János, legyen szíves kérem, felébrednek a kicsik, kérem...

A férj odaugrik:

– Te szemét, te csapat a férjed barátait szolgálj ki, nem hallod? Szolgálj ki! A Popovics család világ életében híres volt vendégszeretetéről, de te ehhez paraszt vagy! Mit tudsz te egyáltalán, te

szerencsétlen marha! Az Isten arra teremtett téged, hogy húzd az ígát. Parasztnak születtél. Örülj, hogy leülök veled egy asztalhoz...

Az asszony a konyhába menekül. A véres hús végigcsöpög a lakáson. A gyerekek sírnak.

Reggel van.

„– ...Erzsikém, kicsi Erzsikém, bocsáss meg, az isten szerelmére, kérlek bocsáss meg, egy állat vagyok, úgy lealjasultam már, hogy számomra az öngyilkosság megváltás lenne, de ahhoz is gyáva vagyok. Nélküled én elveszett ember vagyok, az oldalbordám vagy! – és alkotó az úr azt az emberbordát, melyet kivett vala az emberből, asszonnyá és vivé az emberhez” – tudod, így írja a biblia. Hozzám tartozol, nem teheted ezt meg velem. Ne hagyj el, könyörgöm, ne hagyj el. Igyekszem ember lenni újra, csak nincs akaratom. Elmegyek az elvonóra. Önként megyek, csak legyen vége ennek az év végi zárásnak. Képes volnál a fiaidtól elvenni az apjukat? Mi egy család vagyunk, szépen keresünk, meg van mindenünk. Erzsikém, nincs jogod ezt tenni a fiaimmal! Én, ha józan vagyok, mindent megteszek értetek, nem mondhatod, hogy rossz apa vagyok. Csak az alkohol, az alkohol tesz állattá és akkor megszűnik minden körülöttem. És te vagy kéznél, veled történik minden, mert akkor is te jársz az eszembe. Látod, mikor nem vagyok részeg, soha nem vitatkozom veled, mert okos vagy. Mindent jobban tudsz nálam és Erzsi, te tiszta vagy, Te nem tudod, mi a Bűn és nem tudhatod mi a bűnhődés. Nincs vétked, mert veleszületetten jó vagy! Érted ezt Erzsi?

Az Isten, a te nyelveden a Természet, megtréfált mindenkit: megteremtett téged! Te vagy a megbocsátás materialista köntösben! Érted ezt?

Amikor elkezdek inni és az első kortyok lemennek a torkomon, a szégyenem, hogy újra gyenge vagyok, fokozatosan csap át haraggá, ebben a képben fokozatosan Te leszel a gyűlöletem tárgya, mert pusztá jelenléteddel megalázzol engem. Akkor is megalázzol, mikor megbocsátsz.

És én akkor gyűlöllek, érted, gyűlöllek, mert olyan megközelíthetetlen a Te magasságod és annyira eleven az én mélységem. Erzsébet, én nem tudok mást, csak emberhez méltatlan trágár kifejezéseket dobálni hozzád! Aki kiabál, annak sosincs igaza, ezt az örök igazságot tőled tanultam. Neked mindig igazad van. Csak egyetlen egyszer üvölténél, vágnál valamit a fejemhez, tányérokat, vagy rugdosnál, zárnál ki a lakásból, nekem ez annyira jó lenne! Én nem hiszem, hogy ez már mazohizmus, csupán csak azt szeretném, ha megmutatnád: gyarló ember vagy Te is, mint mindannyian itt a földön. De nem! Te hallgatsz: némaságod még jobban szentté avat, és én nem bírom részegen elviselni ezt a fényességet... Kérlek, ne hagyj el!

Nélküled nem élek..."

5.

– Anyám!

– Tessék lányom.

– Anyám, szükségem van a segítségedre. Nehezen bírom egyedül. Nem is annyira fizikálisan. Hogy értsd: a gyerekekkel nincs bajom, nem esik terhemre a nevelésük. A házimunka nem fáraszt, szívesen csinálom, a tanítás mellett telik idő erre is. Tudod, mindig sok apróságot akartam, mi is nagycsalád voltunk. Én nagyon örültem a három nővéremnek. Ők messzire kerültek. Mindenféleképp. Jóval idősebbek is nálam. Az Ők meg az én gondom nem egyformák. A harmadik gyermekemnél már gondolkoztam, mert tudod, anyám az is úgy lett, mint én: véletlen. De megszületett, mert így döntöttem. Szerettem volna ugyan, ha kislány lett volna, de fiú lett. Most már így szeretem. Anyám, a másik nagymama, ha engem nem is, de az unokáit elfogadja és én örülök ennek. Tudom, anyám, vétettem ellened, megszegtem akaratodat. De tudod,

anyám, a gyerekek felnőnek, önállóak lesznek, saját akaratuk szerint cselekszenek. Nem igen tudjuk irányítani lépéseiket. Anyám... egyedül vagyok. Szükségem lenne Rád. Kérlek, fogadj el így engem!

– Te előtted mindig nyitva az ajtóm, ezt nagyon jól tudod. A gyerekeidet is hozhatod, ha kell, vigyázok rájuk. De oda nem megyek. Az a férjed háza, és oda nem megyek. Az anyósod most is keresztülnéz rajtam, pedig Ő az, aki szégyellhetné magát. Az egész község a ti éjszakai cirkuszaitokról beszél. Miért van Neked erre szükséged? Élek még, erős vagyok, felneveltelek titeket is. Kati nővéred kisfiát is nevelem. Ő is elvált, ő sem hallgatott rám, annyira megszédítetted őt ezzel a házasságoddal, hogy nem tudta elviselni a pártát és az első jöttmenthez hozzámment. Túl vagyunk rajta. Elvált. Van egy szép kisfia. Nagy ez a ház, apád is bírja még, ahogy eddig bírta. Elférsz itt. Gyere haza.

– Anyám, lehetetlent kívánsz!

– Miért? Hogy hagyd ott azt, aki Téged időnként félholtra ver?

– Anyám, ha igazad is van, mégsem látod egészen jól a dolgokat. Ő beteg, anyám. Mert az alkoholizmus betegség, amit gyógyítani kell. A jövő hónapban megy elvonóra. Bízunk benne: sikerül. Nem hagyhatom el. Ez egyenlő lenne a teljes elzúllással. A gyermekeimnek apa kell, hisz három fiam van! Nem foszthatom meg őket az apjuktól. És szeretik az apjukat!

– Akkor végeztünk. Nem értjük meg egymást. Várd meg, míg agyonver. És akkor majd a változatosság kedvéért anyjuk nem lesz a fiaidnak. Te tudod, te vagy a pedagógus, melyik ér többet! Csak akkor ne gyere ide hozzám ilyen beszéddel idegesíteni! Mert hazudsz!

Nincs neked szükséged anyádra, egyáltalában nincs.

Neked egyre van szükséged: saját magadra. Az pedig lassan nincs fiam.

6.

A kórterem szürkésege elviselhetetlen. A fal repedezett, visszataszító. Az ápolónő teát hoz, takarót igazít, beszélgetni akar. Erzsébet azért sem szólal meg. Nincs mondanivalója. Nem akar Ő semmit, csak csendet. Hagyják békén. Fáj a feje. Mióta magánál van, ez az egyetlen érzés él benne. És a gyerekei: Zoltán, Tibor, Gabika.

Jön a főorvos.

– Jó reggelt. Látom, itt már nincs beteg, minden rendben. Cso-
dálato idő van kit, itt a tavasz. A jövő héten már Maga is sétálhat.

Az ablakhoz megy, kinyitja.

A napsugár betör a kórterembe. A fény megtörik a falon, el-
karja barázdáit.

– Figyeljen ide, asszonyom. Tudom, ért engem, látom a te-
kintetéből, amint tudatosan kikerüli az enyémet... Szerencsétle-
nül esett, a frontális lebeny sérült, mely a magasabb gondolkozási
funkciókat sértette. Hosszú pihenés, kíméletes életmód, és türe-
lem, sok-sok türelem szükséges a gyógyuláshoz. A prognózisa nem
a legjobb: maradványtünetek léphetnek fel: egyensúlyprobléma,
emlékezetkiesés, apházia, esetleg epileptikus kirohamok. A gyó-
gyulást befolyásolják családi körülményei. Sőt... egyértelműen azok
a döntők... Ha vége a szanatóriumi kezelésnek, maga egyelőre nem
mehet vissza dolgozni, ilyen koponyasérülés után egy darabig le-
százalékoljuk. ... A jövőjét illetően kötelességem tudni: mi történt?

A koponyán ütésnyomokat is találtunk.

Nem hiszük a családja által előadott anamnézist: egy konyhai
megcsúszás után nincs centrikus ütésnyom! Mi történt magával?

...beszöktem Erzsikém. Lefizettem a portást, meg a főnővért.
A gyerekek jól vannak, puszilnak Téged, nincs velük semmi baj.
Várnak haza...

Hoztam neked egy kis eperdzsemet, meg egy kis madártejet, ezt mindig szeretted. Friss tojásból van, kimentem reggel a piacra, csak nem csinálom lámpázottból. Látod kislányom, csak ránk számíthatsz, csak ránk. Anyád még egyszer sem nézte meg az unokáit. A Kati nővéred egyszer volt nálunk, el akarta vinni Gabikát. Ő egy kicsit, szóval a Gabi egy kicsit nyugösebb, hiába, ő a legkisebb, meg nagyon anyás. Ragaszkodik hozzád. A hálóingeddal tud csak elaludni. Mindannyian ragaszkodunk hozzád... Figyelj rám, kislányom: Gyuri örülten megbánta, amit tett. Nem emlékezett semmire, nekünk kellett elmesélni, mi történt... Azóta csak ül a széken, egykedvűen bámul maga elé. Nem lehet hozzászólni. Állandóan azt hajtogatja: megöltem...

Nem engedjük be hozzád! A barátnő, – Ő az egyetlen, aki tudja – azt mondja: ha beszél, itt tragédia történhet. Mi mondtuk el a körülményeket az orvosnak.

Megtörtént... Most már ezen nem lehet változtatni, megtörtént. Megmásíthatatlanul...

Bízunk Istenben. Ő majd kisegít a bajból, most az egyszer segít és nem lesz semmi bajod. Többet az életben nem fordul elő ilyen, ezért én vállalom a garanciát.

Megpróbálok beszélni Édesanyáddal.

Mihelyt hazajössz, én viszem el a fiam elvonóra. Már beszéltem a megyei főorvossal, családunk régi ismerőse, soron kívül intézkedett. A család élete Tőled függ!

Csak Tőled!

Én tudom, nincs jogom figyelmeztetni téged anyai kötelességre, de a család érdeke, a Te családotodé, hogy a gyermekeid ne veszítsék el az apjukat... ezek fiúk, szükségük van az apára!

Nagyot vétett ellened a fiam, ezt nem lehet szavakkal kifejezni. Azóta egy kortyot, egyetlen egy kortyot sem ivott.

Azt mondja: ha Te még egyszer, most az egyszer visszajössz

hozzá, pontosabban visszafogadod, ő ígéri: élete végéig egyetlen célja lesz bebizonyítani Neked: újra ember lett.

Ha jelent valamit Neked gyermekeid nagyanyjának kérése: kérek: add meg neki ezt az utolsó lehetőséget... Te nemes ember vagy. A legnemesebb, akit valaha ismertem. A megbocsátás keresztényi magatartás. Téged nem neveltek vallásosan, és mégis keresztényien élsz. Szeret Téged a fiam, nincs rajtad kívül senkije.

Engem Ő dobott el akkor, amikor téged elvett. Nem úgy, hanem a szívével. Ez így van rendjén. Most már megértem. Csak tudod, akkor nagyon fájt, mert tudtam, egyedül maradtam. Tudom, nem egészséges dolog egy asszonynak egyedül nevelni a fiát. A féltékenység velejárója egy ilyen anya-gyermek kapcsoltnak. Az anya riválist lát a másik nőben. És mindent megtesz győzelméért. Végül is keserves magány lesz a játék vége.

A férjed, a fiam, jó képességű, értelmes embernek indult, az egyetemen mindig javasolták, maradjon bent kutatói állásban. De megismert téged, keresni akart... Ez így volt rendjén. Az az átok szenvedély, az az alkohol, az tett mindent tönkre. Megtörtént ez a dolog... Ez olyan erőt ad neki, hogy megváltozik... Nagy árat kellett érte fizetni, de most már mindegy, megtörtént, bízzál benne. Adj időt, adj lehetőséget, hogy bizonyíthasson. Ne tégy ellene feljelentést. A gyermekeid apját nem ítéltetik el súlyos testi sértést okozó vád alapján, mert akkor te magad bélyegzed meg saját gyermekeidet.

Beszéltem a nagynénémmel, Pesten él, 86 éves, nincs senkije. Menjete el, kezdjete új életet, segítlek benneteket. Amíg csak bírom és élek, azon leszek, hogy megmentsem kapcsolatokat.

Én többet nem keresztezem a lépéseidet, eddig sem tettem, ezután még jobban a háttérben maradok.

Amália aláírja ezt az eltartási szerződést, fogadunk egy asszonyt, aki a házimunkában besegít. Gyuri megpróbálja azt a kutatói állást

fenn a központban. Elintézem, sikerül neki. Te pedig egyelőre ott-hon maradsz. Gabika is indul iskolába, három gyerek mellett talán így jobb is lesz. Hamar elmúlnak ezek az évek, végül is öröm egy anyának együtt lenni gyermekeivel. Ebben a rohanó világban ez egy kapocs. Amália idős, nem sokáig él. A gyerekek érdekét szolgálja ez az örökség. A te leszázalékolásod miatti különbséget fizetem, szép nyugdíjam van, nyelvleckéket adok, annyi a jelentkező, hogy nem győzőm. Igénytelenül élek, amim van, az elég halálomig. Tudom, Pesten drágább az élet, de összedobjuk a pénzt.

Erzsébet, az Isten szerelmére, válaszolj! Látod, megalázkodom előtted vénasszony létemre megtanultam az alázatot! Az ember a fiáért mindenre képes... Majd meglátod te is.

Erzsébet, tévedtem. Tévedtem, amikor azt mondtam neked ott a kis albérleti szobádban: „Nem való a csizma az asztalra.” Abban tévedtem Erzsébet, hogy nem te voltál a csizma. A fiam életére esküszöm, hogy most már így is érzem.

A jó Isten áldjon meg jószágodért!

8.

Belvárosi ház, zajló hétköznapi reggel.

– Tibi, a tornafelszerelésed! Mindig elfelejtet, nekem kell utánad vinnem. Most nem falun vagyunk, ahol fogod és hazaszaladsz a tízpercben. Zoli a 20-ast add oda Tóthnak, tegnap befizette a sportköri díjadat. Nem? – Hát te mondtad nekem, lódítottál? Majd szétnézek a dolgaidd között. Jól van na, értem én, a te korodban már illik Bus Katinak fizetni a hot-dog-ot. Csak azt tudnám, mi a jó benne? Hogy ehetitek az utcán? Ahhoz képest jól megkérlik az árát. Egy kifli, benne egy sovány virsli és 8 Ft, valamennyi, szerencse, hogy kapni lehet. Gabika, bepakoltam a tízóraidat, kisfiam,

edd meg, szépen és kérlek, ne dobd a kukába! Aki nem eszik, az nem lehet Tarzan utóda és pilótának sem veszik fel. Délben érted megyek, úgyis a vásárcsarnokban van dolgom. Na, induljatok már, elkéstek. Vigyázzatok a pirosnál: állj, ha piros, várj, ha sárga, mehetsz, ha zöld a lámpa – ezt el ne felejtétek!

Végre elmentek.

Így van ez minden reggel. Indul az egész lakás, sohasem érem utol magamat.

– Gyuri, kész a kávé, gyere reggelizni! Ezer szerencse, hogy 9-re jársz, különben megöxrülnék. Ma szerintem – öltönyben kell mened, mert 11-órától az Akadémián fogadás. Mi lenne veletek nélkülüm! Lassan már azzal is nekem kell törődni, hogy időben levegőt vegyetek. És ahogy múlik az idő, egyre jobban kényelmesedtek! Megkentem a kenyeret, itt a jam! Ja, a szalvétád! Majd varrok bele egy monogramot, mint az óvodában a kiscsoportosoknak...

Tudod, nem kell komolyan vened a zsörtölődésemet. Nem mintha komolyan vennétek, csak megjegyeztem. Ha morgok, könnyebben jár a kezem.

Leülök én is, megiszom a kávé. Egyedül arra sincs kedvem! Nőnek a gyerekek, Gyurikám! Nagy fiúk már, lassan külön utakon járnak, az élet rendje szerint kiröpülnek és ez így van rendjén. Délelőtt iskola, délután edzés, mozi, barátok. Egyedül vagyok. Te későn jársz haza. tudom, sok a munkád. Megértem én ezt, más itt az élet, mint vidéken. Nem ismerek senkit, a szomszéd idegen, mindenki rohan, nincs idő egymást észrevenni.

Szeretnék dolgozni menni. Itt vagyok 34 évesen, vörösdiplomával, 1 400 Ft kegyelemkenyéren. Édesanyádtól sem várhatjuk el, hogy élete végéig miránk keressen. Ő is egyre jobban fárad. Nem vetted észre? – Jól érzem magam, nincs semmi bajom, és ha ez idáig nem jelentkezett, nem is lesz maradvány-tünet. Ha akarom, egészségesnek nyilvánítanak. Eddig nem forszíroztam, mert való-

ban jó volt itthon. Most már szegény Amália sincs... Érdeklődtem a Tanácson, keresik Pesten a pedagógust, jobban, mint gondoltam. Az igaz, hogy csak szerződéssel, de ez egyelőre nem számít. Jót tenne nekem a munka. Gyurikám, tudod, hogy mindenütt cikkeznek a munkaterápia fontosságáról. A mindennapok egyformasága nyomasztó, nem bírom a tétlenséget.

Világéletemben dolgoztam és mindig boldoggá tett a sikerélmény. Szükségem van rá, hogy érezzem, kellek még... És a mosogató fazék mellett másra is futja belőlem. Ne félj, neked nem kell besegíteni, ellátom én a háztartást, a családunk sem fogja megcsínyleni, majd igyekszem úgy nevelni, hogy a fordítottja is érvényben legyen. Amikor a magamra szabott játékszabályokat kialakítottam, még közel voltak a konvenciók. Ma már azért nőttek a kilométerek.

9.

Este. Hálószoza. A férj vetkőzik, az asszony ágyaz.

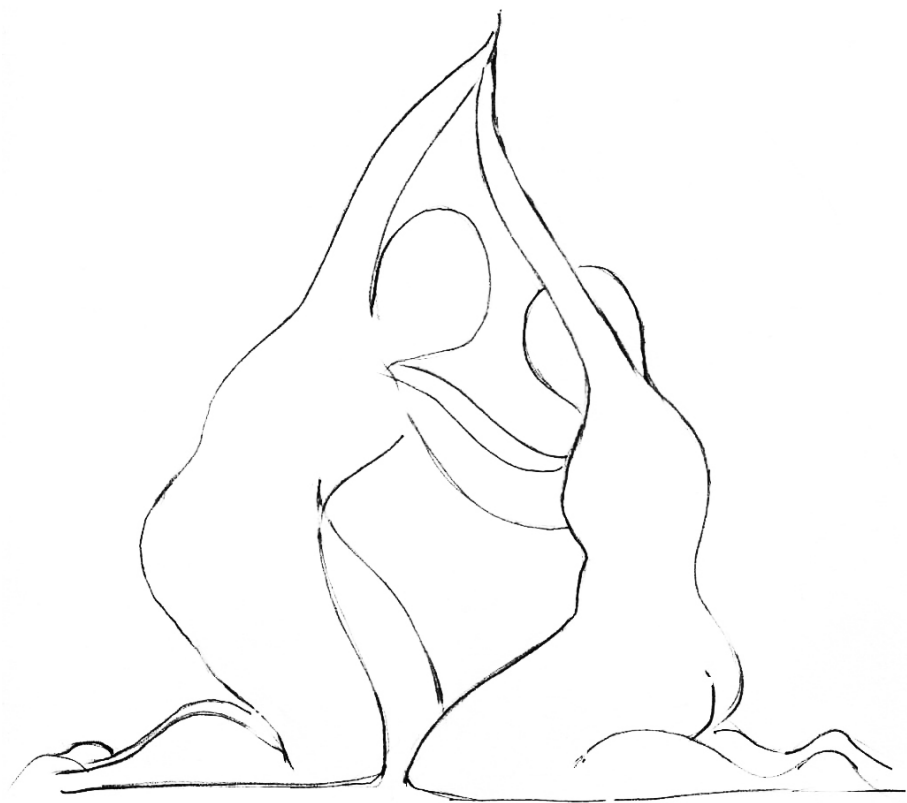
– Megmondtam az elején, nem neked való ez a nevelő-tanári-állás. De beszélhet neked az ember, falra hányt borsó az egész. Elég nekünk a saját bajunk, nemhogy még magunkra vegyük a másokét. Van neked 3 saját gyermeked, azokat fel kell nevelni tisztességesen. Örüljünk, hogy mi simán megúsztuk... Hagyd ott azt az állást! Érzékeny idegrendszerű vagy, nem veheted a nyakadba mások sorsát. Persze, gondolhattam volna, milyen állás az, ahová lasszóval fogják az embert. Kik lesznek ma állami gondozottak? A periferián élő alkoholisták, bűnöző, kétes elemek. Na és a cigányok! Nem való vagy közéjük. A gyerekek ártatlanok, de te rámedgy. Erzsikém, te érzelmi lény vagy és nem tudsz kivetközni önmagadból, ennyire már ismerlek. Holnap beszéllek Rádaival, a felesége az I. kerületben osztályvezető, az általános iskolai csoportnál. Oda tesz be, ahová

akar. Legalább a szakodat taníthatod. Régen te még a napközitől is irtóztál. Gyere kicsim, aludjunk. Napok óta fenn vagy, kiborítod magadat. Nem ér meg ennyit az egész!

– Gyuri, én igazat beszélek, ezek tények, nem hátrálhatok meg. Amit mondtam, mind bizonyítható! Kötelességem észrevételezni a látottakat!. „*Vétkesek közt, cinkos, aki néma!*” A rám bízott 30 gyermekért felelősséggel tartozom. Ezek nagy szavak, de én úgy érzem, hogy hallgatásommal nem csak meghátrálok, de visszaélek hivatásommal. Ha majd ezek a gyerekek a KÉKFÉNY-ben, vagy az aluljáróban kötnek ki, vagy belepusztulnak a ragasztózásba, szüleikkel együtt én is felelős vagyok. Hiszen nekem módomban lett volna idejében tenni arról, ami még talán megállítaná a lavinát. Itt nem arról van szó, hogy beállok-e a sorba, vagy sem, vagy megal-kuszom! A tét itt eleven húsba vág!

– Ne bonyolítsuk a dolgot. Mindent túldramatizálsz. Jól van, igazad van, de ez most nem számít. Gyere aludni.

– Mi az, hogy nem számít? – Neked mi számít, ha ez nem! Ellopják a kajákat, érted Gyuri, felzabálják a gyerekektől! Az egész intézet, – kivéve egy-két embert – hét végén a gyerekek hasán üli a halotti tort, érted? Tele a reklámszatyrok! Rövidkaraj, téliszalámi, burgonyás kenyér és ebédkor a kölyöknök nincs repeta, de adag is csak milliméteres szeletben. Érted Gyurikám: Az igazgatónő matadoros krumpliját eszik, amit másodállásban a farmján termel Monoron, a konyhakertész és a konyhafőnök irányításával, akik cserébe Color Star-t néznek otthon, bőrfotelekben, intézeti leltár-számmal, miközben várják az év végi zárást, hogy jó krumplitermés esetén a leselejtezett ingóság végleg a tulajdonukba szálljon. Tudod, milyen undorító ez Gyuri? Papolunk a nemzetközi gyermekévről, a gyermekvédelemről, és egy-egy ilyen intézetben a békafenekénél is lejjebb vagyunk, miközben az állam valóban milliókat fizet ki. Csak nem tudja, hogy melyik zseb nyeli el! Nincs revízió! Ha véletlenül

arra jár egy fejes, pillanatok alatt jön a forródrót és ragyog minden 5 méteres körzetben. És ennek a fejesnek eszébe sem jut kinézni, vagy átnézni az 5 méteren! A 16–17 éves kamasz kölykeim láb-szárközépig érő lyukas melegítőben járnak iskolába. Nincs olyan ember, akinek a szeme ne akadna meg férfias idomaikon, abban a 3 számmal kisebb ütött-kopott tábori gatyában már nem tudnak a szégyentől mást kitalálni, csak kéjelegni, mert már elolvadt szemérmességük a mindennapos kirakodóvásár testre szabott uniformisa alatt, miközben raktáraink tele vannak vadonatúj farmerekkel, csak jelenleg takarékosági év van! Megérted Gyuri! Kint csüng a tökük a szó szoros értelmében, és fokozatosan eszükbe sem jut szégyellni! Nincs szégyenérzetük, mert kiöltük belőlük! Perverzzé tesszük őket a lét meghatározó tudata alatt. Te pedig jössz itt azzal, hogy ez a dolog nem nekem való! – Hát valóban nem, de belecsöppentem és továbblépek.

– Oké Erzsikém, tovább lépünk! Nyugodj meg, tovább lépünk, bízd rám, csak most nem aktuális!

– Nem aktuális?! Hogy jön ide, mi aktuális és mi nem? Ez nem névnap, ez nem ünnepség és nem is szakszervezeti beutaló!

– Tudod jól... Az a felső megbízatás... Más belül ülni egy ilyen hatalmas szervnél és más kívül. Ha kineveznek, én is majd oda tartozom. És tudod, a madár nem piszkol a saját fészkébe. Nem szolgálná ügyünket a te kényes feljelentésed, akarom mondani bejelentésed.

– A mi ügyünket nem szolgálná?

– Igen, a mi ügyünket. A tiédet, meg a gyermekeidét. Nem szolgálná ez az észrevételezésed, többféleképpen már nem tudom mondani, és egyáltalán, hagyjuk ezt a kérdést, késő van, álmos vagyok, aludni akarok. Holnap nehéz napom lesz. Vagy gyere lefeküdni, vagy oltsd el a villanyt, vagy mit bánom én, de fejezzük be a mai napot, lehetőleg békében. Jó éjszakát, Szívem! Reggel 7-kor találkozunk, kérlek, ne a fürdőszobában, mert sietek.

– „Mert sietek, mert fádom, mert éhes vagyok, mert a mi ügyünket, mert én, én, én...” Mond, Gyuri, magadon kívül egyáltalán ismersz még valakit itt a földön? Hát vedd tudomásul, most kivételesen engem nem érdekel a te ügyed, és ne hivatkozz folyton a többes számra, mert nem vállalom a királyi többest. Mert itt szó sincs családi érdekről, nincs mi ügyünk, hanem csak Te ügyed van, a Te cezaromániád, egyedül a tied! Mióta abbahagytad az ivást, átmentél karrierizmusba és én ettől hányok, érted, hányok... Csömöröm van és undorodom, mert ugye jobban azt kezdem látni: Gazembereké a világ! És nem akarom tolni azt a szekeret, ahol te fogod az ostort, mert én tudom, hogy te ki vagy! Én tudom, mit tettél azért, hogy most itt lehess, és azt is nagyon jól tudom, hogy itt hol az én szerepem! És azt is látom, hogy egyre kevesebb ember értene meg, és sajnálna engem, mert miközben te babérkoszorúkat és dicsfényt növelsz magad köré, engem szép lassan befed a láp, ellep, betakar. És nincs egy kéz, amely felém nyúlna! Nincs egy kéz, amely segítene, mert nem az számít, hogy valójában mit érsz, mi az emberi értéked, hanem a pofázás kell, a képmutatás, hogy tálalod magad! Én egy koszos paraszt vagyok, aki felemelkedtem ugyan, de nem tanultam meg viselkedni, nem tanultam meg, mi a „módi”, nincs kontaktuskészségem, nem tudok gátlástalanul hazudni, mert azt hoztam otthonról, ha borús az ég, eső lesz, ha süt a nap jó idő lesz. És ezt a két valóságot nem tudom a helyzetnek megfelelően észrevételezni, és ez óriási baj. Tudom, nagy baj, mondhatnám azt is, hogy műhiba, de ez már így van, megmásíthatatlanul így van. Ezen változtatni nem tudok, csak megfulladni, érted, megfulladni! De egy erős paraszti élni akarást hoztam azért magammal, ez az én örökségem, és amíg parányi erő is lesz ebből az örökségből, küzdök a felszínen maradásért. Érted, küzdök! Milyen társadalom kutatómérnöke az, aki elitta a tsz pénzét, agyonverte a feleségét, alig volt egész eddigi pályafutásán egy önálló gondolata, miközben

egyre feljebb-feljebb bukott, soha nem esett el. Szép lassan jár érte a Mercedes, – pardon 1500-as Zsiguli – hogy majd újra vedelhesen a fogadáson, elvégre sofőrje van! Én meg húzom az igát, mosok, főzök, takarítok, dolgozom, gyereket nevelek, írom a te előadási-
 idat, – mert „*Erzsikém, az írás a gyengém*” –, és most fennakadsz ezen a szaros bejelentésen, pedig tudod, hogy semmi nem fog változni, hisz csak a te féléd olvassa, csak végre egyetlen egyszer, érted, egyetlen egyszer ebben a rohadt életben, hű lehetnék magamhoz, mert már csak magamhoz akarnék hű lenni! Magamnak akarom bebizonyítani, hogy nem vagyok egy félig agyonvert élőhalott, egy félkegyelmű, mert valami tartásom még maradt! Mert nem tudok annak a szaros cigánykölyöknek a szemébe nézni és megkérdezni: hogy vagy kisfiam!

– Beteg vagy Erzsi, én betegekkal nem vitatkozom!

10.

Munkanap, délelőtt. Cseng a telefon:

– Popovics György elvtársat kérem!

– Á, szervusz, kérlek! A titkárnőd említette, értekezleted van. Csak egy pillanat az egész. Az egyik főosztályunk kapott egy bejelentést a feleségedtől: egy kis peremterületi nevelőintézetünk fonákságait észrevételezi. Tudod – kérlek alássan – emberek vezetik azt is, majd utána nézünk. Jelentéktelen kis intézetecske, hamarosan felszámoljuk. Tudod kérlek, amikor megindul az új gyermekváros, ma már a felmenő rendszerben van a fantázia, így átszervezés alá kerül ez az egész gyermekvédelem. Szívesen fogadnánk a bejelentést, de most rendkívül sok a restancia, szóval érted! Majd a II. félévben foglalkozunk a kérdéssel. Mi azért intézetünk élére igyekszünk jó képzettségű, hivatását szerető, igazi szakembert helyezni.

Tudod, fő az egységes gyermekvédelmi szemlélet. Így egy kicsit erős és mondhatnám elképzelhetetlen a feleséged észrevételezése, inkább személyi intrikáról lehet ott szó, nem gondolod? Ha te is jónak látod, semmisnek vennénk ezt az egészet. Á, meg sem írta, majd nem iktatjuk, bízd csak rám, semmi az egész, beszélj meg otthon... Majd elfelejtettem: add át üdvözlétem kedves feleségednek. Sajnos, még személyesen nem volt szerencsénk egymáshoz. Hogy szolgál az egészsége? Igazán sajnálom, hogy ilyen fiatalon ennyit betegeskedik. Mondd, kérlek, mivel is százalékolták le őt annak idején? – Ideg, vagy elme-ügy?...

11.

Az asszony a fürdőszobában mosni készül.

– Zoli, Tibi, gyertek csak ide! Mindig rohantok, nem figyeltek rám, beszélhetek nektek. Nézzétek, a 4/a-s programon mossuk általában a könnyű, színes textíliákat. A 3/3-ason az erősebben szennyezetteket, ha pedig ágyneműt mosunk, a 2/a a legjobb. A többiek nem szabad, mert összemossa a ruhákat. Vigyázzatok, mindig hasonló színűeket dobjatok be. Majd elfelejtettem, mosás után a vízszabályozó csapot balra kell fordítani, a szűrőt meg kiüríteni.

Tavaly vettem a MINIMAT-ot, az idén még garanciás, kétszer javították.

– Hová készülsz, anya?

– Hát... sehova. De soha nem lehet tudni, lebetegszem, vagy esetleg meghalok és akkor mi lesz veletek? -

– Anyu, már megint baj van odabent? Biz Isten bemegyek abba a szuperintézetbe, és kiosztom azt a szemét igazgatónőt... *„Kedves igazgatónő, csókolom a kezeit, szükségem lenne két kg. combra, lehe-*

tőleg ne zsírosat, tudja rengetegen vannak a boltban. Holnap ráérek, leszedelem a cseresznyéjét...

– Ne hülyéskedj, Zoli, erről már nem beszélünk, nem téma, érted?

– Dehogynem téma, azt hiszed, nem tudom, hogy a történetek után mi folyhat az intézetben? A múlt héten egész éjszaka ügyelet voltál, te a háromgyerekes anya, és csak *„állandó éjszakásra van szükséges intézetünknek a következő tanévben”* – és *„tudja Erzsébet, magának lejár a szerződése”*. Tudod, hogy mondják ezt nálunk, anya: Kibaszás...

– Zoli!

– Jól van, bocs... kitolás, így stílusosabb, de se baj anya, rá se ránts, kibírod még ezt a pár hónapot és aztán...

– Az anya közbevág:

– És azután...?

– Apu már beszélt a barátjával, szeptembertől még az elit iskolába, taníthatsz anya, és nem szerződéssel, hanem kineveznek. Státusban leszel.

– Zolikám, mondd, valóban azt hiszed, ez a megoldás? Elfutni, meghátrálni a nehézségektől? Zolikám, te fiatal vagy, életerős, sport-pályafutásod alapján ezidáig sikeres emberpalánta és te is így látod a kiutat? Válaszolj Zoli, ez most nagyon fontos nekem, elvégre a legnagyobb fiam vagy, az én vérem.

– Nem anya... nem egészen, de apu is mondja: szél ellen nem lehet pisálni. Különösen neked nem.

– Különösen nekem miért nem? –

– Hát... mert te nem lehetsz egyetlen játszmaiban sem nyertes.

– Fiam, én miért nem lehetek nyertes?

– Nem fontos az anya.

– Nagyon fontos, és kérlek, válaszolj.

– Mert... beteg vagy és esetleg visszaesel.

- És mi bajom van, kisfiam?
- Semmi különös. Csak tudod, egy kicsit érzékenyebb vagy az átlagnál, amiatt a baleseted miatt.
- Ki mondta ezt neked, fiam?
- Hát... apu, meg a nagyi.

12.

Este van. Csengetnek. Ismeretlen férfi csomagot nyújt át. Távozni akar.

- Álljon meg! Hogy hívják?
- Kaposi Zoltán.
- Címe?
- Nagymező u. 11. VII. emelet.
- Foglalkozása?
- Kamionos.
- Melyik vállalatnál?
- A Hungaronál. De miért írja ezeket?
- Hogy holnap bejelentsem a rendőrségen, ez fontos. Ez igazol engem.
- Nem értem kérem.
- Mit nem ért?
- Másfél hónappal ezelőtt eltűnt a feleségem, a legkisebb fiammal. A rendőrségen tudtam meg, nyugati útlevele volt. Azóta nem kaptam hírt felőle. Majd most kapok, persze csak holnap. A rendőrségen felbontják a csomagot és talán találok benne magyarázatot, ami bizonyítja ártatlanságomat. Ez fontos, munkaköröm miatt.
- De kérem... Ezt nem teheti velem... Én szívességet tettem magának. Elvesztem az állásom, tilos nekünk az ilyesmi.
- Engem nem érdekel.

– Kérem, nagyon kérem, nem szoktam ilyesmit csinálni, hallgasson meg, ne zárja be előttem az ajtót. Nagyon kérem, olyan idős kisfiam van, mint aki odaszaladt hozzám Triesztben és könyörgött, hogy hozzam haza. Kérem, muszáj volt megtennem, nem bírtam nézni a szenvedést, jött az anyja, szemrevaló barna asszony, ő is sírt. Kezében egy csomag volt. Mit tehetek önért – kérdeztem tőle. Mire ő: *„bocsásson meg, ha megtenné, nem is tudom, hogy hálálhatnám meg, vigye el a gyerekeimnek ezt a csomagot, Budán laknak. Ne féljen, csak farmer van benne. Ennyit már sikerült megtakarítanom.”* Kérem, ha maga lett volna az én helyzetemben, maga is elvette volna azt a csomagot, azt nem lehetett NEM elvenni...

– Jól van, köszönöm... Majd azt mondom, itt találtam az ajtómm előtt. Itt vannak az adatai, már nincs rá szükségem.

13.

Rendőrség, belügyi osztály. A csomag tartalma:

2 db sötétkék Lewis farmer, 2 db vízhatlan anorák, 1 db fekete férfi ing, 3 db alma szappan, 4 csomag rágógumi, 1 borotvahab, 1 db levél. Tartalma:

„Az ember belsőleg gyakran szerencsétlen, mert kudarcba fullad az élete. Ez azért történik, mert a maga módján, a maga mércéje szerint akar emberi módon élni, pusztán a saját erejére támaszkodva. Vannak valódi nemes gondok. És az ember túl gyenge elviselésükhöz és még gyengébb a megoldásukhoz. Talán nem is annyira a kívülről jövő csapások pusztítanak, hanem inkább mindaz a rossz, amelyet magunkba zárunk, és amely ott legbelül erjed. Ha komolyan akarunk cselekedni, szembe kell néznünk a valósággal:

Az öngyilkosságot gyávaságnak tartom, így: élek.

Furcsa játék ez az élet. A szabályok ellen vétettem, elismerem, de nem volt más menedékem.

Politikai tartalma nincs döntésemnek, egyetlen magyarázata: a létem.

Sok pár akad, akik kézen fogva mennek, mert a testek könnyen egymásra találhatnak: Én elvesztettem ezt, amikor Pesten új életet kezdtem.

Hittem a kapcsolatban, – elvesztettem.

Bíztam a cselekvésben – elbuktam.

Nem maradt más: csak a menekülés.

Egyetlen, amim még van: a reményem.

Erzsébet”

14.

Apa, Zoli, Tibi vacsoráznak. A burgonyás kenyér, mint a fűrészpor morzsolódik az életlen kés alatt.

– Tibi, inkább szólj, mint szemetelj! Ki fogja ezt kitakarítani?

– Az élő seprű, apa.

– Milyen seprű?

– Élő... Morzsi, a kutya, tegnap kaptam.

– Te kutyát hoztál ide, az emeleti lakásba?

– Hagyd apa, Tibinek szüksége van rá. Pótcselekvés. Majd új életet kezdünk, ránk fér. Reggel 6-kor kelés, kutyasétáltatás, etetés. Délben irány haza, vár a Morzsa. Nem rossz ez így apa...

– Nem is te lennél, Zoli, ha mindenre nem találnál magyarázatot. Bár lehet, hogy most kivételesen igazad van, csak azután nehogy én maradjak egyedül a gazda. Ki is a mai ügyeletes?

Tibi előveszi gondosan vezetett jegyzetfüzetét.

– Mindig, aki kérdi, te apa.

– Jól van. Mosakodjatok, és irány az ágy! Reggel korán ébresz-

tő. Tudjátok, a Morzsa! Te Zoli, kivételesen nézheted a meccset. Ritkán van VB selejtező, meg amúgy is beszédem van veled... Vége az első félidőnek: 0:0. Szünet, addig reklám: „*Márka, itta már ma?*”

A férfi rágyújt.

– Zoli, holnap írk levelet édesanyádnak. Már mindannyian írunk, kivéve téged. Mindig csak ígéred, de nem teljesíted. Nagyfiú vagy már, félig-meddig családfő. Neked jobban kell látnod a lényegget, írj, kérlek!

– Rühellem ezt a viccet, fater, úgy leveleztek, mint a szerelmesek. Mintha nem történt volna semmi, csak anyu jutalomüdülésen lenne. „*Drága Erzsébet, Kedves Gyurikám, édes kisfiam*” – Mi ez, színdarab? Mert annak is marha ROSSZ! Nem gondolod, hogy egy kicsit elkéstetek ezzel a „la múr”-ral?

A férfi hallgat. Nem él apai jogával, nem fegyelmez.

Vége a szünetnek, a játékosok újra pályára lépnek.

– De igazad van, fiam, elkéstünk. Végérvényesen és megmásíthatatlanul.

Zoli a meccs után szobájába vonul. Fejbólintással mondanak egymásnak jóéjszakát. Tibi takarója a földön, Zoli megigazítja. Kiveszi öccse ágyából a Morzsit, kiteszi a konyhába. Szegény ördögök, vak vezet világtalant! De egyszer majd öcsi is felnőtt. Addig többet játszik vele. Csak hát az edzések! Jóformán minden délutánja foglalt. A válogatottság: kötelez.

Bezárja szobája ajtaját, egyedül van. Füzetet vesz elő, kitép egy lapot, s írja: „*Anyám. Ma bent voltam az intézetedben. Karcsi bácsi, az új igazgató kérdezte, hová tetted a tavalyi szemléltető képeket? Megmutattam. Tanítványaid kérdeztek téged, válaszoltam: Köszönöm, megvagy. Kívántak Neked jó egészséget. Én is kívánok. Farmerben voltak, a töküik már nem csüngött ki. Bocs, hogy pesszimista voltam, azt a játszmát nem te buktad. Csókol Zoltán fiad.*”

15.

Trieszt, tengerpart. Anya gyermekével. Haragoszöld a tenger. A kisfiú odabújik anyjához. Az anya szárnyai alá veszi őt. Összeölelkezve melegebb.

– Anyu, messze van Magyarország?

– Messze.

– Arra, délre?

– Nem kisfiam, északra.

– Nagyon messze?

– Igen, messze.

– Menjünk haza.

– Hova haza?

– Északra, Pestre.

– Nem lehet.

– Miért?

– Csak.

– De én haza akarok menni. Érted? Haza akarok menni. Haza Apához, Tibihez, meg Zoltánhoz! Haza a testvéreimhez. Haza a lakásunkba, haza a játékaimhoz, a barátaimhoz, a osztálytársaimhoz, haza, haza, haza...

– Hagyd abba Gabika!

A kisfiú erőszakkal kiszabadítja magát, farkasszemet néz anyjával. A kétségbeesett harag erőssé teszi, elhatározásában tántoríthatatlan:

– Én haza megyek. Akkor is, ha Te nem jössz... hazamegyek. Írok apának, jöjjön értem! Elmegyek a rendőrségre és megmondom: elloptál! Elloptál az enyémetől, elhoztál ide az idegenbe, ahol nincsenek barátaim, ahol nincsenek testvéreim és minden idegen. Mindenemet elvettél, kifosztottál, érted?

– Igen... Értem. Bocsáss meg!

– Gyűlöllek, gyűlöllek...

Pofon.

A kisfiú megragadja a pofot adó kezét, csókolgatja: Édesanyám, miért tetted ezt?. Miért, pont velem? Hiszen tudod, mennyire szeretlek. Édesanyám vigyél haza, menjünk vár minket az otthon, elég volt ebből... Édes kicsi anya, vigyél haza...

Együtt sírnak.

– Kisfiam szeretlek. Ez az egyetlen biztos pont most az életemben. De nem tudtam már otthon élni... Csak így maradhattunk együtt... Te ezt most nem értheted, hiába magyarázom, vannak olyan dolgok, amelyek csak a felnőttek számára méretezettek... Bízom benne: mikor nagy leszel, megérted. A jövőd az én bizonyítványom lesz... Ennek így kell lenni. Hidd el kisfiam, mindent milliószor átgondoltam, és rájöttem: ez az egyetlen módja életbemaradásomnak... Kérlek kisfiam, higgy nekem és várj. Egyszer, talán nem is sokára, majd találkozol szeretteiddel, de addig nem tehetünk mást, csak ezt, várni, várni, várni... Ne sírj, könyörgöm, ne sírj, ne nehezítsd meg várakozásunkat!

A tenger felől érkező hűvös szél a jelent mutatja. Fáznak. Őszszeboronálja őket újra a természet. Az asszony átöleli kisfiát. Görcsösen szorítja. Elviselhetetlen a hiány, erős a szorítás. Egymásba kapaszkodva indulnak a város felé. Harangoznak. Ebédidő. A barakkokban ebédet osztanak. Egy disszidens, egy szelet kenyér.

Lassan elfogy ez a nap is. A hetvennyolcadik. Augusztus huszadika van. Otthon ünnep. Itt nem az.

Talán holnap, holnap jön el az a nap, mikor elindulhat az új felé. Úti cél: Amerika.

II.

Vége a koncertnek, elered az eső. Mindenki indul valahová.

- Merre menjünk? – kérdi a férfi.
- Te dönts el. – mondja a fia.
- Nem, ma te vagy a parancsnok.
- Akkor menjünk haza.
- Elviszlek ebédelni.
- Jó, ami otthon van.
- Mehetünk a vidámparkba.
- Ne, apa.
- Milyen nálad egy fagyalt?
- Most nem kérek, apa.

Indulnak.

Apa és fia. A fiú megfogja apja kezét, egyenletesen lépkednek.

Szövetségesek.

Az utakon forгатag. Ünnepelnek az emberek.

- Klassz volt a zene?
  - Klassz.
  - Máskor is eljössz velem?
  - Máskor is.
  - Focizni is?
  - Focizni is.
  - Kirándulni is?
  - Kirándulni is.
  - Kösz apa.
  - Én köszönöm, fiam.
- Egymásra néznek. A fiú kiegyenesedik, úgy kérdi:
- Apu, ami egyszer elmúlik, az nem jön vissza?
  - Nem fiam.
  - Mert tegnap után ma jön?

- Igen, és ma csak ma van. Holnap, tegnap lesz a ma.
- Ezt te mindig tudtad, apa?
- Nem, fiam, én is csak nemrég tanultam.
- Azóta, mióta megtörtént?
- Azt hiszem, igen, fiam.
- Anyu most boldog?
- Nem hiszem, fiam.
- És boldog lesz?
- Azt nem tudom.
- Nem is sejtet?
- Sejtem.
- Az éveket el lehet felejtetni?
- Nem.
- Akkor én is sejtem.

Némán lépkednek. Kettőjüket saját börtönükbe zárja az emlékezet.

- Apa!
- Tessék, fiam?
- Igyekszem majd többet nem kérdezni a MIÉRT-et. Majd ha felnövök megértem. Oké, apa?
- Oké, fiam.

1985.

Visszaszámlálás

Az óra ketyeg, Zsuzsa szuszog egyenletesen, jóllakottan. Lábaik áthajtja gerincemen, tehetetlen kezei arcomba csapnak. Álmomban sem felejttem el, hogy ő a feleségem.

Szobám falára hatalmas neon betűk költöznek a túloldali ABC tetejéről, s a fordított információs jelek rajzaiban világosan kiveszem hason fekvő nagyobbik fiam arcélét. Anyám vonásai – állapítom meg. Belerúgok az ágy lábába, mert eszembe jut a gyermekkorom: menyire utáltam a gének üzenetét és a szomszéd nénik hasonlítókat. De így van ez. Olykor megesszük, amit tegnap még kihánytunk...

Anyám... A múlt héten szembe jött velem, rossz volt a lift, elindultam hát gyalog. Lépegetek, lépegetek és egyszer csak jön... Ő... Az anyám. Mosolyog, s közben hajával körtáncot integet... *„Ez ám a civilizáció”* – szól hozzám csalafintán, mezítláb van, bokája szabadon, kapálgat a nyírségi homokon, talpai szeretkeznek a finom homokszemcsékkel. *„Ez az egészség fiam, nem a város, zárt lépcsőházi*

gyaloglásaival.” – a hallucinációkkal fűszerezett komplex vízióim győznek meg: azonnal idegorvoshoz kell mennem.

Most, rögtön, innen a harmadikról, le lift nélkül, amíg nem késő, míg tudatom megtaláltat egyet velem. Különben szégyen. Családom, fiaim, szomszédok, környezetem megtudják, amit most még csak én tudok: hogy bediliztem. Nem. Ezt nem tehetem meg az enyéimmel. Visszaindulok. Taxit keresek. Beszállok, és megteszem, amit eddig még nem: pszichiáterhez megyek.

Az orvos mosolyog, egyfolytában csak mosolyog. Protokoll mosolya biztatás felém: kitartás, legalább fél óráig, amíg terápiázunk. Egyébként velem van. Mindig. Felesleges az aggodalom. A pénzért a kúra végén visszanyerem önmagam, amit amúgy gyógyulásnak is neveznek. Ezt állítja nekem.

E pillanatban már a jelennél tartunk. Feltárjuk együtt a múltat. Születtem, növogettem, gyerekkornak vége, halálesetek újból felszítva, konfliktusok kiélezve, testvérféltékenység. Ödipusz komplexus, apai hatalomtól félttem gyerekkoromban.

Sosem verem a gyerekeimet, pedig rájuk férne. Makarenkó is feljogosít erre, tanai hirdetik: mindent idejében, egy-két pofon megengedett. Nem verem őket. Az anyjuk rájuk csap helyettem is. Értethető. Ötödik éve otthon van, fent a nyolcadik emeleten, négy évig albérletben, a hetedikben, kint a városszélen. Óvoda csak jövőre. Az ő idegei is végesek... *„Sebaj, már csak egy év, ez az év”,* hajtogatja.

Már csak egy év, és utána ugyanez hatványozottan. Mások gyerekein gyakorolhatja pedagógusi hivatását, feltéve, ha kap állást, akármilyet, itt bent a városban. Az lesz ám az igazi. Reggel időre

rohanás, délután fordítva, táppénzes bulik a soros gyermekbetegségek alatt. Öröm a köbön, iskolának is, nekünk is, gyerekeknek is.

De minek erről bagolyként kuvikolni, van még egy év, és addig még szóba jöhet valamilyen kisgazdálkodás. Csak én erősödjek meg, szedjem össze magam. Legalább annyira amennyire egy férfinak kell.

Két hete táppénzen vagyok. A rezsi magas, most volt karácsony, a gyerekek nőnek. Városunknak színháza lett, egy kis kultúra is kellene, elvégre értelmiségiek vagyunk, vagy mi a fene.

Talán még gyerekszolgálatra is telik, dédike vállalja egyszer-kétszer.

Ruha is kell oda, nagy a flanc. Az asszony a gyereknevelés és a túróscsusza alatt tizenöt kilót felszedett. Egy hosszú fekete bársonyszoknya elkelne. Az én diplomaöltönyöm még megteszi. A feneke ugyan szításodik, de nincs vész, a zakó hosszú, jól eltakarja.

Zsuzsa helyzetet változtat. Most a bal lábát fúrja belém. Lassan már egészen rajtam van. Betakar. Fogva tart. Szabadulnom kell, ki az ágy szélére. Nem tudok, jön utánam. Mosolyog, lám még álmában is nevemet motyogja.

Rendes asszony. Nyolc éve jóban, rosszban velem van. Tűr és akar, igyekszik, rámenős.

Minden van már a lakásban. Délután tettem fel a függönyeit. Sárga csomókat kötözgetett bele, így jobban illik a padlószőnyeghez. Amit reggel bekötözött, délig fiaim kikötözték.

Mikor jöttem ebédelni már a földszinten hallottam: *„hányszor mondtam már fiúk, a függöny nem játék, puff...”* Azóta késztermék, itt csüng tőlem karnyújtásnyira.

Beveszek még egy altatót.

A jövő hétre gyógyulnak kell lennem, nincs mese...

Két hétnél több lazítást nem engedélyezhetek. Még hogy szanatórium. Hová tenném őket?

Ezeket itt mellettem.

Reggel kint húsz fok hideget mértek, új ez a lakás, az ablakok nem zárnak rendesen. Tiszta haszon a bedilizésem... Szerencse, hogy itthon vagyok. Most már jó az ablak, betömtem.

Ádám köhög. Takaró feje alatt, pizsama a nyakban. Egész éjjel takargatom őket, hajnalra elfáradok, megunom, ideveszem magam mellé mind a kettőt, így négyen ezen a másfeles díványon jöhet a pihenés. Persze most reggel nem rohanok időre. Délig, míg rajtam ugrálnak, kiheverem az éjszakát.

Utolsó éves egyetemista voltam, szupersztár nő bálványa, fehérneműm mosásáért versengtek a lányok, két hét, maximum egy hónapig mosta csak egy lány. Áprilisban megjelent apám. Az öt év alatt sosem jött, csak pénztől tudtam, hogy van. Elfoglalt ember, most is ugyanazt a vállalatot vezeti. Stabil ember. Megjelent és mondta: huszonhárom éves vagy, júniusban diplomázol. Igyekezz, hozd előbbre a vizsgádat. Június végén temetjük anyádat.

A rák könyörületes volt. Gyorsan végzett. Negyvenkét évesen. Nézem nagyobbik fiam arcélét. Megnyugtató. Belekapaszkodom. A kicsi teljesen Zsuzsa. Kövér, pufók, mindenevő. Idegrendszer a helyén. Ha éhes ordít, ha jó a kedve nevet, eleven ördög, szél ellen száguldó. Megveti belé a hátát: *fújj el, ha tudsz*, és már hethét ország van...

Orvosommal a jövőmet építjük. A jelen felmérve és bemérve. Alap. Behatárol és meghatároz. Így van rendjén. Felelős vagyok mindenért.

Mióta megtörtént az összevonás, kész diliház odabenn. Két cég apparátusa, feladatok tisztázatlanok, ökölharc és létbizonytalanság, jelen gazdasági helyzetben intézményben dolgozni, kiváltképp művelődésügyben, nem éppen idillikus és nem is biztos, hogy élet-hossziglan. Mindannyian tudjuk, év végére csak a fele munkaerő marad. Elő hát a tartalékokkal, kinek miye van, dobja be, de ne a közösbe... A részesedés már ugyanis bőrre megy.

A film a cigányhelyzetről pozitívum. Piros pont. Eddig még nem írtam forgatókönyvet, kiváltképp nem társadalmi létkérdésekről. Kémiatánár vagyok, de népművelőnek lenni városi állást és lakást jelent, így a H₂O mellé sajátítgatom az osztálytársadalmak strukturális elemzését. A videózás jó dolog. Ha sikerül komolyan felfognom azt is, hogy most ez a főállásom, ez a fő munkatevékenységem, amivel eltartom a családom, amivel tartozom felnőttkoromnak, akkor már könnyű lesz.

Most még vizes a tenyerem, remeg a kezem, dadogok, a fények vakítanak, a szereplés megijeszt, a konkurencia szorongat, a határidő határtalansága főbiássá tesz, rohanok, elhagyom magam, körhinta, kavalkád, elég, visszaszámolok: három, kettő, egy, nulla...

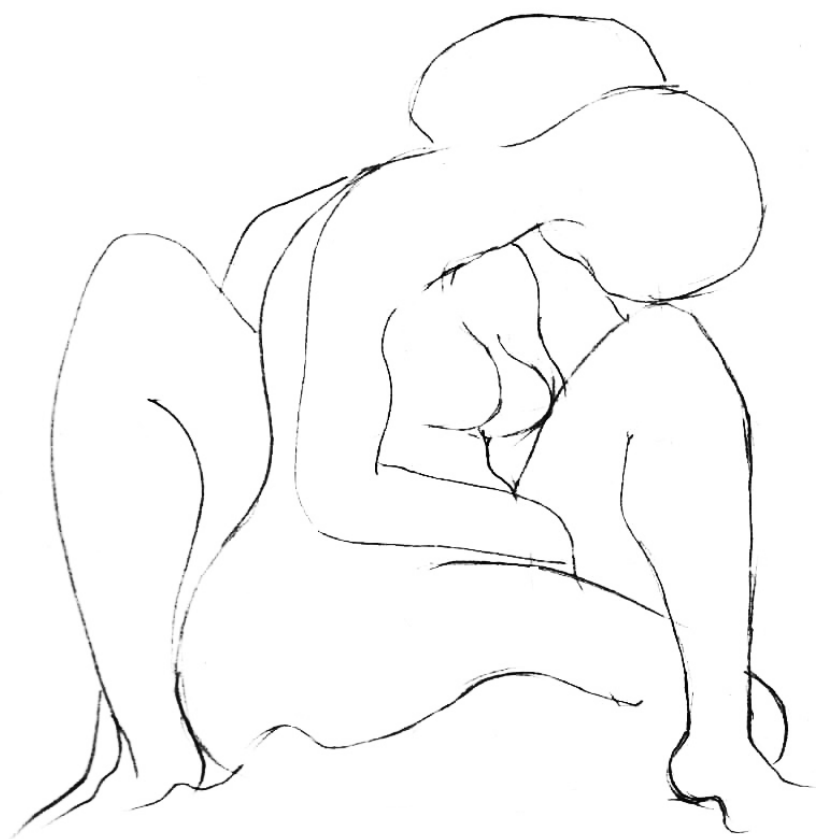
Talán most. Most már jön az álom. Átölel, elringat, elvisz egypár órára, csak egy párra, háromra, kettőre, egyre, félre, elvisz... el...

Júliusban ismertem meg.

Mikor megláttam, tudtam bekövetkezett, amitől eddig féltem. El akartam hessegetni, ki akartam kerülni. Minél jobban nem akartam, annál jobban belebotlottam.

Előszedtem enyéimet. Egyenként. Összesen. Külön-külön, majd újra együtt. Mindhiába.

Bent a stúdióban magnóra mondtam: kuss, kikészít, remény-

telen, hagyd békén, távozz sátán, rossz nő, családos, gyereke van, jól él a férjével, mit akarsz tőle, rendes nő, ne harapj bele, úgy kell, minek menekültél a házasságba, más is felnőtt pótyanya nélkül, légy már nagykorú. Hiába.

Ott szobroztam szobájában, hogy érezhessem az illatát. Udvaroltam barátnőjének, hogy féltékennyé tegyem. Provokáltam, hogy hallhassam a hangját. Beültem a könyvtárba, hogy vele lehessenek.

És süllyedtem. Ingovány, lép, mocsár, mozgólépcső.

Arcomon arcod, kezemen kezed, bőrod bársonyosan meleg. Alma-méz illatod. Simogatlak. Nyakadban kristálygyöngyök. Melleid tenyerembe férnek. Öled alá örvénylik. Benned vagyok. Enyém vagy egészen, enyém vagy örökre. Gyere velem. Szökjünk meg. Fuss fel velem a rétre, a zöld rétre. Elviszlek. Nincs múlt, csak jelen. Nem élet, nem év, nem hó, nem nap, nem óra. Csak perc. Egyetlen egy. Ne mondj nemet, kérlek ne. Nem akarok józanságot, nem akarom csak a mámort, fenn ott a rétünkön. Veled, veled, ugye érted, gyere... gyere.

Az ágyon fekszem. Éjjel fél háromkor, falamon az információs jelekkel.

Hát meddig kell még itt élnem, meddig fonódnak rám ezek a hínárok, mint egy fatuskó a csörgedező patakon, úgy fekszel keresztbe rajtam Zsuzsa, birtokolsz még álmodban is, azt hiszed, hogy kívánlak, hogy Téged kívánlak, minden este, illegeted magad, hát csoda, hogy impotens lettem? Ha tudnád, micsoda fantáziára volt eddig is szükségem, hogy itthon férfi lehessenek, de már az se segít. Nincs könnyörület, hogy legalább ne fulladjak meg... hogy levegőt kapjak, csak egy pillanatra, egy percre, egy icike-picike akármire... hát miből gondolod Zsuzsikám, hogy nekem Te elég vagy, nem gondolod, hogy egyszer eljön a csömör, és hogy elegendem van az izadságszagodból, az örökös tökéletességeidből, a józanságaidból,

a „*mindig tudod mit akarsz*”-ból, a féltékenységeidből, a hatalmas ülepedből, elegendem van mindenből, és Te még álmomban is tuskómódra keresztülhágysz rajtam, Zsuzsa.

Három... kettő... egy... nulla.

Én nem hagylak el.

Mert szerződést kötöttem veled.

Mert feleségül vettelek.

Mert anyám lettél, anyám helyett.

Mert halott bátyámat sajátodként temettük el.

Mert szültél nekem két gyönyörű fiúgyermeket.

Mert rendes vagy Zsuzsa.

Legrendesebb, akit valaha is ismertem.

Mert gyávaságom ellenére vak még nem vagyok, és látom félelmedet.

Mert féltesz.

Engem féltesz.

Ki nappal és éjjel becsap Téged.

Ki álmában is mást ölel helyetted.

Ki nem érdemel Téged.

Ki...

Három... kettő... egy... nulla.

Ki szeretlek titeket.

Három, kettő, egy. Nulla.

Mert hisz ez az egyetlen lehetőségem.

1984.

Vallomás

Nem mondhattam el szavakban, féltem:
a hangok kikerülnek
elgurulnak melletted
Hozzád nem érnek
megsemmisülnek.
A szemtől szembeni tévedések nehezebbek.
Fájnak a félreértések.
Berekesztenek.

Magamra maradtam.
Torkomban a szétfoslott remény darabjai
fel-felsikoltanak.
Kinyújtott karod helyett az üres
semmiséget markolom.
Most rossz, mert nincs mibe
kapaszkodnom.
Ölelésed helyett árnyadat tartom,

veszteség között legnagyobb:
már nem is látom.

Széthullottál bennem apró részeidre.
Mennyi ebben az én hibám: nem tudhatom,
mert lehet: csak én raktalak össze.
Kezed simogató mozdulata megáll félúton,
érintésed melegsége megtörik a havon,
szemeid fénye átcsap arcomon.
Elengedlek.
Menj szabadon.

1980.

Találkozásaim a Szex-el

Z. kerületi tanács Hazafias Népfrentjának titkára. Hivatalos ügyben keresem. Sok ajtó, kilincs, várakozás. Végre bejutok. Meglepődik: mást várt. Öregebbet, szebbet vagy szőkét?

Ő tudja. Mentegetőzés, elnézéskérs, sok a restancia, kér egy kávét?

Szóhoz jutok: jöveelem célja két perc alatt megbeszélve, a kért dolog beígérve. „Ne rohanjon, legalább a kávét igya meg.”

Fakó kefehaj, vizenyős szem mustrálgat, tetőtől talpig levetkőztet. Kint rekkenő a hőség, melltartót nem hordok, tekintet ott elidőz. Kávét megiszom, köszönöm az ígéteret, megyek. Mennék. Bolhapattanás, keze kezemen.

– Ráér ma este?

Sóbálvánnyá válok. Mi köze ennek a hivatalos tárgyalásnak ahhoz, hogy én mit csinállok este?

Lecsap bambaságomra:

– Gondolnám, elmehetnénk egy moziba, vagy valahová egy kis

zenét hallgatni. Megrázom a fejem. Úgy látszik, nem vagyok eléggé határozott, mert tovább gombolyítja a fonalat:

– Ha ma este valami programja van, nem baj. Itt van a névkártyám, magának ezen a számon mindig ráérek. Azért tegye csak el...

Az erőszakkal kezembe nyomott kártyát leteszem az asztalra, az ajtót egyszer és mindenkorra szeretném bezárni magam mögött. Kígyói sziszegés:

– Mire vág fel? Nem gondolja, hogy nagyon is fennhordja az orrát? Annyi nő akad, amennyit csak akarok, maga meg itt kéreti magát! Látja itt ezt a perzsaszőnyeget?/!!!/?/ Ha ez beszélni tudna, ugyancsak meglepődne magácska! /?/ Sokkal előkelőbb, szebb hölgyek élvezték társaságomat ebben a szobában! Na, viszontlátásra! A kért dologra majd hivatalosan válaszolok, írásban, hatvan napon belül, rengeteg a dolgom...

Leforrázva lépegetek a lépcsőn. Hibás vagyok, mert lett volna egyszerűbb megoldásom. A névjegykártyát elteszem, a randevút beígérem, és nem megyek el. Lehet ugyan, hogy nem intéződött volna el, amiért jöttem, de legalább nem a szemembe sértegetnek.

* * *

B. város tenisztelepe. Újabban mindenki teniszezik. Nyolcéves koromtól játszom, nívós csapat első játékosa vagyok még mindig, tehát az azóta eltelt húsz év feljogosít arra, hogy megállapítsam: státusszimbólum lett újra a fehér sport, népköztársasági államforma és szocializmus ide vagy oda. Új arcok, egzisztenciák, párttitkárok és megyei tanácsi dolgozók, mi versenyzők szép lassan kiszorulunk a pályákról.

Kisfiamat pisiltetem délután fél hatkor a klubépület női öltözőjében. Mellettünk a férfiöltöző. Mindkettő ajtaja a közös társalgóra nyílik. Dolga végezetten gombolom csemetém nadrágját, majd

a társalgón keresztül irány ki a pályára. Edzés van, holnap ismét csapatbajnokság. Nyílik a férfiöltöző ajtaja, s anyaszült meztelen megjelenik a városi párttitkár és elvesz az asztalról egy már megbontott üveg sört. Iszonyú szégyen fog el: rosszkor jöttem. Irulok, pirulok, hirtelen azt sem tudom, hol hagytam az ütőmet. Belém csap a felismerés: bent a női öltözőben, vissza kell mennem érte, most azonnal, mert az edző már így is ideges, nem szereti a várokozást. A közös társalgón áthaladva röhögés és szófoszlányok ütik meg a fülem: „...*annyira meglepődött, hogy a fiára fordítva kapcsolta fel a gatyát, mert nem látott még soha ekkorát ... el is hiszem, hogy elájult, de legalább lesz miről álmodnia...*” Másik hang: „...*jól van, megnyerted a fogadást, jövők tíz üveggel...*”

Elönt a düh. Hát nem véletlen volt, hanem hecc! És én szégyelltem magam! Nem az, akit láttak, hanem az, aki látott! Szóval így állunk!

Benyitok a férfi öltözőbe és százhússzal mondom:

– Kedves elvtársak, annyira nagyok, hogy én takarjam el a szemem, ha maguk nudít játszanak? Uram sürgősen forduljon pszichiáterhez, az exhibicionizmus kezdeti szakasza még terápiásan gyógyítható! Maga pedig vízügy-személyügyes doktor úr, legalább a fiára lehetne tekintettel, aki ön mellett ül! Válasz: „*jobb, ha időben megtud mindent, Különben is mi tanulunk tőle.*” Újabb röhej, velőig ható.

Totál infantilis vagyok. Mire volt ez jó? Igazam lett? Miféle igazam és minek vagy kinek ellenében? Ide jutottunk. Ezt tudomásul kell vennem. Országunkba is beköszöntött a nudizmus, ha alkoholos gőzben is, de beköszöntött, sajátos módozatban és színhelyen ugyan, de ezen minek kiakadni. Meg kell szokni, vagy megtanulni nem észrevenni. Ez van.

Otthon analizálok magam. Bennem van a hiba. Egyéniségemben, kihívó vagyok, nincs tekintélyem, nem tisztelnék. De az is lehet, hogy csak nekem volt gyerekszobám.

* * *

Május közepe, kórtan szigorlat. A vizsgáztatók férfiak. Felsőbb évfolyam tanácsa: lányok ti ne izguljatok! A fiúk tanulják meg az anyagot, mert nekik kell tudniuk. Te vegyél fel egy kivágott blúzt és minden menni fog. Azért valamit konyíts a témához, de úgysem azt fogják nézni...

Annyira benne vagyok a témában, hogy csakazértis kiprobálok. Természetesen azért átveszem az anyagot, mércém szerint elégségesre tudom. Eljön a nagy nap. Egyszerre hárman megyünk be. Fiuké elégséges, enyém jeles. Lehet, hogy alulbecsültem magam, s nem a blúzért kaptam. Mindegy, a tanács bevált. S nem sajnálom a fiúkat sem, mivel holnap szintén szigorlat, de ott nő az elnök. Köztudottan nőgyűlölő, a bumeráng visszavág.

* * *

Szeretnék június elején beszállni egy társasház építésébe. Megkeresem a Tervező Iroda főnökét, mindenki Pistabácsiját. Gyermekkoromban térdén lovagoltatott, apám barátja volt. Időközben felnőttem, barátságunk elhervadt ugyan, de ha találkozunk, egymáshoz mindig van egy kedves szavunk. Megmutatja a tervrajzokat, sűrőgforog, úgy látom, sok dolga ellenére önzetlenül szán rám némi időt.

– Fog sikerülni? Kitől függ? – kérdem.

– Tőlem. Ha akarod, lesz lakás, beleférsz. Tőled függ... Sokat sejtető, számomra apai mosoly

Mi volt ez? Már ő is a nőt látja bennem? Bizonyára képzelődöm.

– Olyan sok Napóleonkonyakot hozok, amennyit csak akar, ha sikerül.

– Nem élek vele. Semmilyen itallal. Nekem egészen más kell...
Újabb mosoly, sejtelmes.

Gondolkodom. Mi az a más? Tőlem, akit lányaként dédelgetett, aki most kétgyermekes családjára, annak kell most a „mása”? Neki is! Ennyire jó „másom” van?

Ösztöneim tiltakoznak. Nem. Ilyen áron maradok a panelben. Belém bújik az ördög: vagy tán legyen? Elvégre egy kétszintes luxuslakás nem is rossz tarifa!

Szépségem, fiatalságom mulandó, tíz év múlva ki tudja, hogy kapok-e ilyen ajánlatot?

Ténymegállapításom: nem is rossz üzlet nőnek lenni. Jelen pillanatban stabilabb tőke – legalább is most nálam – mint a csúszópénz. Az árak emelkednek, a borítéknak nőni kell, az én értékem meg 1979. május és június hónapban soha nem látott méreteket öltött. Pont most, amikor az építőanyag ára is emelkedett.

Változtatnom kellene státuszomon.

Szerető leszek.

Szerető, aki lakást kap, kiért kocsit küldenek, szerető, ki a gondtalanabb élet miatt lassabban hervad, ki jutalomosztáskor az élen halad, ki szakszervezeti beutalót minden évben élvez, akit nehezebben unnak meg, mert pelenkamosás helyett kozmetikus és fodrász a fő tartózkodási helye, szerető, akinek mély meghajlással előre köszön a portás, és kegyeit keresik a beosztottak.

Otthon meg kell beszélnem a férjemmel, hátha előbbre viszi a család...

1979.

Beskatulyázva

És Mária érezte, hogy nem tud mit tenni. Erőlködése meddő küzdelem, levegőbeszéd, falra hányt borsó. Igen, lehet, hogy igazuk van kispolgáréknak: összeférhetetlen, zárkózott jellem. S azon az estén sem kellett volna pofáznia, pláne nem szétterpesztett lábakkal. Nadrág ide, nadrág oda, egy nő kontrollálja cselekedeteit és ne akarjon világot megváltani. Önálló gondolatait tartsa meg, mert így egy kisváros elitjében a férfiaknál izgató préda, a nők szemében veszélyes szajha lesz. Vagy álmodozó hülye. Az pedig lényegtelen, hogy ezeknek van-e alapjuk, vagy nincs. Ki törődik ezzel. A látszat az látszat, a lényeg úgyszólván láthatatlan, ezt már Exupéry is megmondta a *Kis hercege*ben.

És Mária még mindig nem hitte el. Igen, ő hitt az emberekben. Amit tanult a nagyoktól, azt elhitte és szentnek tartotta. Pedig jóakarói időben figyelmeztették: *„majd ha kikerülsz az Életbe, a nagybetűsbe, rájössz, mennyire másképp van minden! Még a kétszer kettő sem mindig négy, mert olykor bizony befolyásolja a szem-*

lélet!” Ilyenkor mindig csak nevetett... Ugyan már, ne bolondozzatok...

És most itt áll összetörten, hitehagyottan, állás nélkül. Nem a „mi lesz velem” bizonytalansága fáj, ehhez még rugalmas. Hanem a hitét, az emberekben való hitét vették el tőle. Kifosztottnak, szegénynek érezte magát, e nélkül pedig hogyan tovább? Akármit tesz, minden provokáció, egy huszonéves pedagóguslány antagónisztikus kitörési kísérlete, semmi több.

Hogy is volt?

Mária próbálta összeszedni gondolatait. A két héttel ezelőtti szombat este. Az az összejövetel ott Báldiéknál. Igen, attól az estétől kell számítania a pálfordulást. Nemhiába, nem akart elmenni. Világéletében rettegett az ilyen összejöveletektől. Már gyermekkorában érezte, hogy az ilyen helyeken nem tud viselkedni. Nem tudja az odakozmált pudingot égre-földre dicsérni. A saját formamentes baráti körét szereti, ahol a józan ész határain belül minden természetes és lehetséges.

De két héttel ezelőtt érezte, hogy ez alól az este alól nem húzhatja ki magát. Úgyis visszahallotta már több helyről: *„...a mi kis pesti kollegánk nem érzi jól magát közöttünk.”* Eldöntötte, ez alkalommal nem utazik haza, elmegy erre a hagyományos szombat esti pletykakoktéltre, amely most a gyógyszerészéknél lesz.

Sokáig töprengett, mit is vegyen fel. Nem akart kirívó lenni. Kevés ruhája van, mert számára a ruha praktikum és kényelem kérdése. Festőművész barátja is ezt szereti benne. Nadrágot vett fel, az egyik ünnepi blúzával. Mióta itt dolgozik, vannak ünnepi és hétköznapi ruhái. Mária megtanulta, hogy ennyivel tartozik környezetének. Talán ha megdicséri a társaság hölgytagjainak ruhakölteményeit, talán ha elidőz igazgatónője olaszországi hódításainál, vagy ha egész este csak kaviáros szendvicset majszol és a há-

ziasszonyt a remek ételkülönlegességeiről faggatja, akkor másképp alakul minden. Vagy ha elítéli azt az ismeretlen kozmetikusnőt, aki harminchárom évesen apa nélkül vállalt egy gyermeket, vagy ha koccint a háziorvos újdonsült beképzelt feleségével, akkor most meghosszabbították volna a szerződését.

Igen... Nagy hibát követett el. Nem állt be a sorba. Vagy négy évvel ezelőtt, még az egyetemen kezdett érdeklődni a modern festészet iránt, olyannyira, hogy ebből akarta írni a szakdolgozatát. Csakhogy nem rajzszakos lévén és az idő rövidségére való tekintettel hallgatott szaktanácsadó tanárjára és maradt a történeleminél. Hobbyként megmaradt a képzőművészet iránti rajongása, így ismerkedett meg barátjával is, akivel a közös érdeklődés az egyik összekötő kapocs, majd minden hétvégén valamilyen kiállítás a program, ezért is utazik ilyen sűrűn haza.

Mikor ezen a szombat estén a férfiak átvonultak a gyógyszerész műtermébe – aki amolyan autodidaktaként festészettel foglalkozik, olyan gyakorisággal, hogy lassan már a kémcsövek látják hobbjának kárát – Mária velük tartott. S ettől a pillanattól kezdve kezdte magát jól érezni. Érdeklődéssel, figyelemmel szemlélte a farostra olajjal festett képeket, egyiket – másikat pedig kimondottan jónak találta. Nézett, szárnyalt, kérdezett, véleményt mondott, csodálkozott, ebben a környezetben otthon volt. Személyétől függetlenül tehetségesnek tartotta az alkotót, s talán ezért a pluszért felülhelyezte őt a többieknél. Semmi több. Érdekes, most így utólag nem is tudja maga elé képzelni, hogyan is nézett ki a gyógyszerész. A képein keresztül hatott rá ez az ember, férfiként nem hagyott benne nyomot.

Ott a műteremben leültek. A férfiak pohárral a kezükben hallgatták őt. Annyira belemerült a műelemzésébe, hogy nem is vette észre a hölgykoszorú érkezését, s nem hallotta a nők kétértelmű megjegyzéseit...

Érdekes, mindezekre ezidáig nem is gondolt, csak most rohanják meg a mozaikok. Valóban, milyen csend lett hirtelen, mikor hátrafordult és öt nőt látott mosolyogva az ajtóban. Most így utólag úgy tűnik, hogy egy pillanatra elhallgatott, de csak egy pillanatra, mert benne volt a mondandójában pont egy nemrég látott Chagall kiállításról. Nem volt ez túl merész és nagyképű viselkedés? Honnan vette ő azt a jogot és bátorságot, hogy ő, a frissen végzett kis tanárnő tíz meglett egzisztenciának kiselőadást tartson? De amikor abba akarta hagyni, igen, világosan emlékszik – kórusban kérelték: folytassa Mária. És ő bolond örömmel hajlott a szóra...

Abba kellett volna hagynia... Legalább akkor, amikor a nők „*mi nem kellünk ide drágáim*” jelszóval kivonultak. Neki is mennie kellett volna... Vagy legalább is úgy tennie, és bevárni a „*nyugodtan maradj csak*”-ot. Vagy végső soron mentegetőzni. De Mária nem érezte a fonák helyzetet, meg nem is ismerte, hiszen szerinte annyira természetes, hogy mindenki arról és ott beszélget, ami érdekli... Feltéve, hogy ezzel nem sért meg senkit. Ezek szerint sértett. Csak a mai napig nem tudja, hogy kit...

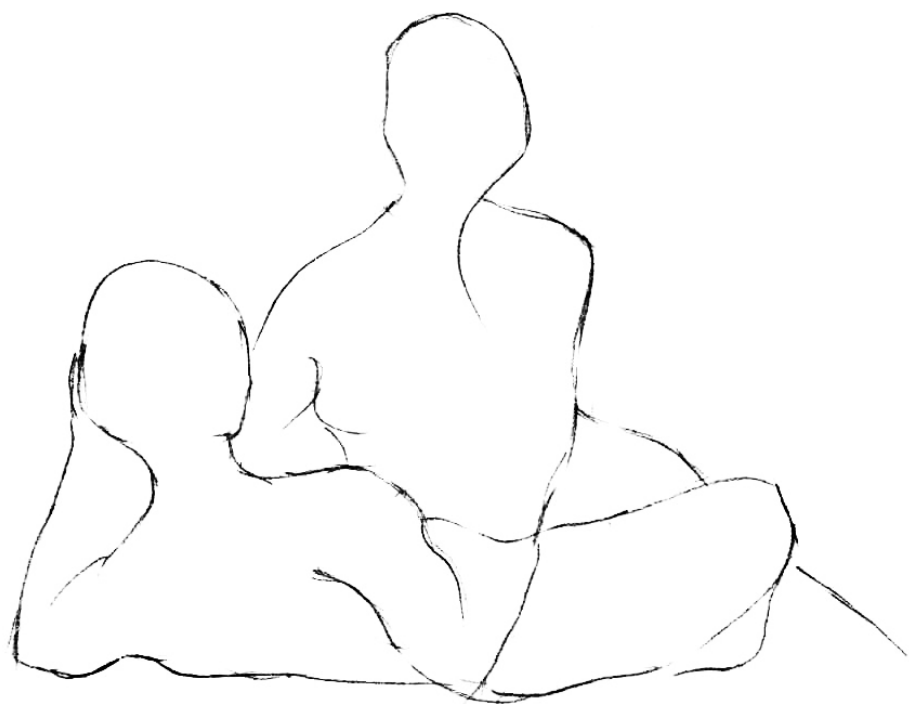
Két nap múlva hívatta az igazgatónő. Mit is mondott neki? Hogy nem szereti, ha a beosztottjairól suttoznak, mert ez az egész tanári kart minősíti. Meg azt sem szereti, ha a kolleganők nadrágban tanítanak. Farmerben meg egyenesen bűn, kiváltképp egy nőnek. Egy pedagógus mutasson példát. Mária úgy érezte magát ott az igazgatóiban, valami olyasmit érzett, mint az első nap, amikor megérkezett a kisvárosba. Hegyes vidéken nőtt fel, az Alpok alatt, majd jött a főváros, de itt megbénította az az augusztus végi nap, amikor először gyalogolt végig az állomástól vezető hosszú úton a központba, ahol várta őt az iskola által fenntartott albérlet. Házak, csak házak szürke egymásutániságban, sehol egy lélek, az út egyenesen kivezet a Hortobágyra, ahol nem látni csak síkságot, melyre a látóhatár

végén ráborul az ég. Máriát ez egy felfordított üstre emlékeztette, amely alatt megreked a levegő és a félkör bezáródásánál sem lehet belőle kisétálni, mert meghatározott a tér.

Másnap szoknyát vett fel. Azt a sötétbarna Édesanyja által varrt rakott szoknyát, amelyben egyszer kirúgták a szigorlaton és azóta babonás erre a szoknyára. S Mária ennek a szoknyának tulajdonította igazgatónője „*indisponált vagy kedvesem*” aznapi letolását.

Azután most kezd világossá válni számára a gyógyszerész feleségének szokatlanul szívélyes üdvözlete a város egyetlen ABC-jében. „...*engedd meg, hogy meghívjalak egy kávéra, itt a presszórészben. Rossz lehet neked itt egyedül... se udvarló, se társaság. Nekünk is elviselhetetlen, beszéljük is a férjemmel, mihelyt lehet, távozzunk ebből a sárfészekből. De nehéz, nagyon nehéz mozdulni... Irigyellek téged, tiéd a jövő, nem vagy lekötve... óh, ha ilyen fiatal lennék... De most már, tudod... nehéz. Egyébként tudod, hogy elcsavartad a férjem fejét? Te, te kis bohó... Azt mondta, sok ilyen fiatal kellene, mint te és akkor megszűnne a kisváros és nagyváros közötti kulturális lehetőség... El van tőled ragadtatva, de a többiek is... Tegnap is rólad beszéltek telefonon az agronómus-sal... Vigyázz, nagy nőcsábász, nehogy préda legyél... Apro-pó: miért is kerested a férjemet tegnap telefonon? Mondta, hogy kereste valaki, bájos, női hang volt, megszakadt, és nem hívták vissza. Megesküdne arra, hogy Te voltál, hogy akarsz neki mondani még valamit... Jaj, elbeszéltem az időt, jó volt veled kávézni, sietek. Pá, puszika.”*

Máriának sok volt ez egyszerre. Hibát hibára halmozott, képes volt e szóáradat után egy jóízűt vacsorázni a boltban vásároltakból, nemhogy hitelt adott volna a feltételezésnek, és próbált volna magyarázkodni. De miért is? Még hogy telefon... Mióta itt él, egyetlen egyszer telefonált az igazgatónőnek, hogy nem tud aznap bemenni, mert felkúszott negyven fok fölé a láza.

Máriának a boszorkányperek jutottak eszébe. Meg az inkvizíció. Elég volt ráfogni a haragosra, hogy boszorkány, s a szerencsétlent másnap égették. De elhessegette magától e rossz gondolatokat, mert szerinte az a bűnös, aki rosszra gondol, és nem az, akinek fogalma sincs arról, amit feltételez a másik. Nem élt még ő olyan sokat az élet sűrűjében, hogy feltételezhesse, nem mindenki gondolkodik így.

Tegnap érezte, hogy valami történni fog. Későn ment be a tanáriba, az utolsó órája kissé elhúzódott. Szófoszlányok ütötték meg a fülét: *„utána kellene nézni a dolgainak. Pesten is meg az egyetemen is. Nem is tudunk róla semmit.”* Mária habozás nélkül kérdezte és még a szemét is elfelejtette lesütni: *„Kiről beszéltek, hátha ismerem? Kértek kávét?A tizenkét személyesben főzök, ha kértek.”* A tanáriban csend lett, mindenki álfüzetébe bújt, még az éppen véletlenül ott tartózkodó igazgatónő is szenvedélyesen kezdett érdeklődni a filodendron levelei iránt.

Jött a mai délután. Reggel jó kedvvel ébredt, a nap besütött ablakán és Mária érezte itt a tavasz első illata. Mindig izgalommal és várakozással töltötte el a megújulás érkezése, a természet csodálatos körforgása. Ez még kislánykorából maradt vissza. Ilyenkor Édesanyjával kísértáltak a Lövérekhez az erdőbe és friss erdei földet hoztak a cserepes virágokra. S milyen öröm volt az első ibolya. Legalább akkora, mint az első sóskafőzelék. Mária szeretett volna otthon lenni, kimenni Édesanyja sírjához, megnézni, nem pusztultak-e ki a tavaly ültetett ibolyatövek, amit onnan, az *Énanya* dombjáról kis ásójával szedett. Elhatározta, hogy a mai osztályfőnöki órát a szabadban tölti a gyerekekkel.

Délben hívatta az igazgatónő. Kedves volt, nyájas és kétszínű. Nagyban meg vannak vele elégedve, de nincs az állására béralap, így nem tudják véglegesíteni. A Közlönyben most jelentek meg az álláshirdetések, idejében kell pályázni, biztosan fog sikerülni.

Mária megköszönte a biztatást és a jókívánságokat. A tanáriban jó kedvet mutatott, magában mosolygott ezeken a bábfigurákon, kiknek részvétteljes kaján arcuktól egyébként fálnak tudott volna menni. De nyugalmat mutatott és mosolygott. Majd ránézett a testnevelőre. Sajnálta ezt a fiatal teremest, az egyetlent, akit féltett bábbá válásától. A fiatalasszony levelezőn végez, képesítés nélkül városban a fennálló rendelkezések szerint nem lenne szabad tanítania, valahogy mégis sikerült, de ennek nagy az ára... Mária örült, hogy az új tantervben felemelték a testnevelés óraszámait, a heti három óra kötelező egy darabig biztonságot adhat.,.

De este a szobában lelkiismeret furdalást érzett, és sírhatnékja támadt. Úgy érezte, hogy igazságtalanul vádolják meg valami olyasmivel, amit nem fogalmaznak meg. És úgy érezte, hogy felelősséggel tartozik osztályának, kik jövőre pályaválasztás előtt állnak. Nem akart pályakezdőként osztályfőnök lenni, de rásózták és ő komolyan veszi. Ha valamelyik gyerek nem találja majd meg helyét az életben, annak közvetve az ő makacssága is az oka. Be kellett volna állnia a sorba. Mindent megtenni, hogy jövőre ő ballagtassa a 8-bt. Mindenkinek el kellett volna mondania lelki problémáit, kitergetni szennyeseit, belső énjét. Jól megkritizálni azt, aki nincs ott, és nem tüntetően elvonulni. Akkor talán nem láttak volna benne veszélyes ellenfelet. Észre kellett volna venni, hogy itt minden kezdeményezés egyfajta magamutogatás, ami egyben saját koporsószög. De miért is?

El a fenébe ezekkel az örökös miértekkel. Tessék, még mindig nem tanulta meg, hogy ne kérdezzen még önmagától sem. Elvégre

mindenki saját sorsának kovácsolója... kellett neki rohamsisak... nem mutatott meg magából semmit, hát persze, hogy félreismerték. Meg kellett volna nekik mondani: emberek, én nem akarok semmit, nem akarok igazgató lenni és nem fizetésemelésért próbálok jobb órákat tartani... Ezt sem hitték volna el, sőt még kinevették volna, és nincs annál rosszabb.

Mária úgy érezte, hogy levegőre van szüksége. Sétálnia kell, végig a főutcán, felszegett fejvel, mielőtt belülről végképp összeomlik. Kilépett a kapun. A kapu mellett egy összetöporodott alakot látott. Az alak elindult felé. Kicsi volt, tétovázva közeledett. Mária szégyellte gyávaságát, amit hirtelenjében érzett. A kis Varga Kati volt, az osztályából. *Tanár néni – szólt a gyerek – Félek hazamenni... Az apu megint részeg és verekszik. Ha tanár néni velem jön, akkor az apu nem bánt senkit... Akkor elkezdi szégyellni magát, nagyon, és lefekszik... Tanár néni... kérem szépen, tessék hazakísérni...*

Mária hevesen szorította magához a gyereket. Rohant a kis Varga Katival ki a cigánytelepre, nem számolva azzal, hogy onnan még vissza is kell jönni. Rohant, hogy minél hamarabb ott legyen a gyerekekkel. Közben vádolta magát: miért nem indult el korábban sétálni? Ki tudja, mióta fagyoskodik itt ez a gyerek, hiszen csalóka még ez az áprilisi este.

És ebben a pillanatban Mária úgy érezte, hogy az ég egy adta világon még semmit sem rontott el, csupán ebben a kisvárosban az értékek olykor a túlvilágra költöznek... De nála még szerencsére minden a helyén van.

1975.

„És nevele az Úr”

FÉRFI és NŐ

Lány és Fiú

Interaktív párbeszédhez Apropos...

S Z I N D A R A B

A színpadon sötét van. Magnóról felhangzik a narrátor hangja, visszhanggal beerősítve:

NARRÁTOR: ...*És nevele az Úr a földből mindenféle fát, tekintetre kedvest és eledelre jót, az élet fáját kertnek közepette és a jó és gonosz tudásának fáját. ... És vevé az Úr az embert és helyezteté Őt le Éden kertjébe, hogy művelje és őrizze azt, és monda: nem jó az embernek egyedül lenni, szerzek néki segítőtársat, hozzá illőt... és alkotá az Úr azt az emberbordát, melyet kivett vala az emberből asszonnyá és vivé az emberhez... Annak okáért elhagyja a férfiú az ő atyját és az ő anyját és ragaszkodik feleségéhez és lesznek egy testé...* (Károly biblia)

A színpadon felgyullad egy fény, amely kb. egy három méter átmérőjű kört alkot és mozgatható. (irányított reflektor) A fény megjelenése után a nézőtérrel a színpadra feljön két ember, a NÉZŐ és a NARRÁTOR. (A narrátor szerepe csak rajzban, mimikával, de nem szöveggel történik.) Ez a két szereplő természetes mozdulat-

tal hozzákezd a sarokban álló papírtekercs kibontásához és annak rögzítéséhez. Jelen esetben ez a tekercs kb. tizenegy méter hosszú és három méter széles a főiskola nagyterméhez mérve. A papírtekercs kronológiailag ábrázolja a FÉRFI és a NŐ szerepét a különböző korokban. A „tekercselés” közben halk zene szól, kifejező jelleggel. A tekercsen látható ábrák: (rendkívül élénk szín!)

Azon a helyen, ahol a **Jelen** játszódik a FÉRFI és a NŐ bent ülnek (háttal a közönségnek) s az egyes koroknál jellemző *Férfi–Nő* magatartást (szerepeket) koreográfiával követik. Megjegyzendő, hogy a színpadon összpontosított fény van, tehát a mozgó koreográfiának csak a sziluettje látszik. A két tekercselő a „felfoghatóság kedvéért” az egyes koroknál egy rövid ideig kivár,. Ugyancsak váltás következik zenében egy-egy ilyen periódusnál. Természetes mozdulattal mintegy maguk is megnézik, hogy mi látható a papíron.

Az *első ábra* alatti zene **elektromos zörej**. A FÉRFI és a NŐ **guggoló** helyzetben, egymás mellett vannak.

A *második ábra* már a *matriarchátus* korszakát mutatja, ahol a NŐ-nek vezető pozíciója van, tehát a tekercselés alatt fokozatosan látható a NŐ „felemelkedése. Az ábra végén a Jelennél a NŐ áll, a FÉRFI guggolva marad. (ennél a korszaknál **erős dobszóló** hallatszik.)

A *harmadik ábra*, amely kb. a *lovagkor* jellemző magatartását illusztrálja. Itt a NŐ kb. 45 fokos fordulatot vesz, kihangsúlyozva profilból „bájjait,” FÉRFI térdeplő helyzetben egy „lantpengetési” mozdulatot tesz kezének irányával kifejezve, hogy ez a mozdulat – mármint a hódolat – kimondottan Nőiességének és annak elnyerésére irányul. (zene: romantikus lantzene, de előadható pl. Mozart *Intelem* c. vídám dala is, amely kimondottan ezt a viszonyt fogalmazza meg.)

Lassan a tekercsen elérkezünk a JELENhez. Ahol nincs semmi rajz, hanem csak a fehér papír. E sima felület kb. 3x3 méter. Itt játszódik a későbbiekben, FÉRFI és a NŐ helyzete napjainkban. A tekercsen még van egy rajz – a JÖVŐ – de mivel ez a szerző szubjektív véleménye, amely nem befolyásolhatja a néző véleményét – csak az előadás után kerül kibontásra. Addig ott rögzítik, és ott áll kibontatlanul.

Tehát most a következő kép tárul a néző elé:

Szembe vele, tehát a falon látható a FÉRFI és a NŐ viszonya időrendi meghatározásban, s így érkezünk el a terem jobb oldalán (tehát nem középen) napjainkhoz, a JELEN-hez. Itt nincs rajz, hanem zene a területen játszódik majd napjaink. Megjegyzendő még, hogy az egyes korjellemző rajzok egy nagy körben vannak berajzolva (ez a JÖVŐ-nél fontos) s az egyes korok nincsenek elválasztva egymástól vonallal (*folytonosság*). A későbbiekben reflektorral csak a JELEN lesz megvilágítva, de időközönként fénnnyel vissza vissza kell térni egy pillanatra a múlthoz, hiszen a jelen és a múlt kapcsolata napjaink problémájánál is érződik, és meghatározó jellegű...

A tekercselés megtörténik, következik napjaink, azaz a JELEN problémája.

A NÉZŐ elfoglalta helyét valahol a nézőtéren.

Majd a NARRÁTOR pálcikarajzzal bevezeti az első jelenetet. Az első rajz időben a jelen helyzetet mutatja egy konkrét példán keresztül. Egy sablonos házasságot. Ahol a tényezők: a férj a feleség és a gyerek. Erről fog szólni a kis történet- tehát őket mutatja be a narrátor. A felrajzolás után (amely a sima felületen másfél-fél méteres rajzpapír mindenkori feltűzésével, s majd epizódváltásnál annak kifejező leszakításával történik) a NARRÁTOR leül a földre.

1. rajz

(villany le.)

I. jelenet

(sötétben – csak hangjáték)

Egy ajtócsapás. *(a sötétben a hirtelen zaj rendkívül kifejező jellegű és hatásos)*

Férfi hang: Hogy én többet nem megyek piacra az is igaz. *(dühösen)*

Női hang: Mi bajod van már megint? *(unottan)*

Férfi hang: Ma megyek először a piacra, s pont össze kell találnom a barátommal.

Női hang: Mivel tömte tele a fejed? *(gúnyosan)*

Férfi hang: Mi újság Gyurikám? Bevásárolunk, bevásárolunk? Hát a kedves feleséged mit csinál ilyenkor? Olvas? Nahát én sem megyek többet a piacra.

Női hang: Ha én vásárolok az olyan természetes?

Férfi hang: Az egészen más. A piac az asszony dolga!

Női hang: Hát ezt meg hol olvastad? Mindig az vásárol, akinek ideje van.

Férfi hang: Nem érdekel. Én többet nem akarok ilyen megalázó helyzetbe kerülni.

Rövid szünet következik. A FÉRFI és a NŐ helyet cserélnek, ellentétes oldalról jönnek majd be a térbe, és ugyancsak sötétben szól a hang.

- Férfi hang: Fáradt vagyok. Ma rengeteg betegem volt. És mind súlyos eset. 34 ambulancia, 21 kontroll, a mentőkről nem is beszélve. Nem munka ez így – hanem favágás.
- Női hang: Ma felügyelő volt bent minden órámon.
- Férfi hang: Na, a fene vigye ki- ez meg kiszakadt. Meg kellene varrni. Különben is eléggé összekoszoltam. Hallod?
- Női hang: Látom.

Kint a másik szobából felhallatszik egy gyereksírás. (*magnó*)

2. rajz

Megjelenik a fény a „*JELEN-en*” – s a NARRÁTOR felrajzolja a következő rajzot. Mozdulataival jelezve, az előbb hallottak előzményét. Ez az epizód, abban az időben játszódik, amikor még a FÉRFI és a NŐ, mint *Fiú* és *Leány* beszélgetnek. Két egyetemista. Tele ambícióval, világmegváltó gondolatokkal, Vitatkoznak. Beszélgetnek. Beszélgetésükből azonban érződnie kell annak, hogyha életfelfogásuk, alaptermészetük különböznek is, mégis jól érzik magukat egymás társaságában. Élvezik a vitázást. Játékukban egy kis kacérság is tapasztalható a másik iránt.

II. jelenet

A *Lány* a színpadon, (*JELEN-ben*) ül. Gondolkozik, mit csináljon. Leül a magnóhoz, és valami lassú zenét keres. El-elméláz. Azután hirtelen megakad a szeme egy könyvön. Előveszi és olvasni kezdi. Félhangosan. József Attila *Óda* című verse. Lassan olvassa, minden mondatát át-meg átrágja. Teljesen beleéli magát a versbe, s látszik rajta, hogy irigylit azt a Nőt, akihez valaki ilyen verset tudott írni. A vers elolvasása után is tovább ül, elmereng. A magnón a zenét felerősíti. Átadja magát érzéseinek. A háttérben megjelenik a *Fiú*. Meglepi a *Lányt*.

- Fiú: Szeretném tudni, mire gondolsz ilyenkor?
- Lány: *(a kérdésre kérdéssel, majd fejtegetéssel válaszol. Nem lepődik meg a Fiú hirtelen felbukkanásán)*
Mire? Nehéz ezt megfogalmazni. Talán konkrétan nem is gondolok semmire. Érdekes ez... Nem tudom, hogy ki hogy van vele, de én a zene közben valami olyasmit tudhatok magaménak, ami a valóságban elérhetetlen számomra... Megvan: *(a Fiú felé csak most fordul)* Nálam a zene a teljesedés lehetősége – egy véges időtartamig.
- Fiú: Nálam is valami hasonlót vált ki, csak hogy nálam vágyakozást, sóvárgást, az elérhetetlen elérését, s annak akarását. Egyszóval nálam a zene ösztönző hatással párosul.
- Nő: Ez talán a nemek szerinti különbségből adódik. A férfi – az örök realitásával keresi az újat – a még el nem értet. *(kissé gúnyosan)*
- Fiú: És a NŐ?
- Lány: ...én szeretek megállni. Észrevenni valamit, hogy van. Mindent újra felfedezni, ennek örömét átélni. S a kicsinyesnek tűnő dolgoknak is örülni. Felépíték magamnak egy világot. S például most, mikor megjöttél, ez a világ vett körül.
- Fiú: ...s ebben a világban megjelenik a királyfi aranyszőrű paripán, s elvisz téged meseországba... Ugyan már ne butáskodjatok, szálljatok le már a felhőkről az isten szerelméért. Vegyétek végre észre, hogy a Földön vagytok. A reális Földön. Amely néha sáros és mocskos, de néha jó is. Mert azért végeredményben jó élni – s azt Ti Nők különösen szerettek... Roman-tika – Butaság!

- Lány: AZ! – de KELL!
- Fiú: „...ábrándozás az élet megrontója, mely kancsalul festett egekbe néz”, már Vörösmarty is megmondta.
- Lány: *(feláll – indulatosan)*
Lehet, hogy butaság – de az élet nagyon is reális oldalát ezek a kicsi romantikák teszik széppé...
- Fiú: *(ő is indulatosabban)* Mert gyengék vagytok. Éppen ideje, már, hogy megálljatok végre a saját lábatokon. Hiszen egyenjogúak vagytok velünk...
De virág kell nektek... Bók... Báránfelhők... csillagos éjszakák, meg egy kis halk zene, s akkor csendben vagytok, jól érzitek magatokat, minden szép és jó... Azt hiszitek, hogy szabadjegyet váltotok az életre, amikor Nőknek születtek... Tehát akkor mégis igaz lenne a Gyengébb nem? *(gúnyosan)*
- Lány: *(legyintő mozdulattal tesz, hiszen látja, hogy vitatkoznia reménytelen)*
- Fiú: De minek vitatkozunk. Még a végén összeveszünk, olyan dolgokon, amelyből a kiutat nálunk sokkal okosabbak sem tudják, pedig Őket ezért fizetik... Gyere táncolni... *(átfogja a lány derekát)*
- Lány: *(a lány kibontakozik az ölelésből, s gúnyosan mondja)*
Te miért táncolsz? Ha felesleges kilóid vannak – fussál! Ha pedig szex kell, térj rögtön a lényegre... „Romantika – Butaság” *(idézi a fiút)*
- Fiú: *(indulatosan – mert már nem akar vitatkozni, s unja az egészet)*
Itt is Ti vagytok a hibásak. Kell a Nőknek egy kis körítés. S különben is mindegyik csak férjhez akar menni. Csüngni a férje nyakán, s áttáncolni az életet – egy stabil partnerrel – aki minden hülyeségü-

ket elnézi, kedvesnek és vonzónak találja... Szegény férfiak! Jól is néznének ki, ha életük összes nőjét el kellene venniük. Azt pedig nem lehet egyetlen férfitől sem elvárni, hogy egy nő mellett élje le végig az életét... Miért hallgatsz?

Lány: Tulajdonképpen igazad van. Csak egyet. Amit Ti férfiak, mindig figyelmen kívül hagytok... Azt, hogy sajnos nem vagyunk egyformák. Küzdhet a Nő jogaiért, de ez csak papíron valósulhat meg – a valóságban sosem, mert a természet mindig közbeszól és Ő szabja meg a feltételeket.

Fiú: Ugyan már. Elég a szánakozáskeltésből. „*Nem vagyunk egyformák*” – mindig erre hivatkoztok csupán azért, mert a gyereket nektek kell megszülnötök... Talán lovagiasságból azt is nekünk kellene? Kicsit későn ébredtek. A XX. században élünk, amelynek hőse a dolgozó, alkotó Nő akinek évszázadokig tartó emancipációs harca végül is győzelemmel végződött. *(a lányhoz fordul)* De ezt a harcot nem mi kezdtük el!!! Akkor pedig ne hivatkozzatok a természet adta különbségekre...

Lány: *(nem szól semmit a fiú fejtegetésére, hanem egy példába kezd)*

Tegyük fel, hogy házas vagy... a példa kedvéért...

Fiú: Jó, az vagyok...

Lány: Hogy állunk a hűség kérdésével?

Fiú: Keresztkérdés? Az előbb már mondtam, hogy nem lehet egyetlen férfitől sem elvárni, hogy egy nő mellett élje le az életét!

Lány: Szóval minden lelkiismeret nélkül megcsalád?

Fiú: Megcsalás – olyan hülye kifejezés... A megcsalás ma-

gánál a gondolatnál kezdődik – a konkrétum pedig már a befejezés. Minek kell ebből olyan nagy ügyet csinálni!

Lány: S ha történetesen a feleségem is így gondolkozna?

Fiú: Ezt, hogy érted? Hogy az én feleségem egy másik fér-fivel... megcsalna...?

Lány: Pontosan. Egyébként most Te is ezt a hülye megfogalmazást használtad.

Fiú: Elválnék.

Lány: Elválnál? De hát miért? Minek ebből olyan nagy ügyet csinálni...? S különben is egyenjogúak vagyunk?!

Fiú: Jó, jó... de ez más. Az az én feleségem.

Lány: *(gúnyosan)* Ó, pardon, ezt az érvedet figyelmen kívül hagytam. Egyébként most tökéletesen megmagyaráztad egyenjogúsági koncepciódat.

Fiú: Látom már te is házasságpárti vagy... *(leül – megadóan)*

Leány: Miért? Tudsz jobbat? Ha a házasságot én is csak gazdasági társulásnak – az utódkérdés legalizálásának – tartanám, változtatna ez a lényegen? Sajnos rátok vagyunk utalva... Mert dacára a XX. századnak, amelynek hőse, ahogy mondtad a dolgozó, az alkotó nő, ez a század sem biztosítja még szocialista társadalmunkban sem az egyedüllétet sem erkölcsi, sem anyagi téren... S egyet ne felejts: mindig és mindenkor csak egy nő veszíthet, ami egy férfinél pech... Az egy nőnél egy életre szóló tragédia lehet még századunkban is...!

Fiú: Még mindig nem értem, hogy hogyan építhetitek egész életeteket arra a darab hivatalos papírra... Hi-

- szen ahol a TÖRVÉNY – ott a KELL – és a MU-SZÁLY is... Erre van szükségetek?
- Lány: Akármennyire elavult forma is a házasság, mégis a szervezett, normális társadalmi élet alapja. Családi törvényeink pl. egyenlő hűséget várnak el... De nemcsak hűséget, hanem jogot és kötelességet. S a TÖRVÉNY? Irány! Érted, Irány! Kifejez egy alakuló erkölcsi szemléletet és magatartást. Hivatkozási és rendezési alap, amelyhez idővel hozzásimul a közvélemény és a viselkedés...
- Fiú: Elavult szemlélet. Korunk nőideálja kérlek, – a csinos, hetyke, jópofa, szabad szájú kislány – inkább pajtás, mint NŐ. Sport, kemping, tánc, és szóra-koztatópartner. Inkább barát, mint barátnő... És tanulótárs. A 40-esek számára pedig a művelt érdekes NŐ az, akinek valamilyen hivatása van! Életmódja pedig semmiben sem különbözik a férfiakétól.
(*A nézőtérrel a Néző.*) felolvas egy házassági hirdetést.
- Fiú: Hallottad? Egyik ideál sem a feleség, az anya ideál...
- Lány: Gyermektelenül élni pedig olyan – mint giccset akasztani a falra!

3. rajz

Ez a rajz egy szerelmi jelenetet vezet be... A 2. jelenetben szereplő *Lány* és *Fiú* között szerelem alakul ki. Amíg a NARRÁTOR rajzol, addig a magnón a *Szerelem első látásra* című zeneszám szól, hol erősebben, hol halkabban. Miután a felrajzolás megtörtént, a NARRÁTOR a földre ül, s felerősíti a zenét. Majd egy pillanatra sötét lesz a színpadon, hogy mindenki zenehallgatásra kényszerül-

jön. Majd a zene végén egy halk fény (*lehet gyertya – romantika*)
alatt feltűnik a *Lány* meg a *Fiú* alakja – összebújva.

3. jelenet

S ekkor felhangzik Paul Geraldty: *Té meg Én* című verse. (*félhomály
a Lány meg a Fiú látható a színpadon!*)

Ha Te szeretnél
én is szeretnék – úgy szeretnék!

Jaj, úgy szeretlek! Úgy szeretlek!
Hallod? Bolond vagyok, Bolond...
Ezt súgom egyre a szívednek.
De úgy szeretlek! Úgy szeretlek.
Szeretlek. Érted? Drága mond?
Nevetsz? Hülye vagyok valóban?
De hogy közöljem azt, amit tudnod kell!
Semmi sincs a szóban!
Várj! Kitalálok valamit...
Hát igenis – a csók magában nem elég.
Valami fojt, zokog itt bennem.
Tisztázni kell most, hogy mi van velünk.
Amit őrzünk ki kell fejezni még.
Többé kevésbé a szavakban élünk.
Szók kellene, kell elemezni.
Kell, hogy kimondjam Neked ezt ni...
Tudd meg mivel vagyok tele...
De bár találnék sok költői dolgot – felej nekem – több lenne-e
Mint az, hogy átölellek így, Te boldog
Hétköznapi költészete,

Míg százszor és ezerszer fölsikoltok –
Te! TE! Te! Te!

4. rajz

A NARRÁTOR felrajzolja a negyedik epizód bevezetését. Ez a rajz azt ábrázolja, hogy valami „baj” történt, konfliktus keletkezett a fiatal szerelmesek között.

4. jelenet

Hátulról vállon fogva sétálnak be a fiatalok a fénybe (a megvilágított JELEN-be). Beszélgetnek. Helyesebben a fiú szárnyal, jó kedve van. Csak később veszi észre, hogy a lány ma nem a szokott „jókedvű”.

Fiú: Mi újság? Sikerült a tanításod? Képzeld, ma nagy napom volt. Az osztályos főorvosunk megbízott a reggeli vizit levezetésére. Engem, a szigorlót... Meg van velem elégedve, és tehetségesnek tart. Azt mondta, hogy fogja javasolni az igazgatóságnál kinevezésemet a szigorló évem letöltése után. Remek... Nem? Egy kezdő, forró diplomával, rögtön egy ilyen Fővárosi kórházban... Remek... De rossz kedvű vagy... Vagy én szárnyalok...?

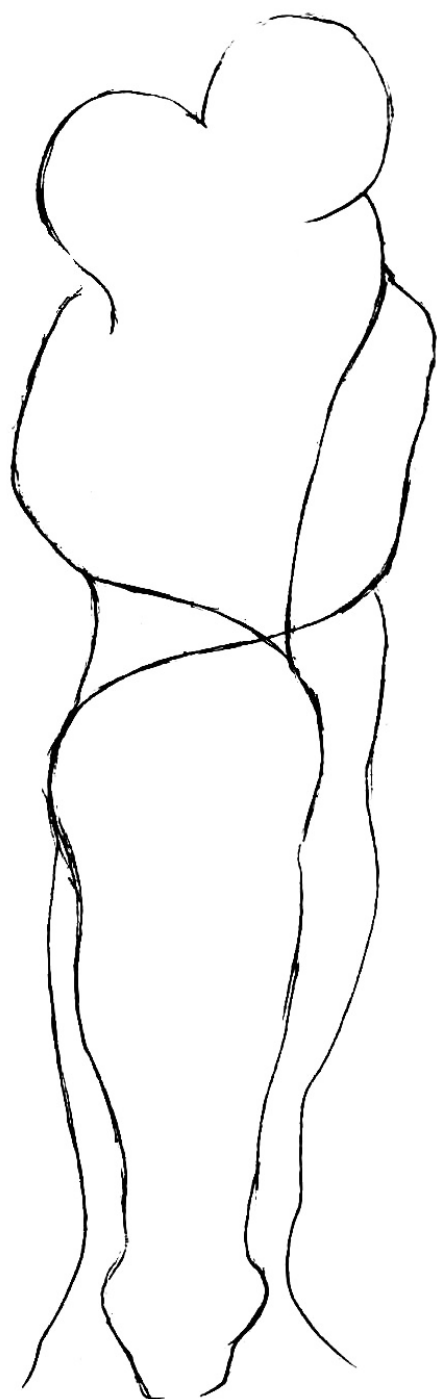
Lány: Gyuri. Azt hiszem. Terhes vagyok. *(természetes hangon)*

Fiú: Milyen vagy? *(nem fogja fel a mondottakat)*

Lány: Terhes.

Fiú: Gondterhes. *(viccel)*

Lány: Ne hülyéskedj, komolyan beszélek.

- Fiú: Mi? S Te csak ezt most mondod és így? *(most már komolyan)*
- Lány: Mikor mondtam volna, és hogy?
- Fiú: Nem értem. S úgy mondod, mintha egy kávéért kérnél. Olyan természetes hangon... No nem baj... Remélem még nem késő... Majd elintézem...
- Lány: *(szótlán, döbbenetén áll, a hallottakra megrázza a fejét)*
- Fiú: Mit jelent ez a fejcsóválás? Csak nem képzeled, hogy... Talán azt hitted, hogy örülök. Mondhatom, jobbat el sem tudnék képzelni. Gyerek és diploma együtt. Szép párosítás nem mondom... no, ne macskoskodj kedves. Holnap beszélek egy kollégámmal. Bizottság nem kell, hamar megy, diszkrécia van, semmi utánajárás. Mit akarsz még? Szerencsés helyzetben van... Képzeld bele magad más lányok helyzetébe ilyenkor...
- Lány: *(mozdulatlan áll ugyanott, megdermedten)*
- Fiú: Te örült vagy... Mit akarsz? Nem nőszölök... Nem fér össze az elveimmel. Te... Átráztál... Szépen befíroztál, mondhatom... A nagy eszmefuttatásaid, elveid... Te az egyedi darab, a nem sablon, szépen befíroztál... Olyan vagy, mint a többi... Igen. Most már tisztán látok... Nagy romantikád alatt neked is a számító- női mivoltod rejlik... Hogy férjet fogj... Szép módszer, mondhatom... S én szegény fejem... Behúztak. Behúztak a csőbe... De nem nőszölök... Nem én... S ha nem én vagyok az apja? Számoljunk csak? *(teljesen kihozza sodrából a lány nyugodt, szótlán magatartása)*
- Lány: *(az utolsó sértő megjegyzésre a lány hirtelen felkapja a fejét, sarkon fordul és távozik. Majd lassan megy.)*

Kiér a fényből. Szaggatottan lépked, nem tudja, mihez kezdjen. Majd megáll, ill. megpillantja a díszleten a Matriarchátus szimbólumát, a Willendorfi Vénuszt, s ekkor győz benne az érzés, hogy igen, vállalnia kell. Egyelőre még háttal a közönségnek nézi a képet. Közben a fény a Fiún)

Fiú: Mi bajod? Hova még... Gyere vissza... Csak vicceltem... Gyere vi... Ez megőrült... Még neki áll feljebb! Sebj, majd visszajön... Ismerem a fajtáját... Még ő haragszik... Lehet, hogy durva voltam... de hát váratlan volt... Utána kéne menni... Nem, nem szabad elkényeztetni... ha már így alakult... Pedig semmi kifogásom nem volt eddig ellene... alapján véve okos, művelt lehet vele reprezentálni... Meg szeretem is... Még mos is... de hát mit csináljak? Nőszülni nem akarok, ... No, csak semmi érzélgőség, barátom... Elment, de visszajön... Tanuld meg, nem szabad a nőket elkényeztetni... mert minél többet kapnak, annál több kell nekik... Ezt a pechet...

Lány: *(a fény ráirányul. Egy pillanatig még nézi a képet, majd szembefordul a közönséggel, s lassan felemeli a fejét. Szeméből az elszántság, a nehézségekkel való szembenézés tükröződik, kezét a hasára téve, halkán, de érthetően mondja:)*
Vállalom!

5. rajz

Szétválást, az egyedülletet mutatja.

5. jelenet

Csak a fiú van megvilágítva, a lány az előbbi helyén ül. A párbeszéd olyan jellegű mintha mindegyik fél magának mondaná. A fiú hangja, mégis rábeszélő jellegű, a lányé különösen az elején, színtelen.

A jelenet előtt, s a beszélgetés közben a nézőtérrel elhangzik egy idézet:

NÉZŐ: Ha csalódsz az emberekben
              akik legszebb érzéseid bírják.
              Ne haragudj rájuk, nem ők a
              hibásak – hanem Te.
              Mert rosszul választottál... (*Balzac*)

Fiú: Sokat kerestelek... De nem voltál otthon.

Lány: Dolgozom. Fáradt vagyok.

Fiú: Többet kellene vigyáznod magadra... Most különösen... Tudom, hogy durva voltam... Hibáztam. De hát Istenem – emberek vagyunk mindannyian... Látom, hogy erős vagy... Vállaltad... de lásd be, nem lehet ezt csinálnod... Mi lesz Veled egyedül? Mit csinálsz a gyerekekkel?

Lány: Felnevelem – mint a többi anya.

Fiú: Felneveled? De hogy könyörgöm, hogyan? ... Gondolkodj az ég szerelmére... Most még főiskolás vagy... S mit csinálsz?

Lány: Kimegyek tanítani...

Fiú: Ugyan már. Hová? Hol alkalmaznak Téged – a Pedagógust – egyedül egy gyerekekkel... Ugyan ne nevetess... S talán még Te neveled a jövő generációját a jó erkölcsre?

Lány: Én, miért vagyok rosszabb, mint a többi anya. Azért, mert szerettem egy fiút és bíztam benne? Vagy azért, amiért vállaltam a következményeket?

Nézőtérrel ismét a Balzac idézet...

NÉZŐ: Ha csalódsz az emberekben
akik legszebb érzéseid bírják
Ne haragudj rájuk, nem ők a hibásak – hanem Te
Mert rosszul választottál... (*Balzac*)

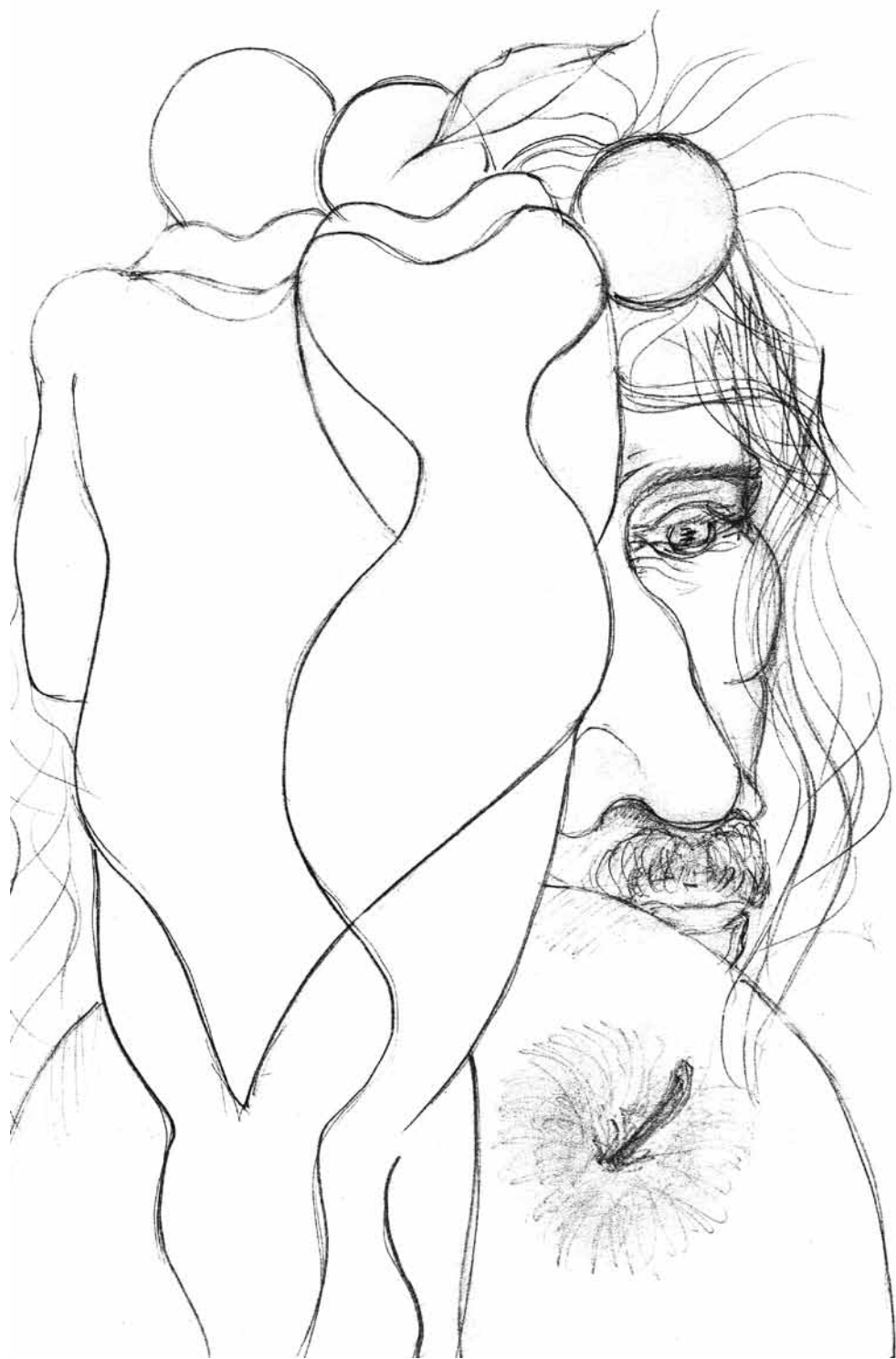
Fiú: Jó, én elhiszem Neked... De ez nincs Rád írva. S így
Te mindenkinek a szemében csak egy törvénytelen
gyermek anyja vagy!

Lány: Nem érdekel a mások véleménye...

Fiú: Figyelemreméltó. De megvalósíthatatlan. Mert tár-
sadalomban élsz, amelyet az emberek közössége
alkot, s a szabályokat Te nem változtathatsz meg,
legfeljebb csak módosíthatod. Ezeket a kötelezettsé-
geket generációs örökségnek kell tekinteni, amelyet
kérted vagy akartad, mindegy – kaptad és van... S te
kénytelen vagy alkalmazkodni. Te érted, egy ESET,
egy EGYEDI ESET lesz. Nagy E-vel... S a helyze-
ted így elviselhetetlen lesz...

Lány: Mindegy – megpróbálom...

Fiú: Megpróbálsz? Annyian megpróbálták már előtте,
s mind elbuktak. S még valami... ne feledd, mihelyt
megszülsz, már nem csak magadért vagy felelős,
hanem elsősorban gyermekedért... Gondolkoztál e
már, hogy lépéseddel mennyit ártasz jövőbe gyer-
mekednek – aki mint zabi gyerek lát napvilágot?

- Lány: Öt hónapig meditáltam. Élek és vállalom... S most jössz Te... S még Te tartasz nekem erkölcsi prédikációt... Te Nekem... Tudod mi ez? Az önzésed megjelenése... Miért, a jövőendő kinevezése előtt álló fiatal doktorra hátrányos lenne egy gyermekkel való hasonlatosság? Ne félj a gyermekem rám fog hasonlítani...
- Fiú: Jól van. Igazad van. Hát igen, semmi esetre sem használ ügyemnek eme ballépésem... Tehát össze kell, érted kell házasodnunk. Ez mindkettőnk érdeke, ha már így történt...
- Lány: Ha öt hónappal ezelőtt így kezdted volna, minden másképp lett volna... De nem így történt... A nehezen meg már túl vagyok... Igen, egyszer azt mondtad, hogy mi nők csak akkor leszünk veletek egyenrangúak, ha valamit egyedül is vállalni tudunk... S nem csüngünk a nyakatokon... Hát megpróbálom... S különben is... a házasság alapja a társadalmunkban a kölcsönös megértés és szeretet. Ha pedig nélküli az érzelmi és értelmi összetevőket, vagyis a szerelmet, a családalapítás vágyát és kölcsönös felelősségét, ennek hiányát hiába szentesíti az anyakönyvvezető... Akkor meg miért csináljam, csupán csak azért, hogy gyermekemnek törvényes apja legyen? Ez túl kevés ahhoz, hogy elfogadjam ezt a... kegyet...
- Fiú: *(néma marad, de mozdulatával elárulja magabiztosságát. Tudja, hogy a lány úgyis kénytelen lesz feladni elvét)*

6. Jelenet

A NARRÁTOR sokáig keresgél a papírok között, a mindig letépett epizódrajzok között. A szerelmi jelenetet ábrázoló papírt gúnyosan összetépi... majd pedig megkeresi az első jelenetet bevezető rajzot, s felteszi a JELEN-re.

6. jelenet és a 6. rajz – az 1. jelenet és az 1. rajz ismétlése... Sötétben játszódik. Erős ajtócsapás...

Férfi hang: Hogy én többet nem megyek a piacra, az biztos.

Női hang: Mi bajod van már megint?

Férfi hang: Ma megyek először a piacra – s pont össze kell találkoznom a barátommal.

Női hang: Mivel tömté tele a fejedet?

Férfi hang: Mi újság Gyurikám? Bevásárolunk? Bevásárolunk? Hát a kedves feleséged mit csinál ilyenkor? Talán olvas? Nahát, én se megyek többet a piacra.

Női hang: Ha én vásárolok, az olyan természetes?

Férfi hang: Az egészen más. A piac az asszony dolga!

Női hang: Hát ezt meg hol olvastad? Mindig az vásárol, akinek ideje van...

Férfi hang: Nem érdekel. Én nem akarok többet ilyen megalázó helyzetbe kerülni...

Mikor vége van a hangjátéknak a sötétben, a NARRÁTOR a szerepét egy kérdőjel felrajzolásával zárja. E kérdőjellel a vitaindítást segítjük, helyesen tett e a lány, hogy mégis hozzámment... stb.?

Felhallatszik megint a gyereksírás. Pillanatnyi sötét, majd felgyullad minden fény. A *Ffiú* és a *Lány*, tehát a két főszereplő és nem

a NARRÁTOR) kitekeri az utolsó korképet, a JÖVŐ-t a teker-
csen... Ez a kép a többiektől eltérően nem körben, hanem egy
koponyaalakban van elhelyezve, ennél a kérdésnél ezzel is a *Tudat*
szerepét hangsúlyozva.

A JÖVŐ képének lényege: a szerző szubjektív válaszát adja
a kérdésre – a kérdőjelre – azt, hogy igenis:

**Társadalmunk házasságra épül, de a *Tudatnak*, az emberi ma-
gatartási morálnak, kell felfejlődni az egyenjogúság szintjére...**

10 perc szünet.

Kezdődhet a vita...

1972

*Nyíregyházi Tanárképző Főiskola, Pódium előadás
Írta, rendezte, a NŐ: Balla Anna, főiskolai hallgató*

„És vevé az Úr az embert és helyezteté Őt le Éden kertjébe, hogy művelje és őrizze azt, és mondá: nem jó az embernek egyedül lenni, szerzek néki segítőtársat, hozzá illőt... és alkotá az Úr azt az emberbordát, melyet kivett vala az emberből asszonnyá és vivé az emberhez.”

KÁROLI BIBLIA

Kronológiailag Ádám és Éva, azaz a **Férfi (XY)** és **Nő (XX)** történetével kezdődik (*És nevele*, 1972) és egy sírig tartó furcsa kapcsolattal (*Életfogytig*, 2006) záródik az a novellagyűjtemény, amelyet a szerző írói munkásságának egyik állomásaként most közread. Nyíltan vállalva, hogy bár kevésbé művelője ugyan a szépirodalomnak, de a leírtak a hitelesség alapján az *élő irodalomban* egyfajta sajtóságos helyet követelhetnek meg maguknak, és mivel az örök témáról – a Férfi-Nő kapcsolatról – szólnak, ezáltal kiérdemelhetik a *szép* jelzőt...

„Érdekes időutazás volt még nekem is olvasni az egykor írottakat, nemcsak azért, mert felidéződtek bennem a különböző élethelyzetek és sorsok, hanem mert saját időtérképemen bemérhettem azokat a társadalmi változásokat, amelyeknek én is részese voltam.” – mondja a szerző, aki ragaszkodott a könyv címének biológiai meghatározásához, mert szerint ma már az átlagolvasó is tudja, hogy az az egyetlen kromoszóma-különbség mennyire meghatározó.

BALLA M. ANNA író, egészségügyi szaklapok tulajdonos főszerkesztője, dr. Kollárné Balla Anna néven, pszichológus. Kora ifjúságától publikál – *Ifjúsági Magazin*, *Szabad Föld*, *Képes Hét*, *Ez a Divat/Önpillantó*, *Látélet*, *Katedra*, *Orvosvédelem* – többnyire végzettségének megfelelő témakörben. A *XY és XX – Történetek a közelmúltból* a hetedik könyve. 1986-tól Szentendrén él, egyéni sorstörténete Nyíregyházához kötődik.